

Eläimen rooli osana terapiaprosesseja

- kriittisen diskursiivisen psykologian näkökulma

Marleena Lammes

Pro gradu -tutkielma

Sosiaalipsykologia

Yhteiskuntatieteiden laitos

Itä-Suomen yliopisto

Toukokuu 2026

Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja kauppätieteiden tiedekunta

Yhteiskuntatieteiden laitos

Oppiaine: Sosiaalipsykologia, Sosiaalitieteet

Lammes, Marleena: Eläimen rooli osana terapiaprosesseja – kriittisen diskursiivisen psykologian näkökulma

Pro gradu -tutkielma, 122 sivua, 2 liitettä (5 sivua)

Toukokuu 2026

Tiivistelmä

Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että eläinavusteinen terapia on kokonaisvaltaisesti vaikuttavaa. Eläinavusteisessa terapiassa avaintekijänä toimii elävä eläin, jonka osallistuminen tunnustetaan ainutkertaiseksi terapiaresurssiksi. Kuitenkaan täyteen selvyyteen ei olla päästy siitä, mikä eläimen merkitys on osana vuorovaikutuksellisia terapiaprosesseja. Tämän pro gradu-tutkielmani tarkoituksena tarkastella eläimen roolia osana terapiaa – psyko-, fysio-, puheterapeuttien sekä psykologin käsitysten, kokemusten ja tulkintojen mukaan. Haastatteluaineisto on kerätty keväällä 2025 ja haastatteluihin osallistui yhteensä kahdeksan eläinavusteista terapiaa toteuttavaa alan ammattilaista. Tutkimustehtävääni ohjaavat seuraavat kysymykset: Millaisia tulkintarepertuaareja eläimen roolille terapeutit haastatteluissaan rakentavat? Minkälaisia subjekti-positioita eläimen merkitykselle rakentuu?

Tutkielmani teorettismetodologisena viitekehyksenä hyödynnän kriittistä diskursiivista psykologiaa. Sen erityiskiinnostus kohdentuu kielenkäyttöön ja muuhun merkitysvälitteiseen toimintaan, joiden välityksellä sosiaalista todellisuutta rakennetaan. Viitekehyksen teorettinen näkökulma ymmärtää eläimen roolin rakentuvan terapeuttien tilanteisista tulkinnoista, jotka ammentavat laajemmista sosiokulttuurishistoriallisista tulkintaresursseista. Metodologinen kehys mahdollistaa analyysissä käytettävien analyttisten apuvälineiden, tulkintarepertuaarien ja subjekti-positioiden hyödyntämisen. Haastatteluaineistossa terapeutin tulkinnoista tunnistin kolme eläimen roolia kuvaavaa tulkintarepertuaaria: 1) ainutkertaisesti osallistuva eläin, 2) yhdenvertaisesti osallistuva eläin sekä 3) välillisesti osallistuva eläin. Kutakin tulkintarepertuaaria kohden rakentui eläimen merkityksellisyydelle yksi subjekti-positio: 1) eläin eläimenä, 2) eläin vertaisterapeutina

ja 3) eläin katalysaattorina. Keskeiset tulokset puoltavat käsitystä eläimen terapiavuorovaikutukseen osallistumisen ainutlaatuisuudesta. Toisaalta tulokset tekevät näkyväksi sitä, miten monipuolinen terapiaresurssi eläimen osallistuminen voi olla ja mitä elävä eläin voi tuoda lisää terapiavuorovaikutukseen ja terapiaan.

Asiasanat: eläinavusteinen terapia, kriittinen diskursiivinen psykologia, tulkintarepertuaari, subjektipositio

Säilytyspaikka: Itä-Suomen yliopiston kirjasto

University of Eastern Finland, Faculty of Social Sciences and Business Studies

Department of Social Sciences

Subject: Socialpsychology, Social Sciences

Lammes, Marleena: The role of animals in therapeutic processes – A perspective from critical discursive psychology

Master's Thesis, 122 pages, 2 appendix (5 pages)

May 2026

Abstract

Based on previous research, it is known that animal-assisted therapy has a holistic impact. In animal-assisted therapy, a living animal serves as a key factor, and its participation is recognized as a unique therapeutic resource. However, the exact nature of the animal's significance as part of interactive therapeutic processes has not yet been fully clarified. The purpose of this master's thesis is to examine the role of the animal in therapy—based on the perceptions, experiences, and interpretations of psychotherapists, physical therapists, speech therapists, and a psychologist. The interview data was collected in the spring of 2025, with a total of eight professionals practicing animal-assisted therapy participating. My research is guided by the following questions: What kinds of interpretive frameworks do therapists construct for the role of animals in their interviews? What kinds of subject positions are constructed regarding the significance of animals?

My study utilizes critical discursive psychology as its theoretical and methodological framework. It focuses specifically on language use and other meaning-mediated activities through which social reality is constructed. The theoretical perspective of this framework is to understand the animal's role as being constructed through therapists' situational interpretations, which draw upon broader sociocultural-historical interpretive resources in their speech. In turn, the methodological framework enables the use of analytical tools, interpretive repertoires, and subject positions in the analysis. In the interview data, I identified three interpretive repertoires describing the animal's role based on the therapists' interpretations: 1) the uniquely participating animal, 2) the equally participating animal, and 3) the indirectly participating animal. For each interpretive repertoire, a single subject position was constructed regarding the animal's significance: 1) the animal as an animal, 2) the animal as a peer therapist, and 3) the animal as a catalyst. The key findings support

the view that an animal's participation in therapeutic interaction is unique. On the other hand, the findings highlight how versatile an animal's participation can be as a therapeutic resource and what a living animal can contribute to therapeutic interaction and therapy.

Keywords: animal- assisted therapy, critical discursive psychology, interpretative repertoire, subject position

Place of storage: University of Eastern Finland Library

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	8
2	Eläinavusteisen terapian taustoitus.....	12
2.1	Eläinavusteinen terapia.....	12
2.2	Eläinavusteisen terapian tausta, vaikuttavuus ja vaikutusmekanismit.....	13
2.3	Eläinavusteinen terapiatyöskentely ja sen lähtökohdat.....	18
3	Teoreettinen tausta.....	23
3.1	Sosiaalinen konstruktionismi	23
3.2	Diskursiivinen psykologia ja kriittinen diskursiivinen psykologia.....	25
3.3	Diskursiivisen tutkimuksen kritiikki.....	30
3.4	Tutkimuskysymykset	31
4	Aineisto, menetelmät ja analyysi	33
4.1	Aineisto, aineistonkeruumenetelmä ja aineistonkeruu	33
4.2	Kriittinen diskursiivinen psykologia analyysimenetelmänä.....	39
4.3	Aineiston analyysiprosessi.....	44
4.4	Tutkijan positio ja eettiset kysymykset	48
5	Tulokset.....	52
5.1	Ainutkertaisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuva eläin	54

5.2	Yhdenvertaisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuva eläin.....	68
5.3	Välillisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuva eläin	83
6	Johtopäätökset.....	98
6.1	Tutkimustulosten yhteenveto ja suhde aiempaan tutkimukseen	98
6.2	Tutkimuksen arviointi.....	103
6.3	Sovellettavuus ja jatkotutkimusaiheet	106
	Lähdeluettelo	108
	Liitteet.....	118

Kuvaluettelo

Kuvio 1.	Eläinavusteisen terapian- lohko (Fine & Mackintosh, 2016, oma käännös)	38
Kuvio 2.	Kriittisen diskursiivisen psykologian soveltaminen eläinavusteisen terapian tarkasteluun.	43
Kuvio 3.	Kolmiot havainnollistavat eläimelle rakennettuja rooleja ja niiden painotuksia osana terapiakolminaisuutta.....	53

Taulukkuuettelo

Taulukko 1.	Tulosten yhteenveto.....	97
--------------------	--------------------------	----

1 Johdanto

Eläinavusteinen terapia lukeutuu eläinavusteisten interventioiden kirjoon, joita voidaan hyödyntää monin tavoin sosiaali- ja terveydenhuollossa. Eläinavusteinen terapia on tavoitteellista, suunnitelmallista ja dokumentoitua toimintaa, jota voi toteuttaa sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilainen terapeuttiseen työhön soveltuvan ja koulutetun eläimen kanssa. Suomessa eläinavusteista terapiaa voivat harjoittaa psykoterapeutit, fysioterapeutit, toimintaterapeutit, puheterapeutit ja psykologit, joiden ammatillisuuteen sisältyy sekä ammatillinen koulutus että vankka eläinosaaminen. (Lipponen, Vainio, Ikäheimo, Mattila-Rautiainen, Raukola-Lindblom & Paasonen, 2023, s. 1; Vehmasto & Lipponen, 2021, s. 1775.) Terapeuttien yhteistyökumppanina toimii siis elävä eläin, joka on tarkoituksellisesti mukana terapiatyöskentelyssä. Terapiatyöskentelyssä eläin tunnustetaan avaintekijäksi, jonka osallisuus ja osallistuminen tuo mukanaan ainutlaatuisen terapiaresurssin. (Chandler, 2012, s. 166; Hautamäki, Ramadan, & Vilhunen 2021, s. 22; Kruger & Serpell, 2010, s. 34.)

Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että eläinavusteinen terapia on kokonaisvaltaisesti vaikuttava kuntoutusmuoto, jonka avulla voidaan edistää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä parantaa elämänlaatua (Nimer & Lundhal, 2007, s. 225). Eläinavusteisen terapian luonteessa korostuvat kokemuksellisuus, kehollisuus, elämyksellisyys sekä toiminnallisuus (Hautamäki, Ramadan & Vilhunen, 2021, s.19–20; Odendaal, 2001, s.10–11; Shen ym., 2018, s. 204). Sen vaikuttavuus perustuu karkeasti kahtiajakoon: eläimen läsnäolon sekä eläimen välillisen arvon hyödyntämiseen (Kruger & Serpell, 2010; Fine & Beck, 2015). Eläimen kanssa työskentelystä voivat hyötyä erityisesti lapset ja nuoret (Edenburg & Van Lith, 2011, s. 210–211) sekä ne ihmiset, joilla on kognitiivisia, emotionaalaisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja/tai fyysisiä haasteita tai erityistarpeita, ja joille tavanomaiset keinot eivät syystä tai toisesta ole osoittautuneet riittäviksi (Beetz 2017, s. 139). Vaikuttavuuden lisäksi on hahmoteltu taustalla vaikuttavia mekanismeja, joita Shen ym. (2018) ovat tunnistaneet kuusi: koettu yhteys, normaaliuden tunteet, huomion kiinnittyminen, itsetunnon parantaminen, rauhoittava ja lohduttava läsnäolo sekä käyttäytymisen aktivaatio. Eläinavusteisen terapian vaikuttavuutta ja vaikutusmekanismeja raamittaa biopsykososiaalinen ihmiskuva,

joka on sidoksissa siihen sosiokulttuuriseen aikaan ja ympäristöön, jossa eletään (Ikäheimo, 2019, s. 103; Serpell, McCune, Gee & Griffin, 2017, s. 226–227).

Eläinavusteinen terapia ja terapiatyöskentely perustuu ihmisen ja eläimen vuorovaikutussuhteelle ja sen hyödyntämiseen (Fine & Mackintosh, 2016, s. 69). Tässä ihmisen ja eläimen välille muodostuva yhteistyösuhde tulee käsittää vaikuttavan jokaiseen vuorovaikutusosuuteen kokonaisvaltaisesti. Yhteistyösuhde korostuvat keskeisesti tunnesiteet ja kiintymyssuhteet. (Beetz, 2017, s. 144; Chandler, 2018, s. 429–431; Odendaal, 2001, s. 276–277.) Eläinavusteisessa terapiassa yhteistyösuhde muodostuu eläimen, asiakkaan ja terapeutin tasavertaiseksi asemoidun kolminaisuuden välille. Terapeuttinen kolminaisuus koostuu useammasta yhteen limittyvästä suhde muodostelmasta, jotka vaihtelevat jo yksittäisten tapaamisten aikana ja esiintyvät usein osin samanaikaisesti (Chandler, 2018, s. 432). Yhtäältä terapiakolminaisuudesta vastuussa olevan terapeutin tehtävänä on säädellä eläimen ja asiakkaan kanssa tapahtuvaa vuorovaikutusta samanaikaisesti (Chandler, 2012, s.166). Toisaalta terapeutin tulee ymmärtää terapiaprosessi laajempaan systeemiseen moniulotteiseen kokonaisuuteen, joka 1) mahdollistaa eläimen moninaisen osallisuuden ja osallistumisen terapiavuorovaikutukseen ja 2) toimii ohjaavana tekijänä terapeuttisen toiminnan laadulle, turvallisuudella ja eettisyydelle, huomioon ottaen sekä eläimen että asiakkaan hyvinvoinnin ja tarpeet (Pierce, 2001, s. 251–252; Serpell, 2015, s. 91–92).

Tässä pro gradu- tutkielmassa tarkastelen eläimen roolia osana terapiaprosesseja. Tämän tutkimustehtävän selvittämiseksi keräsin haastatteluaineiston keväällä 2025, jossa haastattelin kahdeksaa eläinavusteisesti toimivaa alan ammattilaista. Tavoitteenani oli pyrkiä selvittämään sitä, miten eläinavusteisesti toimivat psyko-, fysio-, toiminta- ja puheterapeutit sekä psykologit merkityksellistävät eläimen roolia osana terapiaa sekä millaisia merkityksiä he puheessaan eläimelle rakentavat. Eläinavusteisen terapian teema on ajankohtainen ja sosiaalipsykologisesti merkittävä tutkimuksen aihe, sillä terapiatyöskentely tapahtuu paitsi suhteissa ja suhteista, se myös laajentaa suhteet monilajiseksi vuorovaikutukseksi. Tässä vuorovaikutusverkostossa eläimen ymmärretään toimivan aktiivisena terapian osapuolena, jonka kanssa vuorovaikuttaminen rakentuu pääosin sanattoman ja kehollisen viestinnän kautta. Näin ollen eläinavusteisen terapian tarkastelu laajentaa käsitystä siitä, miten sosiaalisia merkityksiä voidaan rakentaa myös lajien välisissä suhteissa (Vierimaa & Pyyhtinen, 2025, s. 67–68). Koska eläin ei voi itsessään toimia terapeuttina eikä eläimen

kanssa toimiminen ole automaattisesti terapeutista (Baschi & Parish- Plass, 2017, s. 3), tarvitaan terapiaan terapeutti. Terapeutti toimii sekä eräänlaisena tulkitsejana lajien välillä että eläinavusteisen toiminnan terapian terapeuttisuuden tuottajana. Näistä lähtökohdista perustelen myös sitä, miksi juuri tätä näkökulmaa on merkityksellistä tutkia.

Tutkimuksen ajankohtaisuutta lisää myös kansanterveyteen liittyvien haasteiden kasvu sekä tarve kehittää vaihtoehtoisempia hoitomuotoja. Eläinavusteisella terapialla voidaan vaikuttaa myönteisesti niin yksilöihin ja ryhmiin kuin laajemmin yhteiskunnallisiin kansanterveys- ja talousongelmiin. (Nimer & Lundhal, 2007, s. 225; Serpell, 2015, s. 91.) Siitä huolimatta, että eläinavusteinen terapia on tunnistettu vaikuttavaksi kuntoutusmuodoksi, toistaiseksi tiedetään hyvin vähän siitä, mitä eläin näihin terapeuttiin vuorovaikutusprosesseihin tuo, mikä mahdollisesti jäisi saavuttamatta ilman eläintä (Fine & Beck, 2015, s. 4; Kruger & Serpell, 2010, s. 37). Tästä syystä eläinavusteisen terapian hyödyntämisen tueksi ja kehittämiseksi tarvitaan kiperästi lisää tutkimustietoa (Esposito, McCune, Griffin & Maholmes, 2011, s. 206–207; Vehmasto & Lipponen, 2021, s. 1775, 1779). Tutkimustiedon tulisi tehdä eläinavusteisten menetelmien käyttöä näkyväksi sekä potentiaalisina hoitomuotoina että mahdollisesti myös kustannustehokkaina vaihtoehtoina. Vaikuttavuuden tueksi ja toiminnan standardien kehittämiseksi tulisi perustella ensinnäkin sitä, mikä erottaa eläinavusteisen terapian niin sanotuista tavanomaisista terapioista kuin ”hyvän mielen harrastustoiminoista”. Toiseksi yhtenäiset ja yhteiset standardit toimisivat laadukkaiden interventioiden perustana, joita voidaan säädellä esimerkiksi laadunarvioinnin ja terapeuttien kouluttamisen keinoin. Kolmanneksi vaikuttavuutta tulee voida selittää perustellusti, eli on olennaista kysyä, miksi eläinavusteinen terapia on vaikuttavaa ja mikä siinä vaikuttaa. Tämän tutkimuksen tavoitteena on pieniltä osin selvittää sitä, millaisena eläimen rooli ymmärretään osana terapeuttisia prosesseja.

Tutkimukseni teoreettismetodologisena viitekehyksenä toimii kriittinen diskursiivinen psykologia. Teoria pohjautuu sosiaalisen konstruktionismin tieteenfilosofiseen lähestymistapaan, jossa todellisuus käsitetään sosiaalisesti rakentuvana. Kriittisen diskursiivisen psykologian kiinnostus kohdentuu kielenkäyttöön ja muuhun merkitysvälitteiseen toimintaan, jota sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tapahtuu. Keskeistä on ymmärtää kielenkäyttö toimintana, jolla on seuraamuksia. Lisäksi kriittisen diskursiivisen psykologian erityislaatuisuus mahdollistaa samanaikaisen mikro- ja makrotason tarkastelun. Tässä tutkielmassa terapeutit rakentavat puheessaan ymmärrystä siitä, mikä

eläimen rooli ja merkitys on osana terapiaa. Terapeuttien käsitykset, kokemukset ja tulkinnat ymmärretään rakentuvan sosiaalisesti. Kriittisen diskursiivisen psykologian ominaislaatuisuus luo väylän sekä tavoittaa eläin- terapeutti- asiakas- kolminaisuudesta kumpuavaa terapiavuorovaikutuksessa rakentuvaa toimijuutta ja kielenkäytön funktionaalisuutta että suhteuttaa tulkinnat osaksi laajempia sosiokulttuurisia puhetapoja ja merkitysjärjestelmiä. Tutkielmassani keskityn tarkastelemaan eläimen roolin tulkintoja ja niihin kytkeytyviä merkityksiä tulkintarepertuaarien ja subjektipositioiden analyyttisten käsitteiden avulla, joiden analyysissä hyödynnän retorista sosiiaalipsykologiaa.

Tutkielmani kulku etenee seuraavanlaisesti: Ensimmäisessä luvussa taustoitan eläinavusteista terapiaa, sen vaikuttavuutta sekä eläinavusteisen terapiatyöskentelyn lähtökohtia ja edellytyksiä, aiempaan kirjallisuuteen ja tutkimustietoon tukeutuen. Toisessa luvussa käsitelen tutkielmani teoreettista viitekehystä kriittistä diskursiivista psykologiaa. Aloitan luvun jäsentämällä kriittisen diskursiivisen psykologian tieteenfilosofisia perustaa, jota seuraa teorian kehityksen ja ominaislaatuisuuden tarkastelu. Luvun lopussa paikannan oman tutkimukseni edellä kuvattuun tutkimuksen kirjoon ja esitän tutkimuskysymykseni. Neljännessä luvussa kuvailen aineistoani, selvennän aineistonkeruuprosessia, sekä esittelen metodologisena viitekehystenä käyttämäni kriittisen diskursiivisen psykologian. Kriittisen diskursiivisen psykologian metodologista antia jäsennän kuvailamalla omaa analyysiprosessiani. Luvun lopussa pohdin tutkielmaani koskettavia eettisiä kysymyksiä sekä omaa tutkijan positiotani. Viidennessä luvussa esittelen tutkimukseni tulokset. Tutkimustuloksiani havainnollistan aineisto-otteilla. Viimeisessä luvussa kokoan yhteen tutkimustulokset ja suhtautan niitä aiempaan tietämykseen eläinavusteisesta terapiasta. Yhteenvedon jälkeen arvioin tutkielman ansioita ja rajoitteita sekä pohdin mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2 Eläinavusteisen terapian taustoitus

Tässä tutkielmassa tarkastellaan eläinavusteista terapiaa. Siksi on tärkeää ensinnäkin selventää sitä, mitä eläinavusteinen terapia on ja mitä sillä tavoitellaan. Aloitan luvun jäsentämällä yleisesti eläinavusteisten interventioiden kirjoa, joihin myös eläinavusteinen terapia lukeutuu. Seuraavana esittelen aiempaa tutkimusnäyttöä eläinavusteisen terapian moninaisista vaikutuksista ja sen mahdollisista vaikutusmekanismeista. Näiden tukena tarkastelen eläinavusteisen terapian perustaa ja ilmiöluonnetta sekä sen mukanaan tuomia mahdollisuuksia ja rajoituksia. Kolmanneksi on tarpeen jäsentää eläinavusteisen terapiatyöskentelyn edellytyksiä ja sen toteuttamiseen liittyviä moniulotteisia osatekijöitä. Näitä lähtökohtia argumentoidakseni tukeudun aiempaan kirjallisuuteen ja tutkimustietoon.

2.1 Eläinavusteinen terapia

Eläinavusteiset interventiot (*animal assisted interventions, AAI*) toimivat sateenvarjokäsitteenä erilaisille eläinavusteisille menetelmille, joita voidaan hyödyntää monin tavoin sosiaali- ja terveydenhuollossa. Menetelmien kirjoa yhdistää tavoite edistää muun muassa ihmisen hyvinvointia, fyysistä ja psyykkistä terveyttä, kognitiivista ja sosiaalista toimintakykyä, henkilökohtaista kasvua, vuorovaikutustaitoja ja ryhmätoimintaa sekä parantaa motivaatiota näihin prosesseihin. (Hautamäki, Ramadan & Vilhunen, 2021, s. 8–9; Vehmasto & Lipponen, 2021, s. 1775.) Eläinavusteiset interventiot voidaan jakaa eläinavusteiseen terapiaan (*animal assisted therapy, AAT*), eläinavusteiseen kasvatukseen ja koulutukseen (*animal assisted education, AAE*) sekä eläinavusteiseen toimintaan (*animal assisted activities, AAA*). Erot eri suuntausten välillä kohdistuvat menetelmien toiminnan luonteisiin sekä niiden tavoitteisiin ja toteuttamistapoihin. Eläinavusteinen terapia sekä eläinavusteinen kasvatusta ja koulutus perustuvat tavoitteelliseen ja suunnitelmalliseen toimintaan, jota toteuttavat koulutetut alan ammattilaiset toimintaan soveltuvan ja koulutetun eläimen kanssa. Eläinavusteista toimintaa puolestaan toteutetaan usein vapaaehtoisten voimin, johon ei sisälly suoranaista tavoitteellisuutta. Näissä eläimet ilahduttavat ja edistävät ihmisten hyvinvointia pelkällä olemassaolollaan. Näistä esimerkkinä sairaala- tai kirjastokoiratoiminta. (Chandler, 2012, s. 166; Fine & Mackintosh, 2016, s. 68–69; Kruger & Serpell, 2010, s. 34.)

Eläinavusteinen terapia on tavoitteellista, suunnitelmallista ja dokumentoitua toimintaa, jota toteuttaa sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Suomessa ammatillista eläinavusteista terapiaa voivat harjoittaa psykoterapeutit, fysioterapeutit, toimintaterapeutit, puheterapeutit ja psykologit, jotka sisällyttävät eläinavusteiset palvelut osaksi menetelmävalikoimaansa. Koulutuksen lisäksi heidän tulee omata riittävät valmiudet ja osaaminen eläimen kanssa työskentelemiseen, jotta terapiaa voidaan toteuttaa turvallisesti, tavoitteellisesti ja vastuullisesti. (Lipponen ym., 2023; Vehmasto & Lipponen, 2021, s. 1775.) Eläinavusteinen terapia lukeutuu osaksi vaativan kuntoutuksen terapiamuotoja (Hautamäki, Ramadan, Ranta, Haapala & Suomela-Markkanen, 2018, s. 6), joissa terapeutin yhteistyökumppanina toimii elävä eläin. Eläimen osallisuus ja osallistuminen terapiaan tulee ymmärtää tarkoituksellisena, mikä itsessään tuo terapiatyöskentelyyn arvokkaan resurssin (Chandler, 2012, s. 166; Kruger & Serpell, 2010, s. 34). Eläinavusteinen terapia on harvoin itsenäinen hoitomuoto, vaan useimmiten se on täydentämässä asiakkaalle laadittuja muita hoitointerventioita (Endenburg & van Lith, 2011, s. 212; Nimer & Lundahl, 2007, s. 226). Sen ensisijaisena tavoitteena on edistää kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä sekä lisätä motivaatiota ja sitoutumista terapiaprosesseihin (Hautamäki ym., 2021, s. 12; Nimer & Lundahl., 2007, s. 225). Eläinavusteista terapiaa voidaan toteuttaa niin yksilö kuin ryhmämuotoisena, erilaisten eläinten kanssa ja monenlaisissa ympäristöissä. (Hautamäki ym., 2021, s. 8–9; Vehmasto & Lipponen, 2021, s. 1775). Terapiaeläiminä yleisimmin käytettyjä ovat koirat ja hevoset, mutta useita lajeja voidaan hyödyntää terapiatyöskentelyssä (Chandler, 2018, s. 431).

2.2 Eläinavusteisen terapian tausta, vaikuttavuus ja vaikutusmekanismit

Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että eläinavusteinen terapia on kokonaisvaltaisesti vaikuttavaa (Nimer & Lundhal, 2007, s. 225). Eläinavusteisessa terapiassa keskeisiä vaikuttavia elementtejä ovat kokemuksellisuus, toiminnallisuus ja elämyksellisyys (Hautamäki ym., 2021, s.19–20; Odendaal, 2001, s. 10–11; Shen ym., 2018, s. 204). Erityisesti eläinavusteisesta työskentelystä voivat hyötyvät ne ihmiset, joilla on kognitiivisia, emotionaalisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja/tai fyysisiä haasteita tai erityistarpeita. Eläimen kanssa työskentelyä voidaan hyödyntää tilanteissa, joissa kommunikaatio ja luottamuksellinen vuorovaikutus on haasteellista, ja joissa tavanomaiset keinot

eivät syystä tai toisesta ole olleet riittäviä. (Beetz 2017, s. 139.) Lisäksi tutkimukset ovat tunnustaneet ja tunnustaneet eritoten lasten ja nuorten hyötyvän eläinavusteisesta terapiasta (Edenburg & Van Lith, 2011, s. 210–211).

Kamiokan ym. (2014) systemaattinen kirjallisuuskatsaus on selvittänyt, että eläinavusteisella terapialla voi olla myönteisiä vaikutuksia muun muassa autismikirjon oirekuvaan, käyttäytymisen säätelyyn sekä emotionaalisiin haasteisiin. Eläinavusteisella terapiatyöskentelyllä on todettu olevan myönteisiä vaikutuksia autismin kirjolla olevien lasten sosiaaliseen motivaatioon, kommunikaatioon, kielenkäyttöön ja kognitioon (O’Haire, 2013; Rehn, Caruso & Kumar, 2022; Sissons, Blake-more, Shafi, Skotny & Loyd, 2022). Myös aktiivisuus ja tarkkaavuuden säätelyn haasteisilla (ADHD) lapsilla on havaittu sosiaalisten taitojen parantumista, prososiaalisuuden lisääntymistä sekä käytösongelmien vähenemistä (Schuck, Emmerson, Fine & Lakes, 2015, 69–70). Lisäksi lapsen ja eläimen vuorovaikutusta hyödyntämällä voidaan vähentää fyysisiä sekä psykososiaalisia stressi- ja ahdistusoireita sekä lisätä yhteyden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta toiseen elolliseen (Chandler 2012, s. 167–168; Hall, Gee & Mills, s. 278; Shen ym., 2018, s. 206). Eläimen läsnäolon terapiatilanteessa on esitetty vähentävän asiakkaan psykofysiologista ja psykososiaalista oirehdintaa ja lisäävän sosiaalisen vuorovaikuttamisen mahdollisuuksia (Odendaal, 2000, s. 278; Shen ym., 2018, s. 206; Serpell, 2015. s. 85–86), joita myös Kamiokan ym. (2014) katsauksen löydökset tukevat.

Eläinavusteisen terapian vaikuttavuutta on pyritty ymmärtämään hahmottelemalla taustalla vaikuttavia mekanismeja. Shen, Xiong, Chou ja Hall (2018) ovat katsausartikkelissaan: *“We need them as much as they need us”*, tunnustaneet kuusi mahdollista vaikutusmekanismia, joita jäsenän suhteessa vaikuttavuustutkimukseen. 1) *Koetun yhteyden vaikutusmekanismi*, joka sisältää fyysisen kontaktin, kuulumisen ja toveruuden elementit. Eläimen kanssa koettu yhteys mahdollistaa turvallisen läheisyyden, kommunikoinnin sekä vuorovaikuttamisen. Eläinten kanssa muodostetut suhteet myös mahdollistavat sosiaalisten suhteiden laajenemisen laajemmalti muihin ihmisiin ja maailmaa kohtaan. (Edenburg & Van Lith, 2011, s. 210–211; O’Haire, 2013. s. 1614–1615.) 2) *Normaaliuden tunteiden vaikutusmekanismi*, jossa eläin kohtaa ihmisen kerta toisensa jälkeen omana ainutkertaisena yksilönä, lähtökohtaisesti positiivissävytteisesti ja varauksetta. Eläin hyväksyy ja arvostaa ihmistä juuri sellaisena kuin hän siinä hetkessä on. (Ikäheimo, 2019, s. 103; Odendaal,

2001, s. 278.) 3) *Käyttäytymisen aktivaation vaikutusmekanismi*, jossa eläin motivoi ihmistä vuorovaikutukseen, toimintaan ja liikkeelle. Lukuisten terveysvaikutusten lisäksi se edistää ihmisen osallisuuden ja toimijuuden kokemuksia, piristää mielialaa, lisää energisyyttä sekä altistaa spontaaneille tilanteille ja kontakteille. Aktiivinen toimijuus sisältää myös toiminnasta pidättäytymisen. (Odendaal, 2001, s. 278; Serpell, 2015, s. 86–87.) 4) *Itsetunnon parantumisen vaikutusmekanismi*, joka näkyy eläimen kanssa työskenneltäessä paitsi yksilön minuudessa ja subjektiivisessa kokemuksesta itsestä myös käyttäytymisen ilmentämisen muutoksena. Itsetunto on läheisesti yhteydessä merkityksellisyyden ja hyödyllisyyden kokemuksiin, joissa itsellä ja toisilla on väliä. (Chandler, 2018, s. 430; Kruger & Serpell, 2010, s. 42.) 5) *Rauhoittava ja lohduttava vaikutusmekanismi*, joka pohjaa eläimen läsnäoloon. Tämä mekanismi terapiatilanteessa vähentää asiakkaan fyysisiä sekä psyykkisiä stressi- ja ahdistusoireita. Eläimen läsnäolo koetaan usein mielialaa kohentavana, voimaannuttavana sekä olotilaa rauhoittavana. (Coakley & Mahoney, 2009, s. 142; Serpell, 2015, s. 90.) 6) *Huomion kiinnittymisen vaikutusmekanismi*, joka hyödyntää eläimen luontaista vetovoimaisuutta. Tässä mekanismissa eläin itsessään kutsuu vuorovaikutukseen ja ikään kuin suuntaa huomion pois välittömistä stressitekijöistä kuten kivusta, psykososiaalisesta stressistä tai lääketieteellisesti diagnosoiduista ominaisuuksista. Eläin myös mahdollistaa tilanteisen haavoittuvuuden, jolloin asiakkaalle mahdollistuu sisimpänsä avaaminen eläimelle tai eläimen kautta. (Chandler, 2012, s. 168; Shen ym., 2018, s. 205–206.) Näitä mekanismeja eläinavusteinen terapia hyödyntää laajalaisesti, riippuen siitä minkälaisin painopistein ja tavoittein terapiaa toteutetaan.

Eläinavusteisen terapian arvo, terapiasuunnasta riippumatta, perustuu ihmisen ja eläimen keskinäiseen vuorovaikutukseen ja sen hyödyntämiseen osana terapiatyöskentelyä (Chandler, 2018, s. 430; Fine & Mackintosh, 2016, s. 69). Aiemmissa tutkimuksissa ihmisen ja eläimen suhteen selittämiseen on käytetty sekä ihmisen ja eläimen välisen siteen (eng. *human- animal bond, HAB*) että ihmisen ja eläimen vuorovaikutuksen (eng. *human- animal interaction, HAI*) käsitteitä. Selkeyden vuoksi tässä tutkielmassa tarkastelen edellä mainittuja käsitteitä yhdessä *ihmisen ja eläimen vuorovaikutussuhteenä*. American Veterinary Medical Association (AVMA, 1998, s. 1675) määrittelee ihmisen ja eläimen välisen vuorovaikutussuhteen:

”Molemminpuolisesti hyödylliseksi ja dynaamiseksi suhteeksi ihmisten ja eläinten välillä, johon vaikuttavat molempien terveyden ja hyvinvoinnin kannalta olennaiset käyttäytymismallit. Tämä sisältää muun muassa emotionaalisen, psykologisen ja fyysisen vuorovaikutuksen ihmisten, eläinten ja ympäristöjen kanssa” (oma käännös)

Ihmisen ja eläimen vuorovaikutus tulee siis käsittää vastavuoroisena molempia lajeja hyödyttävänä yhteistyösuhteena, joka vaikuttaa vuorovaikutuksen osapuoliin kokonaisvaltaisesti (Fine & Mackintosh, 2016, s. 69). Määritelmää on myöhemmin täydennetty lähimmäisenrakkauden käsitteellä (eng. *familial love*) (Fine, 2014), joka korostaa ihmisen ja eläimen vuorovaikutussuhteeseen keskeisesti liittyviä kiintymyssuhteita ja tunnesiteitä (Beetz, 2017, s. 144).

Ihmisen ja eläimen välistä vuorovaikutussuhdetta sekä sen hyvinvointivaikutuksia on tutkittu viimeisten vuosikymmenten aikana enenevässä määrin. Nykytieteellisen ymmärryksen mukaan ihmisen ja eläimen vuorovaikutuksen kokonaisvaltainen vaikuttavuus pohjautuu neurobiologisiin, erityisesti psykososiaalisiin ja psykofysiologisiin vaikutuksiin (Chandler, 2018, s. 429–431). Vaikutukset syntyvät vastavuoroisen vuorovaikutuksen seurauksena, joita niin sanotut sisäiset palautejärjestelmät ohjaavat. Näiden vuorovaikutteisesti toimivien palautejärjestelmien tehtävänä on tuottaa vuorovaikutuksen aikaan saamat vasteet joko palkitsemalla tai stressaamalla. Palkitsemisjärjestelmä aktivoituu positiiviseksi koetussa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, jonka seurauksena ihmisen hyvän olon hormonit lisääntyvät. (Odendaal, 2001, s. 276–277.) Empiiriset tutkimukset ovatkin osoittaneet, että eläimen kanssa lyhytkin vuorovaikuttaminen laskee ihmisen sykettä, alentaa verenpainetta sekä vaikuttaa hormonaalisella tasolla; stressihormoni kortisolin määrä vähenee, kun taas hyvän olon hormonit oksitosiini, dopamiini ja endorfiini lisääntyvät (Odendaal, 2001, s. 278; Odendaal & Meintjes, 2004, s. 289–299). Stressivasteen palkitsemisjärjestelmä puolestaan tuottaa stressihormoneita tilanteissa, joissa olo koetaan jollakin tavalla uhatuksi. (Odendaal, 2001, s. 276–277.) Nämä fysiologiset vasteet eivät kuitenkaan yksin selitä ihmisen ja eläimen välisen vuorovaikutuksen hyötyjä, vaan ilmiö tulee ymmärtää moniulotteisena.

Ihmisen ja eläimen välisen vuorovaikutussuhteen moniulotteisia vaikutuksia voidaan selittää kolmen laajalti hyväksytyyn teorian avulla (esim. Beetz, 2017; Fine & Weaver, 2018, Fine & Mackintosh,

2016; Kruger & Serpell, 2010). Ensimmäinen näistä teorioista selittää eläimen kanssa luotua vuorovaikutussuhdetta sosiaalisen tuen lähteenä, jonka mekanismit ovat rinnastettavissa ihmisten välisiin sosiaalisen tuen vaikutuksiin. Eläin voi toimia sosiaalisena puskurina kohentamalla mielialaa sekä tarjoamalla sosioemotionaalista turvaa ja lohtua, mikä vahvistaa yksilön kokemusta kuulumisesta, sitoutuneisuudesta ja läheisyydestä. (Chandler, 2018, s. 430; Serpell, 2015, s. 87–88.) Sosiaalisen tuen ja kumppanuuden on lisäksi osoitettu kytkeytyvän fysiologisiin vaikutuksiin, mikä yhtäältä edistää vuorovaikutuksen rauhoittavaa ja stressiä lievittävää vaikutusta ja toisaalta motivoi lisäämään sosiaalista kanssakäymistä (Fine & Mackintosh, 2016, s. 69–70). Koska terapia-työssä hyödynnettävät eläimet ovat tyypillisesti sosiaalisia lajeja ja kykenevät kokemaan vuorovaikutusta ja yhteyttä, on perusteltua tarkastella ihmisen ja eläimen välistä vuorovaikutusta nimenomaan sosiaalisena kanssakäymisenä (Panksepp, 2005, s. 52).

Toinen teoreettinen malli kytkeytyy John Bowlbyn kiintymyssuhdeteoriaan (1979), jonka periaatteiden on mahdollista ilmentyä myös ihmisen ja eläimen välisessä vuorovaikutuksessa. Tämä vuorovaikutussuhde voi tarjota turvallisuutta ja emotionaalista tukea, ja sen on esitetty mahdollistavan sosioemotionaalisten ja sensomotoristen kokemusten vastavuoroisen ”vaihdannan” (Beetz, 2017, s. 141–145). Kiintymyssuhteen laajentaminen eläin-ihminen -vuorovaikutussuhteeseen voi vahvistaa läheisyyden, lohdun ja turvallisuuden kokemuksia, jotka aikaansaavat oksitosiinin ja endorfiinin erityksen lisääntymisen (Fine & Mackintosh, 2016, s. 70). Kolmas selitysmalli liittyy biofilian käsitteeseen, jonka mukaan ihmisillä on luontainen taipumus ja perustarve rakentaa yhteistoimintaa ja kokea yhteenkuuluvuutta toisten elollisten kanssa (Beetz, 2017, s. 140–141). Vaikka sosiaaliset systeemit käsitetään usein lajispesifeinä ja rajoittuvat lajien sisäiseen kommunikaatioon, niiden on mahdollista ulottua myös yli lajirajojen. Tätä näkökulmaa voidaan perustellusti soveltaa ihmisen ja eläimen väliseen vuorovaikutukseen, jossa eläin voi toimia merkittävänä osana terapeutteja prosesseja. (Odendaal, 2000, s. 276.) Biofiliaan liittyvä vetovoima toisia elollisia kohtaan voidaan selittää vaistonvaraisena ja emotionaalisesti palkitsevana yhteyden kokemuksena (Fine & Mackintosh, 2016, s. 70).

Edellä kuvatuista teoreettisista jäsennyksistä huolimatta on kuitenkin tärkeää pitää mielessä ihmisen kokonaisvaltaisuus. Ihmisen ja eläimen vuorovaikutus sisältää fyysisen, psyykkisen ja sosi-

aalisen ulottuvuuden, joita hyödynnetään eläinavusteisessa terapiassa asiakkaan kuntoutustavoitteiden mukaisesti (Nimer & Lundahl, 2007, s. 225; Hautamäki ym., 2021, s. 9). Tämä kokonaisvaltaisuuden ideologia juontaa juurensa biopsykososiaaliseen ajatusmalliin, joka yhdistää edellä mainitut ulottuvuudet. Ulottuvuudet eivät esiinny erillisinä, vaan ne elävät suhteessa sekä toisiinsa että laajempaan sosiokulttuuriseen ympäristöön ja historialliseen kontekstiin. (Ikäheimo, 2019, s. 103; Serpell, McCune, Gee & Griffin, 2017, s. 226–227.) Vaikka eläin toimii oleellisena osana terapiaprosessia, eläin ei ole tietoinen terapiatavoitteista tai terapiaprosessin olemassaolosta. On siis huomion arvoista ymmärtää, ettei a) eläimen itsessään ole mahdollista toimia terapeuttina ja ettei b) eläimen ja ihmisen vuorovaikutussuhde ole automaattisesti terapeuttinen (Baschi & Parish-Plass, 2017, s. 3.). Varsinainen terapiatyöskentely (terapointi) ja terapia tapahtuu aina terapeutin toimesta, joka on tavoitteellista ja strukturoitua. Tästä syystä on tarpeen tarkastella myös eläinavusteista terapeuttista työskentelyä ja sen lähtökohtia.

2.3 Eläinavusteinen terapiatyöskentely ja sen lähtökohdat

Perinteisen terapiakäsityksen mukaan terapiaa toteutetaan kahden osallistujan, terapeutin ja asiakkaan, välisenä yhteistyönä. Eläinavusteisessa terapiassa tämä yhteistyö laajentuu kolmen osallistujan eläimen, asiakkaan ja terapeutin väliseksi vuorovaikutukseksi ja yhteistyösuhteeksi. Olennaista on ymmärtää tämän kolminaisuuden yhteistyön luonne systemiseksi kokonaisuudeksi. Tässä systeeminen kokonaisuus käsittää eläin-asiakas-terapeutti -kolminaisuuden moniulotteisen vuorovaikutusverkoston, jossa osallistujat vuorovaikuttavat toistensa kanssa kaiken aikaa – tiedostaen tai tiedostamattaan. (Vehmasto & Lipponen 2021, s. 1778; Vierimaa & Pyyhtinen, 2025, s. 67). Tätä vuorovaikutusverkostoa voidaan kuvata useamman yhteen limittyvän suhdemuodostelman avulla, joita Chandler (2018) jäsentää kolmella tavalla. Ensimmäisenä suhdemuodostelman muotona hän jäsentää terapeutin ja eläimen välistä suhdetta, jossa asiakas toimii sivusta seuraajana. Esimerkiksi terapeutin ja eläimen välinen luottamuksellinen yhteistyösuhde voi heijastua asiakkaalle turvan tuntuna. Toisena suhdemuodostelmana hän erittelee asiakkaan ja eläimen välisen suhteen, jossa osaltaan terapeutti jättäytyy taka-alalle. Esimerkiksi asiakkaan ja eläimen välisessä vuorovaikutuksessa terapeutti voi tavoittaa asiakkaasta jotain, mikä ilman eläin ei välttämättä olisi tullut ilmi.

Kolmanneksi mahdolliseksi suhdemuodostelmaksi hän eriyttää asiakkaan ja terapeutin välisen suhteen, jossa eläimen vuoro on toimia taustavaikuttajana. Eläin mahdollistaa niin sanotulla ole-massaolollaan terapeutin ja asiakkaan välisen terapeuttisen työskentelyn. Suhdemuodostelmat eivät ole staattisia vuorovaikutuksen tiloja, vaan vaihtelevat hetkestä toiseen ja esiintyvät usein osin samanaikaisesti. (Mt., s. 432–433.)

Terapiaprosessiin kytkeytyvä systeemi ei ole vain osiansa summa, vaan jokaisella osallistujalla on oma roolinsa ja osuutensa kokonaisuudessa. Vehmasto ja Lipponen (2021) kokoavat nämä osallistujien niin sanotut vastuualueet seuraavanlaisesti: ensinnäkin terapeutin tehtävänä on yhdistää oma ammattitaitonsa ja osaamisensa eläinavusteiseen työskentelyyn sekä suunnitella ja toteuttaa kutakin asiakasta ja eläintä palveleva terapiaprosessi. Terapeutin tulee ottaa huomioon toimies-saan myös ympäristölliset seikat, joissa terapiatoimintaa toteutetaan. Toiseksi terapiaeläimen tu-lee olla hyvinvoiva, koulutettu ja soveltuva terapeuttiseen työskentelyyn. Eläimen rooli terapeutti-sessa toiminnassa on olla terapeutin tasavertainen työpari ja kumppani. Kolmanneksi asiakas osallistuu terapiaan ainutkertaisena yksilönä, jonka henkilökohtaisia ominaisuuksia yksilöllisesti laaditut kuntoutus- ja hoitosuunnitelmat kunnioittavat ja edesauttavat. (Mt., s. 1778). On kuitenkin merkille pantavaa, että asiakkaan oma kiinnostus ja motivaatio ovat oleellinen tekijä terapiapro-cessin jatkuvuuden ja vaikuttavuuden kannalta.

Eläimen roolia osana eläinavusteisia interventioita on aiemmassa kirjallisuudessa tarkasteltu sen mukaan, millä tavoin eläin osallistuu terapiatyöskentelyyn ja minkälaisessa vuorovaikutuksessa eläin on suhteessa asiakkaaseen. Asiakkaan näkökulmasta hahmoteltuja eläimen rooleja MacNa-mara, Moga, ja Pachel (2015) ovat luokitelleet kolmeen kategoriaan, joita sovelletaan terapiavuoro-vaikutukseen seuraavasti: Ensinnäkin eläimellä voi olla *epäsuora rooli*, jossa eläimen osallisuus yh-tyy osin osaksi ympäristöä. Tällöin eläimen luontaista olemista ja tekemisiä voidaan tarkkailla, joka voi lisätä luottamusta ja edistää asiakkaan ja terapeutin vuorovaikutuksellista yhteistyötä. Toiseksi eläimellä voi olla *suora rooli*, jossa eläin osallistuu suorasti, mutta omaa passiivisen roolin terapi-assa. Tässä eläin toimii eräänlaisena huomion suuntaajana, jonka kautta mahdollistuu monenlai-nen terapiatyöskentely. Kolmanneksi eläimellä voi olla *avustava rooli*, jossa eläin osallistuu aktiivi-sesti terapiatyöskentelyyn ja toimii suorassa vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa. Eläimen

kanssa voidaan harjoitella asioita, jotka ovat asiakkaan terapiaprosessin kannalta olennaisia ja vievät kohti terapiatavoitteita. (Mt. 93–94.) Lisäksi on esitetty, että eläimen taitojen ja koulutuksen tarve kasvaa, mitä aktiivisempi rooli asiakastyössä eläimellä on. Koulutuksen avulla eläin pystyy toimimaan tilanteisiin sopivilla tavoilla, mikä tukee sekä eläimen hyvinvointia että terapian turvallisuutta, laatua ja eettisyyttä. (Parkkisenniemi & Rimppi, 2022, s. 145.) Kuitenkin eläimen roolista riippumatta, eläinavusteinen terapia muodostuu eläimen ja terapeutin yhteistyöstä, jossa terapeutilla on velvollisuus ja vastuu huolehtia sekä eläimen että asiakkaan hyvinvointiin liittyvistä tekijöistä (Fine & Griffin, 2022, s. 18–19).

Eläimen roolin hahmottelua ovat jatkaneet Vierimaa ja Pyyhtinen (2025) vastikään julkaistulla empiirisellä etnografisella tutkimuksellaan *"Multispecies Interaction in Dog-Assisted Therapy sessions"*. Tutkimuksessa he selvittävät sitä, miten kolmen toimijan, terapeutin, asiakkaan ja koiran, välinen triadinen kokonaisuus muodostuu koira-avusteisissa terapiatilanteissa ja mitä vaikutuksia koiran osallistumisella on terapian vuorovaikutukseen. Triadinen kokonaisuus kuvaa eläimen, terapeutin ja koiran muodostamaa dynaamista kolmen toimijan monilajista kokonaisuutta, jossa kolmannet osapuolet muokkaavat jatkuvasti terapian vuorovaikutusta. Tutkimustuloksissaan Vierimaa ja Pyyhtinen kuvaavat koiran roolia aktiivisena kolmantena osapuolena, jonka osallisuutta kuvataan merkityksellisenä kolmen terapiasuhteelle. Lisäksi koiran osallistuminen laajentaa terapiasuhteen mallin ulottuvan monilajiseen vuorovaikutukseen. Tutkimuksen mukaan koira on kolmen välisessä terapiasuhteessa aktiivinen toimija, joka omalla toiminnallaan vaikuttaa terapian kulkuun. Koiralla kuvataan olevan kaksoisrooli, sillä yhtäältä koira voi *"välittämällä"* silloittaa keskustelua, lämmittää vuorovaikutuksen ilmapiiriä sekä helpottaa yhteyden ja luottamuksen rakentumista terapiassa. Toisaalta koira voi *"häiritä"* terapiavuorovaikutusta keskeyttämällä ja tuomalla terapiatilanteisiin *"kohinaa"*. Tällä toiminnolla on mahdollista sekä keventää vuorovaikutusta että muokata terapiavuorovaikutukselle uusia mahdollisia kulkuja. Kuitenkin koiran terapeuttisuuden korostetaan olevan yhteydessä terapeutin eläinosaamiseen. Terapeutin osaamiseen liittyy vahvasti eläimen tulkinta, joka toimii asiakkaan tavoitteiden palvelemiseksi sekä eritoten eläimen yksilöllisyyden, hyvinvoinnin ja toiminnan eettisyyden turvaamiseksi. Koiran osallistuminen terapiaan nähdään resurssina, joka muuttaa ja määrittelee uudelleen sen, millä tavoin terapeutit voivat hyödyntää osaamistaan asiakastyössä (Vierimaa & Pyyhtinen, 2025).

Eläinavusteisen terapian toteuttaminen edellyttää siis terapeutilta monipuolista osaamista. Eläinavusteisesti työskentelevä terapeutti yhdistää ammatillisen kompetenssin sekä eläinosaamisen (Kruger & Serpell, 2010, s. 23), jotka integroituvat yhteen vuorovaikutuksen kautta. Tämä monipuolinen osaaminen toimii lähtökohtana eettisesti kestäväälle eläinavusteiselle terapiatyöskentelylle. Eettisesti kestävä työskentely huomioi jokaisen terapiavuorovaikutukseen osallistuvan eläimen ja ihmisen ainutkertaisuuden, hyvinvoinnin ja tarpeet (Fine & Griffin, 2022, s. 9–10; Vehmasto ym., 2021, s. 1779). Eläinavusteinen terapeutti tekee työtään paitsi asiakaslähtöisesti myös moraalista eläimeen kohdistuvasta vastuustaan tietoisena. On terapeutin velvollisuutena ja vastuulla arvioida sitä, miten terapiatyöskentely vaikuttaa eläimeen ja sen hyvinvointiin: millaista eläimen arki on, miten eläin voi ja jaksaa ja mitkä asiat tai tekijät eläimeen suoranaisesti tai välillisesti vaikuttavat. Terapeutin tulee olla siis tietoinen eläimen hyvinvoinnin ja elämänlaadun kokonaisuudesta. (Fine & Griffin, 2022, s. 19; Hautamäki ym., 2018, s. 50.) Marino (2012, s. 140) kiteyttääkin eläimen roolin arvoa osuvasti: Eläin tulee nähdä terapiaprosessin avaintekijänä, jota ilman ei olisi olemassa terapeuttia eikä eläinavusteista terapiaa.

Enenevissä määrin eettinen näkökulma tunnustetaan ja tunnustetaan merkittäväksi eläinavusteisen terapian toteuttamisen lähtökohdaksi. Hyvinvoivan ja terapeuttiseen työskentelyyn sopivan eläimen kanssa on mahdollista tuottaa laadukasta terapiaa. Tulos ei ole vain eläimen parhaaksi, vaan laatu heijastuu asiakkaaseen ja laajemmin koko yhteiskunnan hyvinvointiin. Ei ole siis yhden-tekuvää, millä perustein terapiaan osallistuva eläin valitaan, miten sen kanssa työskennellään ja millä tavoin siitä huolehditaan. (Fine & Griffin, 2022, s. 16–18.) Terapeutin eläinosaamiseen sisältyy vahva ymmärrys eläimestä yksilönä, eläimen lajityypillisyydestä sekä eläimen ja ihmisen vuorovaikutuksesta – näiden lainalaisuuksista, mahdollisuuksista ja rajoitteista (Kruger & Serpell, 2010, s. 26). Eläimen kokonaisvaltainen tunteminen rakentuu eläimen ja terapeutin luottamukselliselle yhteistyösuhteelle. Yhteistyösuhteen voima heijastuu toiminnan jokaisen osapuolen fyysiseen, psyykkiseen ja emotionaaliseen turvallisuuteen, terapian laatuun sekä eläimen rikastuttavaan rooliin osana terapiaa. Jotta yhteistyötä voidaan hyödyntää terapeuttisesti, terapeutin tulee tuntea eläimensä läpikotaisin ja osata asettua katsomaan maailmaa niin sanotusti eläimen silmin. (Fine & Griffin, 2022, s. 18–19; Kruger ym., 2010, s. 39–40.) Tarvittaessa terapeutin tulee osata asettaa eläimen etu ja hyvinvointi terapiatilanteiden edelle. Esimerkiksi kun asiakas tutustuu terapiaan ja

sen käytäntöihin, on tärkeää tehdä selväksi se, millä tavoin eläin kohdataan, miten sen kanssa toimitaan ja mitä asioita eläimen kanssa toimiessa tulee ottaa huomioon. (Fine & Griffin, 2022, s. 15, 18.)

Yhteenvetona voidaan todeta, että eläinavusteinen terapia rakentuu dynaamisen eläin-asiakas-terapeutti -kolminaisuuden ympärille, jonka suunnittelusta ja toteutuksesta terapeutti on vastuussa. Terapiatyöskentely kolmen osallistujan kesken tapahtuu suhteissa ja suhteista, sillä jokainen osallistuja paitsi vaikuttaa toisiinsa, myös osallistuu terapiatilanteiden ja -prosessien kulun luomiseen. Olennainen osa terapeutin osaamista on moninaisten vuorovaikutussuhteiden sekä niiden mahdollisuuksien ja rajoitteiden ymmärrys. Terapeutin tulee kyetä hallitsemaan ja säätämään sekä asiakkaan että eläimen kanssa tapahtuvaa vuorovaikutusta samanaikaisesti. Tällöin terapeutin on mahdollista luoda turvallinen ympäristö ja vuorovaikutuksellinen tila, jolle tasa-vertaisen kolminaisuuden yhteistyö voi rakentua, ja jonka avulla terapeutin työskentely mahdollistuu. Näiden osatekijöiden tunnistamisen ja tunnustamisen kautta terapeutin on mahdollista räätälöidä yksilöllisiä sekä eläintä ja asiakasta parhaiten palvelevia terapiaprosesseja. (Baschi & Parish- Plass, 2017, s. 3; Chandler, 2012, s.166; Fine & Griffin, 2022, s. 11; Hautamäki ym., 2021, s. 22.)

Eläinavusteisella terapialla ei tutkitusti ole todistettu olevan niin sanottuja haittavaikutuksia. Haasteita, joita eläinavusteinen terapia ja sen osallistujat voivat kohdata liittyvät pääosin asiakkaan pelkoon, motivaatioon, allergioihin tai zoonoseihin (eläimen mahdollisesti kantavat taudit). Esteitä eläinavusteisen toiminnan toteuttamiselle ovat taas riittämättömät resurssit tai asiakkaan haluttomuus työskennellä eläinten kanssa. Esteet nimensä mukaisesti estävät eläinavusteisen terapian harjoittamisen, esimerkiksi jos asiakas ei pidä eläimistä, taloudelliset tai muut puuttuvat resurssit eivät mahdollista terapian hankintapalveluja tai terapian tarjoajia ei ole saatavilla. (Shen ym., 2018, s. 206–207; Vehmasto ym., 2021, s. 1775.)

3 Teoreettinen tausta

Tutkielmani teoreettismetodologisena lähestymistapana hyödynnän kriittisen diskursiivisen psykologian viitekehystä. Tässä luvussa käsittelen kriittistä diskursiivista psykologiaa teoriana, jonka avulla taustoitan näkökulmani tutkittavaan ilmiöön. Teoreettisen taustan jäsennyksen aloitan sosiaalisen konstruktionismin tarkastelulla, jonka tieteenfilosofiaan kriittinen diskursiivinen psykologia kytkeytyy. Seuraavana tarkastelen diskursiivista psykologiaa, jonka vaikutteista kriittinen diskursiivinen psykologia ammentaa. Yhteisten kehityskulkujen ja keskeisten periaatteiden käsittelemisen jälkeen siirryn tarkastelemaan yksityiskohtaisemmin kriittisen diskursiivisen psykologian ominaislaatuista ja keskeistä käsitteistöä. Luvun loppupuolella kokoan yhteen sekä teoriaa että menetelmää kohtaan esitettyä kritiikkiä. Lopuksi paikannan oman tutkimukseni osaksi eläinavusteisen terapiatutkimuksen jatkumoa ja esittelen tutkimustehtäväni- ja kysymykseni.

Kriittisen diskursiivisen psykologian viitekehysten ymmärtämisen kannalta on jo tässä vaiheessa olennaista määritellä diskurssin käsite. Diskurssitutkimusta hyödynnetään esimerkiksi kielentutkimuksessa, yhteiskuntatieteissä, kauppatieteissä ja kasvatustieteissä (Lehti, Haapanen & Kääntä, 2018, s. 5). Tässä tutkimuksessa diskurssin määritelmä paikantuu yhteiskuntatieteiden tutkimusperinteeseen. Sosiaalipsykologit Jonathan Potter ja Margaret Wetherell (1987, s. 7) ovat määritelleet diskurssin kaiken puhutun vuorovaikutuksen sekä kirjoitetun tekstin kattavaksi käsitteeksi. Puheet ja tekstit ovat diskurssien konkreettisia muotoja, vakiintuneita puhetapoja, joiden avulla rakennetaan ja kommunikoidaan vaihtoehtoisia käsityksiä siitä, millainen jokin asia tai ilmiö on (Siltaoja & Sorsa, 2017, s. 228, 231–232).

3.1 Sosiaalinen konstruktionismi

Kriittisen diskursiivisen psykologian tieteenfilosofia perustuu sosiaaliseen konstruktionismiin. Sosiaalinen konstruktionismi voidaan käsittää eräänlaisena sateenvarjokäsitteenä, josta on monenlaisia versioita eli konstruktioita (Niska, Venäläinen, Olakivi & Cañada, 2024, s. 3). Sosiaaliselle konstruktionismille tunnusomaista on käsitys todellisuuden sosiaalisesta rakentumisesta tiedontuottamisen, merkityksenantojen ja vuorovaikutuksellisten prosessien välityksellä (Locke & Budds,

2020, s. 235). Sen keskeinen ajatus on tuoda esiin, että tapamme ymmärtää maailmaa ja sen ilmiöitä ei heijasta suoria "totuuksia", vaan muodostuu pikemminkin siitä, miten maailmaa kuvataan ja tuotetaan kielenkäytön avulla (Burr & Dick, 2017, s. 2). Sosiaalisen konstruktionismin kiinnostus kohdentuu ihmisten harjoittamiin sosiaalisiin käytäntöihin ja keskinäiseen vuorovaikuttamiseen. Se korostaa kielenkäytön performatiivisuutta, jolloin kielenkäyttö tulee käsittää sosiaalisena toiminnan muotona, jolla on käytännön seurauksia. (Burr, 2015, s. 10–11.)

Sosiaalinen konstruktionismi on alkujaan muotoutunut vastavoimaksi valtavirran psykologialle ja sosiaalipsykologialle. Se kritisoi positivistista tiedonkäsitystä sekä siihen liittyviä oletuksia objektiivisesta, ihmisestä riippumattomasta tiedosta ja yksilökeskeisyydestä. Sosiaalisen konstruktionismin mukaan tieto ja "totuus" eivät ole suoria heijastumia todellisuudesta, vaan ne rakentuvan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja kielenkäytössä. Näin ollen lähestymistapa suuntaa huomion erityisesti itsestään selvinä pidettyihin oletuksiin sekä niihin tapoihin, joilla itseä ja ympäröivää maailmaa ymmärretään. (Burr, 2015, s. 2–3; Burr & Dick, 2017, s. 16, 70.) Sosiaalisen konstruktionismin teoreettiset juuret ovat moninaiset. Se ammentaa vaikutteita muun muassa jälkimodernismista ja jälkitrukturalismista, jotka korostavat tiedon ja merkitysten kontekstisidonnaisuutta. (Burr, 2015, s. 12–14). Lisäksi sosiaalinen konstruktionismi on saanut keskeisiä vaikutteita sosiologiasta, jossa todellisuuden nähdään rakentuvan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja käytännöissä (Berger & Luckmann 1966), sekä psykologiasta, jossa on korostettu tiedon ja todellisuuden historiallista ja kulttuurista erityisyyttä (Gergen 1973). (Burr, 2015, s. 14–17; Niska ym., 2024, s. 18–21.) Näiden lähtökohtien pohjalta sosiaalinen konstruktionismi ymmärtää tiedon ja todellisuuden sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentuneiksi ilmiöiksi.

Sosiaalisen konstruktionismin tieteenfilosofiset, ontologiset ja epistemologiset oletukset heijastavat lähestymistavan käsityksiä tiedon ja totuuden luonteesta. Sosiaalisen konstruktionismin tieteenfilosofinen orientaatio sisältää kahtiajaon episteemiseen, ontologisesti "mykkään" konstruktionismiin ja ontologiseen, kriittiseen realismiin nojaavaan konstruktionismiin (Niska ym., 2024, s. 39). Episteemisessä ontologisesti "mykässä" konstruktionismissa tarkastellaan sitä, miten ihmiset rakentavat käsityksiä todellisuudesta vuorovaikutuksessa, ottamatta kantaa todellisuuden perimmäiseen luonteeseen. Huomio kohdistuu siihen, miten merkitykset muodostuvat ja mikä kulloisessakin kontekstissa nähdään merkityksellisenä. (Niska ym., 2024, s. 35.) Kriittiseen realismiin

nojaava ontologinen konstruktionismi taas olettaa tilannesidonnaisuuden kytkeytyvän osaksi laajempaa kokonaisuutta, joista on mahdollista tehdä erilaisia tulkintoja (Willig, 2022, s. 14). Näitä kielenkäytön välityksellä tehtyjä tulkintoja todellisuudesta ei ole mahdollista tarkastella ”tyhjiössä”, vaan ne tulee suhteuttaa osaksi laajempaa historialliskulttuurista jatkumoa (Niska ym., 2024, s. 37–38; Wetherell & Edley, 2014, s. 7–8). Sosiaalisen konstruktionismin lähestymistapaan nojautuvat tutkimusorientaatiot siis pyrkivät tuottamaan tietoa siitä, millä keinoin sosiaalista todellisuutta rakennetaan, millä ehdoin ja miten ne vaikuttavat jaettuihin todellisuuksien kokemuksiin ja sosiaalisiin käytäntöihin (Willig, 2022, s. 8).

Moninainen sosiaalinen konstruktionismi voidaan tiedon, tulkintojen ja totuuksien näkökulmien rakentumisen kautta jakaa karkeasti kahtia. Kahtiajako ymmärretään mikro- ja makrokonstruktionismina, jotka kummatkin ovat kiinnostuneet kielenkäytöstä eli diskursseista. Diskurssit kuitenkin käsitetään eri tavoin. Yhtäältä on kiinnostuttu todellisuuden rakentumisen itse prosessista, jota sosiaalisesti rakennetaan, toisaalta prosessista, joka rakentuu sosiaalisesti annetuista merkityksistä. (Niska, ym., 2024, s. 9, 14–15, 22, 27.) Toisin sanoen, mikrokonstruktionismi on kiinnostunut arkisesta tuotetusta kielenkäytöllisestä kommunikaatiosta, jota vuorovaikutusprosesseissa rakennetaan. Makrokonstruktionismi taas kiinnittyy historiallisesti kehittyneeseen ja vakiintuneeseen tapaan tietää, puhua ja tulkita, jonka avulla versiot saavat ikään kuin ennalta rakennetun merkityksensä. (Burr, 2015, s. 24–26.) Sosiaalisen konstruktionismin mikro- ja makrotasot tarjoavat diskursiivisen tutkimuksen kirjolle perustan, joita erilaisilla tutkimusorientaatioiden painotuksilla voidaan suunnata.

3.2 Diskursiivinen psykologia ja kriittinen diskursiivinen psykologia

Tämän tutkielman teoreettismetodologisena viitekehyksenä hyödynnän kriittistä diskursiivista psykologiaa. Diskursiivisen tutkimuksen juuret juontavat vahvasti brittiläiseen sosiaalipsykologiaan, joka kehittyi kognitiiviselle psykologialle vaihtoehtoiseksi suuntaukseksi 1980-luvun lopulla kielellisen käänteen seurauksena (Burr & Dick, 2017, s. 205). Kielellinen käänne ja diskursiivisen tutkimuksen yleistyminen lukeutuvat osaksi laajempaa yhteiskuntatieteiden kielenkäytön asemaa

korostavan paradigman ja teoreettisen lähestymistavan kehitystä (Nikander, 1997, s. 405). Diskursiivisen tutkimuksen erottelu tapahtuu usein etnometodologisten ja keskusteluanalyttisten sekä jälkistrukturalististen ja focault'laisten traditioiden välille (Wetherell, 1998, s. 95–96). Kriittinen diskursiivinen psykologia sijoittuu tähän diskursiiviseen tutkimuskenttään, ja sen erityispiirteinä on tarkastella, miten näiden suuntausten näkökulmat yhdistetään käytännön analyysissa. (Locke & Budds, 2020, s. 235). Diskursiivisella tutkimuksella on kaksoisluonne: yhtäältä kiinnostus kohdentuu siihen, miten ihmiset jokapäiväisessä vuorovaikutuksessaan käyttävät kieltä (ts. mitä ihmiset tekevät sanoilla). Toisaalta millaisia kulttuurisia resursseja he tilanteisessa kielenkäytössään hyödyntävät. Kaksoisluonne kuvaa yhteisvaikutusta näiden tarkastelu ulottuvuuksien välillä. (Nikander, 1997, s. 408.) Diskursiivisen tutkimuksen keskeinen kiinnostus kohdentuu siis kielenkäyttöön ja muuhun merkitysvälitteiseen toimintaan. Sosiaalisessa vuorovaikutuksessa kielenkäytön avulla versioidaan ja tulkitaan erilaisia merkityksiä, joiden kautta yhteiseksi ymmärrettyä sosiaalista todellisuutta rakennetaan (Jokinen & Juhila, 1999, s.17–19).

Diskursiivinen psykologia toimii kriittisen diskursiivisen psykologian kivijalkana. Tästä syystä lähestymistavat ammentavat samoista vaikutteista, jolloin myös diskursiivisen psykologian tarkasteleminen on tarpeellista ja oikeastaan välttämätöntä. Diskursiivisessa psykologiassa kielenkäyttö ja merkityksenannot tulee ymmärtää toimintaorientoituneena, jota seuraa merkityksiä sisältävät sosiaaliset teot. Kielen toimintaorientoituneisuus ei siis vain kuvaile asioita, ilmiöitä tai maailmaa ympärillään, vaan kielenkäyttö on itsessään funktionaalista, jolla on konkreettisia sosiaalisia ja poliittisia seurauksia. (Potter & Wetherell, 1987, s. 6, 32.) Kielen funktionaalisuutta kuvaavat esimerkiksi oman toiminnan oikeuttaminen, toisen kyseenalaistaminen, identiteettien rakentaminen tai ilmiöiden ymmärtämiseen vaikuttaminen. Kielen seurauksellisuutta voidaan taas selittää niin, että kieltä käyttäessä puhuja osallistuu rakentamaan, ylläpitämään tai muovaamaan sitä, mitä siinä hetkessä pidetään ”totena”, mahdollisena tai hyväksyttävänä (toisaalta epätotena, mahdottomana tai ei-hyväksyttävänä).

Kuten edellä käsitelty diskursiivinen psykologia, myös kriittinen diskursiivinen psykologia keskittyy kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan analysointiin. Kielenkäyttö ei vain heijasta to-

dellisuutta sellaisenaan, vaan sen avulla aktiivisesti rakennetaan, ylläpidetään ja uudelleen muotoillaan versioita erilaisista merkityksistä. Todellisuuksista rakennetut merkitykset kytkeytyvät tilanteisesti tuotettuihin vuorovaikutuskonteksteihinsa. Kriittisen diskursiivisen psykologian avulla voidaan tarkastella tilanteisia mikrotason vuorovaikutusprosesseja, liittäen ne osaksi laajempia kulttuurisia ehtoja ja näiden seurauksia tarkastelemaan makrotasoon. Kriittisen diskursiivisen psykologian ominaislaatuisuutena onkin soveltaa yhteen mikroanalyttista diskursiivista psykologiaa sekä makrotason tarkastelussa painottuvia jälkistrukturalistisia näkökulmia. (Edley, 2001, s. 190–191; Locke & Budds, 2020, s. 235.) Toisin sanoen mikrotasolla ollaan kiinnostuneita siitä, miten ja millä tavoin merkityksiä tuotetaan ja tulkitaan kielen ja muun merkitysvälitteisen toiminnan kautta. Makrotasolla sen sijaan painotetaan sitä, kuinka kielenkäytössä hyödynnetään laajempia sosiaalisia, kulttuurisia ja historiallisia resursseja. Näiden kahden synteessillä – vuorovaikutuksen analysoinnin suhteuttamisella osaksi makrotason sosiokulttuurista virtaa – voidaan lopulta selvittää sitä, mikä tekee merkityksistä merkityksellisiä, huomioon ottaen se hetki ja situationallinen konteksti, jossa niitä rakennetaan. (Wetherell & Edley, 2014, s. 7; Wiggins, 2017, s. 44–46.) Situaatiolla tarkoitetaan niiden moninaisten suhteiden kokonaisuutta, joissa ihminen toimii ja elää (Hänninen, 1999, s. 20–21).

Edley (2001) esittää kriittisen diskursiivisen psykologian ydintavoitteena olevan sen paradoksaalisen suhteen kuvaaminen, mikä vallitsee diskurssin ja puhuvan subjektin välillä. Kriittisen diskursiivisen psykologian erityispiirteisyys käsittää siis kielenkäyttäjien sekä tuottavan että tulevan tuotetuiksi erilaisissa diskursiivisissa käytännöissä. Tämän ansiosta kriittisen diskursiivisen psykologian avulla on mahdollista 1) tavoittaa ihmisten vuorovaikutuksellista toimijuutta ja kielenkäytön funktionaalisuutta, esimerkiksi, miten identiteetit rakentuvat tietyissä tilanteissa ja tiettyjä tarkoituksia varten ja 2) käsittää diskursiivisiin käytäntöihin ja merkitysjärjestelmiin kytkeytyviä reunaehtoja, esimerkiksi osoittaen, miten historia ja kulttuuri sekä vaikuttavat näihin että muuttavat niitä. (Mt., s. 190–191, 195, 209.)

Kriittiselle diskursiiviselle psykologialle ominaista, nimensä mukaisesti, on kriittisen tarkastelun ulottuvuus. Kriittisyys diskursiivisessa tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että kielenkäytön avulla tuotetut diskurssit ja merkitykset itsessään sisältävät (vaikutus)valtaa. Kieltä käyttäessään ihmiset

käyttävät sanastoa sekä tapoja puhua asioista ja tilanteista suhteessa historialliseen ja sosiokulttuuriseen tarjontaan. Vaihtoehtoiset sanastot ja puhettavat eivät kuitenkaan ole samanarvoisia. Näin ollen, puheessa esimerkiksi vaikutusvalta voi kietoutua eriarvoisuuksien ylläpitämiseen ja/ tai toiminnan mahdollisuuksien rajoittamiseen – tiedostaen tai tiedostamatta. Kriittinen diskursiivinen psykologia tarjoaakin työkaluja ymmärtää kielen käytön roolia sekä sosiaalisten todellisuuksien ja valtasuhteiden rakentumisessa, että toimintaa ohjaavina tietorakenteina. (Edley, 2001, s. 192; Wetherell, 1998, s. 111–112.)

Kriittisen diskursiivisen psykologian ydin rakentuu vahvasti kolmen käsitteen ympärille: tulkintarepertuaarit, subjektipositiot ja ideologiset dilemmat. Nämä analyttiset käsitteet tulee nähdä toisiinsa kytkeytyvinä. Käsitteiden kautta mikrotason tilanteiset vuorovaikutuksen säännönmukaisuudet ja makrotason laajemmat sosiokulttuuriset käsitykset kutoutuvat yhteen. (Nortio, Pettersson & Varjonen, 2024, s. 166; Wiggins, 2017, s. 32.)

Tulkintarepertuaarit viittaavat kontekstuaalisiin diskurssien muotoihin, joita käytetään ihmisten arkipäiväisessä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tulkintarepertuaarit ja diskurssit ovatkin läheisesti yhteydessä toisiinsa, niitä erottavat lähinnä erilaiset tutkimukselliset painotukset. Diskurssit korostavat enemmän focault'laisia vaikutteita, joissa rakennetaan usein kokonaisia instituutioita ja keskitytään vallan toimintamekanismeihin. Sen sijaan tulkintarepertuaarit ovat diskursseja pienempiä ja hienosyisimpiä, jolloin painotus kohdistuu ihmisen toimijuuteen ja joustavan kielenkäytön mahdollisuuksiin. (Edley, 2001, s. 197–198, 202.) Tulkintarepertuaarien avulla ihmiset jäsentävät, ymmärtävät ja merkityksellistävät ympäröivää maailmaa, erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä (Jokinen, Juhila, Suoninen, 2016, s. 35). Ne ovat sosiaalisesti jaettuina ja yhtenäisesti tunnistettavia tapoja kuvata asioita, ilmiöitä tai tilanteita (Edley, 2001, s. 198). Arjessaan ihmiset hyödyntävät puheessaan niitä tulkintarepertuaareja, jotka a) sopivat heidän sen hetkisiin tarpeisiinsa ja tavoitteisiinsa ja b) ovat tilanteisesti ja laajemmin kulttuurisesti ”saatavilla ja käytettävissä” (Potter & Wetherell, 1987, s. 156). Tulkintarepertuaareja voidaan käyttää siis useampia samanaikaisesti, mutta niistä toiset ovat kulttuurisesti hallitsevimpia kuin toiset (Wiggins, 2017, s. 45). Tulkintarepertuaarit voidaan siis nähdä eräänlaisina merkitysresursseina, joista vaihtelevasti ammennetaan kielenkäytössä ja vuorovaikutuksessa (Edley, 2001, s. 202). Esimerkiksi tässä tutkimuksessa eläinavusteisen

terapian teemaan sovellettuna tulkintarepertuaarien avulla on mahdollista tarkastella sitä, millaiseksi eläimen rooli rakentuu terapeuttien tulkinnoissa. Kiinnostus kohdentuu eläinavusteiseen terapiaan sekä ilmiönä että kontekstuaalisena tilanteena, jossa eläimen kanssa toimitaan.

Subjektipositiot taas liittyvät kielenkäytössä tuotettavaan itsen ja muiden asemointiin. (Edley, 2011, s. 209). Subjektipositiot toimivat siis erilaisten asemien tai identiteettien rakentamisen (identiteettityön) resursseina, joiden luonne tulee nähdä dynaamisena, jatkuvasti muutoksen kohteena olevana. Erilaiset asemat ja identiteetit rakentuvat merkityksellisiksi erilaisten puhetaiposten kautta, niihin sekä nojaututaan että joista ammennetaan. (Wetherell & Edley, 2014, s. 14.) Subjektipositiot yhdistyvät tulkintarepertuaareihin, jolloin eri tulkintarepertuaarit mahdollistavat tai rajoittavat erilaisten asemointien käyttöä. Asemointien rakentamisen neuvottelut käydään huomioiden sekä tilanteinen vuorovaikutus että sen suhteutuminen laajempaan historialliseen ja sosiokulttuuriseen kehykseen. (Edley, 2001, s. 210–214, 217; Davies & Harrè, 1990; Wetherell, 1998, s. 108–109.) Tässä tutkimuksessa eläinavusteisen terapian kontekstissa, subjektipositioiden avulla on mahdollista tarkastella sitä, miten terapeutit asemoivat ja merkityksellistävät eläintä osana terapiavuorovaikutusta.

Ideologinen dilemma edustaa toisilleen vastakohtaisten käsitysten välistä suhdetta (Edley, 2001, s. 203). Billig ym. (1988) ovatkin kuvanneet teoksessaan ”Ideological Dilemmas” arkipäivän ajattelun rakentuvan argumentin ja vasta-argumentin niin sanottuun välitilaan (Nikander, s. 408). Ideologinen dilemma syntyy siitä, kun ihmiset puheessaan ja toiminnassaan yrittävät navigoida näiden keskenään ristiriidassa olevien uskomusten välillä (Nortio ym., 2024, s. 167). Erilaisten arjessa esiintyvien todellisuuksien kautta neuvotellaan yhteisesti jaetusta ja ymmärretystä todellisuudesta (Edley, 2001, s. 203). Kuitenkaan tässä tutkielmassa en tule käsittelemään ideologisia dilemmoja enempää, sillä mielenkiintoni kohdistuu ensisijaisesti tulkintarepertuaarien ja subjektipositioiden tarkasteluun.

3.3 Diskursiivisen tutkimuksen kritiikki

Diskursiivinen tutkimus perustuu teoreettisesti ja epistemologisesti sosiaaliseen konstruktionismiin (Burr & Dick, 2017, s. 205). Siksi kritiikki sosiaalista konstruktionismia kohtaan koskettaa yhtä lailla diskursiivista tutkimusta. Aloitan jäsentämällä sosiaalista konstruktionismia kohtaan esitettyjä kriittisiä näkemyksiä, jonka kautta siirryn (kriittisen) diskursiivisen psykologian saaman kritiikin tarkasteluun. Teoreettismetodologisena viitekehyksenä kriittiseen diskursiiviseen psykologiaan kohdistuva kritiikki koskettaa sekä teoriaa että menetelmää, joita molempia tarkastelen tämän luvun yhteydessä.

Sosiaalisen konstruktionismin kritiikki voidaan jakaa osin rakentavaan ja osin väärinymmärryksiin perustuvaan kritiikkiin (Niska ym., s. 2024, s. 41). Tämä kritiikki kohdistuu ensinnäkin sosiaalisen konstruktionismin näkemykseen, jonka mukaan käsitykset tiedosta ja ”totuudesta” muodostuvat kielenkäytössä ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, minkä vuoksi yhtä objektiivista ja lopullista ”totuutta” ei ole olemassa. Väitelty on myös siitä, kieltäkö sosiaalinen konstruktionismi todellisuuden olemassaolon, sillä sen mukaan erilaiset ”totuudet” vaihtelevat moninaisten ja vaihtoehtoisten näkökulmien mukaan. Se mitä minäkin hetkenä pidetään ”totuutena” rakentuu suhteessa kieleen. Ja se, mitä näkökulmaa pidetään oikeana, liittyy pikemminkin politiikkaan ja valtaan. (Burr & Dick, 2017, s. 63.) Toisaalta sosiaalista konstruktionismia on kritisoitu epäpoliittisuudesta, jonka varaan empiiristä tutkimusta ei katsota voitavan rakentaa. Kritiikin mukaan konstruktionistinen tutkimus ja uskottavat kannanotot eivät voi toteutua yhdessä. (Niska ym., 2024, s. 43–45.) Lisäksi konstruktionismia on arvosteltu merkitysten ja tiedon korostamisesta, jolloin materiaalisuus ja ruumiillisuus jäävät toissijaisiksi. Tähän liittyen on esitetty, että konstruktionismin ihmiskäsitys ei tavoita ihmistä toimijana, jonka toimintaa ohjaavat myös sisäiset tekijät. Näin ollen sen on katsottu jäävän rajalliseksi yksilöllisten erojen ja subjektiivisen kokemuksen tarkastelussa. (Burr & Dick, 2017, s. 205–206; Niska ym., 2024, s. 47–48.)

Myös diskursiivinen tutkimus, johon kriittinen diskursiivinen psykologia lukeutuu, on saanut perusteltua kritiikkiä osakseen. Diskursiivista tutkimusta kritisoidaan ensinnäkin sen kontekstuaalisen tulkinnallisuuden vuoksi, jolloin tutkimustuloksia ei voi pitää yleispätevinä, mikä on laadulli-

selle tutkimukselle tyypillistä (Juhila & Suoninen, 2016, s. 446; Locke and Budds, 2020, s. 245). Diskursiivinen tutkimus ei ota kantaa ilmiöiden syihin ja välttää yleistäviä selitysmalleja, mikä taas on herättänyt kriittistä keskustelua lähestymistavan teoriattomuudesta (Juhila & Suoninen, 2016, s. 459). Kriittisen psykologian keskeiseksi haasteeksi esitetään teorian epäselvyyttä, sillä se ammentaa sosiaalisesta konstruktionismista, diskursiivisesta psykologiasta ja useista eri diskurssianalyttisistä menetelmistä, jolloin viitekehyksen raamit jäävät häilyviksi (Breeze, 2011, s. 502–503). Edellä esitetyn kritiikin, sen keskeisine haasteineen, allekirjoitan myös itse. Tutustuessani tutkimusartikkeihin diskursiivisen psykologian ja kriittisen diskursiivisen psykologian tutkimuksen lähestymistavat sekoittuivat helposti keskenään. Toisaalta samalla tapaa sosiaalisen konstruktionismin mikro- ja makro konstruktionismi ovat lähellä kriittisen diskursiivisen psykologian mikro- ja makrotasoja. Rajanvedollisia haasteita on tuottanut myös kriittisen diskursiivisen psykologian teoreettis-metodologisen lähestymistavan sisältämä yhdistelmä: teoria ja metodologia. Tutkimusartikkeissa ei aina ole selvää teoria-menetelmä -jakoa, vaan ne esitetään ennemminkin toisiinsa kytkeytyvinä, jotka teorian ja metodologian yhdistelmänä muodostavat kokonaisuuden. Kriittisen diskursiivisen psykologian kritiikiksi voisi näin ollen myös lukea sen monimutkaisuuden, joka jättää paljon vastuuta tutkijalle. Analysoinnin näkökulmasta kritiikkiä esitetään myös tutkijan sitoumusten ja tutkimustulosten refleksiivisyyden tunnistamiseen ja tunnustamiseen, joilla on yhteys tutkimuksen uskottavuuteen (Juhila & Suoninen, 2016, s. 462–463). Tähän olennaisesti kytkeytyvää tutkijan positiota käsittelen luvussa 4.4, kun taas tutkielman luotettavuutta, rajoitteita ja ansioita pohdin luvussa 6.2.

3.4 Tutkimuskysymykset

Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että eläinavusteisessa terapiassa eläin toimii sekä avaintekijänä että ainutlaatuisena terapiatyöskentelyn resurssina (Hautamäki ym., 2021, s. 22; Serpell, 2015, s. 81). Kuitenkin toistaiseksi tiedetään vain vähän siitä, mikä eläimen konkreettinen merkitys on näissä vuorovaikutusprosesseissa, jonka ei olisi mahdollista toteutua ilman eläimen osallisuutta ja osallistumista (Fine & Beck, 2015, s. 4; Kruger & Serpell, 2010, s. 37). Tämän tutkimusongelman selvittämiseen pyrin osaltani tämän tutkimuksen avulla vastaamaan.

Eläinavusteissa terapiassa eläimen roolia voidaan tämänhetkisen tietämyksen valossa tarkastella tulkinnallisuuden perustuen, sillä vuorovaikutus eläinten kanssa perustuu pääosin sanattomalle kehomielielien kommunikaatiolle. Sanattoman vuorovaikutuksen korostuessa terapeutin tekemät tulkinnat muodostuvat keskeiseksi: ne jäsentävät sitä, mitä terapiassa tulkitaan tapahtuvan, miten tilanteita ohjataan ja millä perusteilla terapeuttisesti vaikuttavia ratkaisuja tehdään. Tästä syystä on tarpeen tutkia nimenomaisesti terapeuttien tulkintoja ja merkityksenantoja terapiatilanteista. Niiden avulla on mahdollista sekä tarkastella eläimelle rakennettavia rooleja, että lisätä yleistä ymmärrystä eläinavusteisesta terapiasta. Koska diskursiivisen tutkimuksen kentän erityiskiinnostus keskittyy juuri merkitysten ja tulkintojen rakentumisen tarkasteluun, se perustellusti tukee kriittisen diskursiivisen psykologian viitekehyksen valintaan. Aiempaa diskursiivista tutkimusta eläinavusteisesta terapiasta tai laajemmin eläinavusteisista interventioista ei tiettävästi ole tehty.

Tutkimustehtävänäni on selvittää sitä, miten ja millä keinoin eläinavusteisesti toimivat psyko-, fyso-, puhe- ja toimintaterapeutit sekä psykologit merkityksellistävät eläimen roolia ja millaisia merkityksiä he puheessaan eläimelle rakentavat. Tämän tutkimusongelman tarkastelussa hyödynnän kriittisen diskursiivisen psykologian tulkintarepertuaarien ja subjektipositioiden metodologisia käsitteitä sekä retorisen analyysin käsitteistöä.

Tässä tutkimuksessa ”Eläimen rooli osana eläinavusteista terapiaa” kysynkin:

- 1) Millaisia tulkintarepertuaareja eläimelle roolille rakennetaan?
- 2) Millaisia subjektipositioita eläimelle tulkintarepertuaareissa rakentuu?

4 Aineisto, menetelmät ja analyysi

Tässä luvussa käsittelen hyödyntämiäni tutkimusmenetelmiä. Luvun alussa kerron tutkimusaineiston tuottamisesta: aineistonkeruumenetelmästä ja aineistonkeruuprosessista. Seuraavaksi kuvailen aineistoani ja selvennän sitä, missä aineisto on kerätty ja keitä tutkimukseen osallistui. Toisessa alaluvussa esittelen kriittisen diskursiivisen psykologian diskurssianalyttisenä analyysimenetelmänä, jossa tukeudun menetelmäkirjallisuuteen. Tämän jälkeen selvennän analyysimenetelmän käytön sovellusta omaan tutkimukseeni käytännössä sekä kuvailen analyysiprosessin vaiheita. Luvun lopuksi pohdin tutkimustani koskettavia tutkimuseettisiä ja omaan tutkijan positiioon liittyviä kysymyksiä.

4.1 Aineisto, aineistonkeruumenetelmä ja aineistonkeruu

Laadullisessa tutkimuksessa erilaiset haastattelutyypit ovat eniten käytettyjä aineistonkeruumenetelmiä (Puusa, 2020, s. 103). Tämä pätee myös sosiaalitieteelliseen tutkimukseen (Niska, Olakivi & Vesala, 2018, s. 94). Haastattelujen vahvuutena pidetään niiden joustavuutta, sillä ne soveltuvat sekä yksilöllisten kokemusmaailmojen välittämiseen että laajempien sosiaalisten ilmiöiden tarkastelemiseen (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 34). Tutkimusorientoituneita haastatteluita ohjaavat tutkimukselliset tavoitteet ja osallistujien institutionaaliset roolit. Haastattelijan tehtävänä on kerätä tietoa ja ohjata keskustelua, kun taas haastateltava tarjoaa tietoa ja osallistuu keskusteluun. (Ruusuvoori & Tiittula, 2017, s. 46–47.)

Tutkimushaastattelut ovat haastattelutyypistä riippumatta aina vuorovaikutustilanteita (Ruusuvoori & Tiittula, 2017, s. 54), joille tyypillisiä piirteitä ovat seuraavat asiat: 1) haastattelu on suunniteltu ja haastattelijalla on perehtynyt tutkittavaan aiheeseen sekä käytännössä että teoriassa, 2) haastattelu toteutetaan haastattelijan aloitteesta ja ohjaamana, 3) haastattelijalla on kiinnostunut haastateltavasta ja motivoi tätä jatkamaan, 4) haastattelijalla on tuntee ammatillisen roolinsa ja välittää sen haastateltavalle, ja 5) haastattelijalla on luottamuksellisen ilmapiirin, johon haastateltava voi kiinnittyä. Luettelo kuvastaa haastattelun ideaalia, joka käytännössä voidaan nähdä suuntaa antavana ohjeena, mutta vain harvoin kaikilta osin toteutuvana (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 43). Tätä

selittää vuorovaikutuksen luonteen dynaamisuus, jossa osapuolet vaikuttavat toisiinsa (Puusa, 2020, s. 103). Aineiston tuottamisen prosessi ymmärretään rakentuvan haastattelijan ja haastateltavan yhteistyönä (Ruusuvaori & Tiittula, 2005, s. 10–11). Yhteistyön tulee perustua toisen ihmisen kunnioittavaan kohtaamiseen. Haastattelutilanteen onnistuminen edellyttää tutkijalta sensitiivisyyttä, aktiivista kuuntelua ja kykyä reagoida haastateltavan vastauksiin ilman, että tutkimukselliset tavoitteet hämärtyvät. (Hyvärinen, 2017, s. 19, 31–33; Ruusuvaori & Tiittula, 2017, s. 66–69.)

Kun haastattelua tarkastellaan tilanteisina tapahtumina, tutkijan aineistoksi lukeutuu kaikki se informaatio, mitä haastattelun yhteydessä tapahtuu. Haastattelutapahtumien tutkimus kiinnittää huomiota haastattelijan ja haastateltavien puhetekoihin ja merkityksenantoihin: minkälaisia puheeseen liittyviä valintoja he tekevät keskustelussa ja mitkä ovat heidän tilanteiset intressinsä. (Hyvärinen, 2017, s. 20.) Haastattelut eivät tuota ainoastaan vastauksia kysymyksiin, vaan vuorovaikutus tulee ymmärtää kokonaisvaltaisempana ilmiönä, johon sisältyy esimerkiksi äänen painoja, taukoja, eleitä ja keskustelun siirtoja. Näillä elementeillä on merkitystä erityisesti silloin, kun tutkimus on kiinnostunut puheen implisiittisimmistä piirteistä, kuten merkityksen rakentumisesta, ilmi sisällön sijaan. (Ruusuvaori & Nikander, 2017, s. 427–429.) Lisäksi on huomion arvoista tiedostaa, että laadullisessa tutkimuksessa tutkijan tehtävänä on tulkita toisten ihmisten tekemiä tulkin-toja. Tämä näkökulma muistuttaa, että haastattelututkimus ei ole neutraalia tai objektiivista, vaan tilanteisesti tuotettua ja vuorovaikutuksessa muotoutuvaa. (Puusa, 2020, s. 103–104.)

Haastattelutyypin valinta ja toteutus vaikuttava olennaisesti siihen, millaista aineistoa ja tietoa tutkimuksessa tuotetaan (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 15). Haastatteluja hyödyntävässä tutkimuksessa on tarpeen tiedostaa tutkimuskysymysten, haastattelukysymysten ja aineistolle tehtävien kysymysten erot. Tutkimuskysymys ohjaa tutkimuksen jäsentämistä, haastattelukysymyksillä tuotetaan aineistoa ja aineistolle tehtävien kysymyksien avulla pyritään vastaamaan tutkimuskysymykseen. Erilaisten kysymysten olemassaolo havainnollistaa sitä, etteivät haastattelut itsessään tuota suoranaisia tutkimustuloksia. Tutkimustulokset muodostuvat synteesisissä, kun tutkija analysoi aineistoaan. (Hyvärinen, 2017, s. 24–25; Ruusuvaori, Nikander & Hyvärinen, 2010, s. 9–10.) Haastattelutyypit voidaan karkeasti jakaa kysymysten muotoilun ja haastattelijan tilanteisen jäsenyyden tason mukaan (Hirsjärvi & Hurme 2017, s. 43). Laadullisen tutkimuksen yhteydessä puhutaan usein strukturoidusta, puolistrukturoidusta ja strukturoimattomista haastatteluista (Hyvärinen,

2017, s. 21). Tässä tutkimuksessa aineistonkeruu tapahtui puolistrukturoitujen haastatteluiden avulla.

Puolistrukturoitua haastattelutyyppiä aineistonkeruumenetelmänä kutsutaan myös teemahaastatteluksi. Nimitys viittaa siihen, mikä menetelmässä on olennaisinta: haastattelua ei jäsennetä yksityiskohtaisten, tarkasti laadittujen kysymysten avulla, vaan sitä ohjaavat laajemmat, analyyttisesti merkitykselliset teemat. Teemahaastattelussa kysymykset kohdennetaan siis tiettyihin keskeisiin teemoihin, joiden varassa haastattelut etenevät. Tämä mahdollistaa tutkittaville tilaa tuoda oman äänensä kuuluviin ja vähentää tutkijan tiukkaa ohjausta. Teemahaastattelu perustuu käsitykseen, että ihmisten tulkinnat ja asioille antamat merkitykset ovat keskeisiä tutkimuskohteita – jotka rakentuvat vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 48.)

Teemahaastattelua voidaan käyttää aineistonkeruumenetelmänä, kun tutkittavasta ilmiöstä ja sen peruskäsitteistä tiedetään jo jonkin verran (Hirsjärvi & Hurme, 2001, s. 66). Tässä tutkimuksessa teemahaastattelujeni suunnittelun pohjana toimi kandidaatintutkielmani: ”Eläinavusteinen terapia osana psykososiaalista kuntoutusta”, jossa perehtyminen tutkimuskirjallisuuteen sai alkunsa, ja joka jatkuu edelleen. Tutkimuskirjallisuuteen syventyessäni huomasin, että eläinavusteisuuden vaikuttavuutta on tutkittu, varsin paljonkin. Sen sijaan tutkimustietoa siitä, mikä tämä eläimen vaikutus terapiaprosessissa on tai, mitä eläin terapiavuorovaikutukseen tuo lisää, ei paljoltikaan ole saatavilla. Tätä tutkimusaukkoa osin täydentääkseni, pyrin selvittämään keräämäni teemahaastatteluaineiston avulla, mikä eläimen rooli on osana terapiaa – terapeuttien tulkitsemien käsitysten ja kokemusten mukaan.

Tutkimukseni tarkoitus edellytti, että osallistujaryhmä koostuu psykoterapeuteista, fysioterapeuteista, puheterapeuteista, toimintaterapeuteista tai psykologeista. Valintaani perustelen terapeuttien ammatillisuuden ja eläinosaamisen kautta, joiden yhdistelmä toimii eläinavusteisen menetelmän toiminnan harjoittamisen lähtökohtana. Tätä rajausta selvennän tarkemmin luvuissa 2.1, 2.3 ja 4.2. Haastatteluihin rekrytointi tapahtui muutamien terapia-alalla toimivien kontaktien sekä luonto- ja eläinavusteista toimintaa edustavien yhdistysten välityksellä, jotka jakoivat vapaaehtoista haastattelukutsuani muun muassa sosiaalisessa mediassa. Osin haastattelukutsu levisi

lumipallomenetelmän kaltaisesti, jossa kutsun nähneet tai haastateltavaksi ilmoittautuneet levittivät sanaa eteenpäin ja näin kutsun oli mahdollista levitä edelleen. Valtaosa haastattelusta kiinnostuneista terapeuteista oli yhteydessä minuun sähköpostitse, jossa he ilmaisivat halukkuutensa osallistua tutkimukseen. Alusta asti minulle oli selvää, että haluan toteuttaa haastattelut kasvokkain, joista kerron lisää seuraavassa alaluvussa 4.2. Kasvokkaiset haastattelutilanteet mahdollistaakseni, sovin sähköpostin välityksellä haastattelut aikaan ja paikkaan, joka haastateltaville sopisi parhaiten. Toimitin haastattelututkimuksen toteuttamiseen sekä aineiston arkistointiin vaadittavat asiakirjat osallistujille etukäteen sähköpostitse.

Haastattelurunkoa suunnitellessani hyödynsin aiempaa eläinavusteisen terapian tutkimuskirjallisuutta, jonka avulla loin keskeiset teemat sekä niiden alaluokkien kysymykset (Hirsjärvi & Hurme, 2001, s. 66). Lisäksi hyödynsin ulkopuolista eläinavusteisen terapian kontaktiani, joka antoi näkemysensä luomilleni teemoilleni. Haastatteluissani oli kahdeksan teemaa, jotka esitän alla. Kukin teema sisälsi alaluokkiin jäsentyvän kysymyspatteriston, jossa kysymykset tarkentuivat vastausten perusteella.

- Eläinavusteisuus osana palvelu-/menetelmävalikoimaa
- Tyypillinen eläinavusteinen terapiatapaaminen ja sen kulku
- Eläin yhteistyökumppanina
- Eläimen rooli terapiassa ja terapiaprosessissa
- Eläimen taika(voima) terapiaprosessissa
- Eläinavusteisena terapeuttina työskentely
- Eläinavusteista terapiaa koskettava kritiikki
- Eläinavusteisen terapeuttisen työskentelyn tulevaisuus

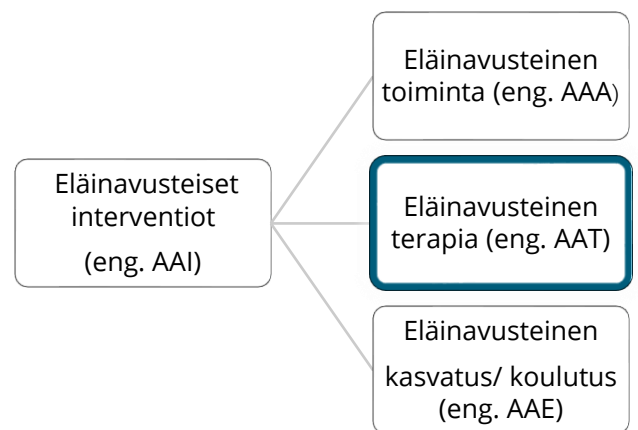
Teemoja ja kysymyksiä laatiessani, pidin mielessä aiemmin esittelemäni kysymystyyppien eroavaisuudet: haastattelukysymykset tuottavat aineiston, jonka avulla minun on mahdollista vastata varsinaiseen tutkimuskysymykseeni. Tämän varmistaakseni haastattelurungossani oli samaa ilmiökenttää koskevia kysymyksiä eri näkökulmien painotuksilla. Haastattelurunkoon sisältyi alun niin sanottu yleinen osio, jossa selvitetään tutkimuksen perustietoja aineiston arkistointia varten. Lisäksi haastatteluissa käytin koontikysymystä, joka kokosi yhteen teemat 1–6. Haastattelu loppui avoimeen kysymykseen, jossa haastateltavan oli mahdollista kertoa tai lisätä jotakin, mikä oli noussut mieleen, mitä puuttui tai jäi vielä sanomatta. Haastattelurunko on kokonaisuudessaan luettavissa tämän tutkielman liitteenä (liite 2).

Teemahaastattelujen kysymysten muotoilun ja järjestyksen joustavuus sallivat puheen polveilemisen (Palonen & Kylmä, 2022, s. 285), mitä pidän oman tutkimukseni kannalta arvokkaana informaation lähteenä. Usein haastatteluissa edettiin teemoittain, mutta aiheen moniulotteisuuden ja kokonaisvaltaisuuden vuoksi teemat ennalta odotetusti kytkeytyivät osin toisiinsa. Terapeutit etenivät usein puheessaan ikään kuin itsestään teemasta toiseen, mikä helpotti myös omaa työtäni ja haastattelut jatkuivat luontevasti. Kaikkia alakysymyksiä ei ollut tarpeen esittää tai riitti tarkentavien kysymysten esittäminen. Terapeutit vastasivat kysymyksiin, puhuivat paljon ja rikkaasti sekä tehostivat puhettaan kehonkielellä. Abstrakteja ilmiöitä havainnollistaakseen kannustin heitä kertoamaan elävän elämän terapiatilanteiden esimerkkejä, joissa he konkreettisesti kuvasivat näkyvätöntä näkyväksi. Tutkimushaastattelulle tyypillisten institutionaalisten roolien – haastattelijan kysymysten ja haastateltavan vastausten – lisäksi koin, että haastattelutilanteiden vuorovaikutuksella oli olennainen merkitys osana aineiston tuottamisen prosessia. Kasvokkaiset haastattelut rikastuttivat keskinäistä vuorovaikutusta ja niissä korostui empatia, kuunteleminen ja kokonaisvaltainen, aito kohtaaminen. Nämä elementit mahdollistivat vuorovaikutuksen luottamuksellisen, avoimen ja keskusteleavan ilmapiirin, jonka kautta mahdollistui terapeuttien autenttinen ja merkityksellinen tiedon jakaminen (Ruusuvoori & Tiittula, 2017, s. 66–69). Lisäksi koen, että tutkimustehtäväni ilmiöluonteen kannalta oli oleellista toteuttaa haastattelut nimenomaan kasvokkaisina, joita ilman jotain oleellista olisi voinut jäädä tavoittamatta.

Teemahaastattelurunko varmisti sen, että kaikki teemat tulevat käsitellyiksi jossakin haastattelun vaiheissa. Teemojen painotuksia sen sijaan suuntasin terapeuttien puheen mukaisesti. Siitä, mitä

he tulkitsivat merkitykselliseksi erilaisten käsitteiden, kielikuvien ja teemojen avulla (Hyvärinen, 2017, s. 22.), halusin kuulla lisää. Kuitenkin ajattelen haastattelujen muodostavan suhteellisen tasapainoisen kokonaisuuden, jossa teemojen painotukset näyttäytyvät tasavertaisina. Haastattelussa on havaittavissa yhteneväinen punainen lanka. Haastattelutilanteiden tilanteisuus ja puheen polveileminen edellytti minulta keskittymistä, jotta pystyin läsnä olevan, reagoivan ja kiinnostuneen kuuntelemisen lisäksi, pysymään kärryillä siitä, mitä vuorovaikutus ja keskustelu vaatii, missä mennään sekä miten terapeuttien puhe suhteutuu teemakokonaisuuteeni. Myös itseni haastatteluraamissa pitämiseen tarvittiin ajatustyötä, sillä kiinnostavan puheen lomassa oli ajoittain suuri houkutus lähteä tarkentamaan syvemmälle moninaisien polveilujen poluille.

Aineisto on kerätty keväällä 2025 yksilohaastatteluina, joihin osallistui kahdeksan eläinavusteisesti toimivaa alan ammattilaista. Terapeutit edustivat ”Eläinavusteisen terapian”- lohkoa (Kuvio 1), jonka mukaisesti eläinavusteista terapiaa voi harjoittaa psykoterapeutin, fysioterapeutin, puheterapeutin, toimintaterapeutin tai psykologin koulutustaustan omaavat ammattikunnat (Fine & Mackintosh, 2016, s. 69). Haastattelut toteutettiin kasvokkain ja kertaluontoisesti, ja niiden kesto vaihteli 75–115 minuutin välillä.

Kuvio 1. Eläinavusteisen terapian- lohko (Fine & Mackintosh, 2016, oma käännös)

Alun perin tutkimukseen osallistujia oli 10 eläinavusteista toimintaa harjoittavaa ammattilaista, joista jokaista haastattelin. Kuitenkin kahdeksan haastattelua kymmenestä päätyi lopulliseksi aineistoksi juuri edellä esitellyn ”*eläinavusteisen terapian*” -lohkon rajauksen vuoksi. Haastatteluaineiston tuottamiseen osallistui viisi psykoterapeuttia, yksi fysioterapeutti, yksi puheterapeutti ja yksi psykologi, jotka sijoittuivat työurien eri vaiheille. Täsmällinen terapeuttien rajaus toimii sekä terapeuttien ammatillisen osaamisen että eläinavusteisen terapian luonteen paikannuksen apuna. Eläinavusteisen terapian luonne tulee ymmärtää strukturoituna ja tavoitteellisena toimintana, jossa eläimen osallisuudella ja osallistumisella on tarkoitus. Eläinavusteisesti toimivat tera-

peutit harjoittavat ammattiaan yhdistäen tavoitteellisen kuntouttavan toiminnan sekä eläinosaimisen (ks. luku 2.3). Vaikka terapeutit edustivat eri suuntauksellista ammatillista osaamista, tutkimuskysymyksen kokoavat kuitenkin näiden osaamiset yhteen. Yhdistävänä tekijänä toimii eläin, jonka osallisuutta ja osallistumista voidaan tarkastella yli terapiasuuntausten. Haastatteluissa psyko-, fysio- ja puheterapeutit sekä psykologi tulkitsevat omien käsitystensä ja kokemustensa mukaisesti sitä, 1) mikä eläimen rooli on osana terapiatyötä ja 2) millaiseksi eläimen merkitys rakentuu osana terapiaprosesseja.

Maantieteellisesti haastatteleman terapeutit sijoittuivat ympäri Suomea, joita matkustin tapaamaan. Pääsääntöisesti terapeutit kutsuivat minut vierailemaan toimitiloihinsa eli ympäristöihin, joissa he eläinavusteista terapiaa toteuttavat. Muutamia kävin tapaamassa kliinisemmissä vastaanottotiloissa, joissa he työskentelevät ilman eläintä. Tulkintani mukaan haastattelujen toteuttaminen heidän omissa tiloissaan ja ympäristöissään rikastutti aineistoa. Erityisesti toimitiloissa haastattelutilanteiden vuorovaikutus kytkeytyi osaksi elävää ympäristöä, joka eli rinnakkain haastattelujen kanssa. Tämä värikäs vuorovaikutus ja luonnollinen elämä, muun muassa eläimien, luonnon tai muiden ihmisten toimesta, heijastuivat terapeuttien puheissa edelleen aineistoon. Toisaalta vaikka eläin ei kaikissa tapauksissa ollut fyysisesti paikalla, terapeutit puheessaan toivat eläimen ikään kuin konkreettisesti paikalle elävin esimerkein.

4.2 Kriittinen diskursiivinen psykologia analyysimenetelmänä

Kriittinen diskursiivinen psykologia (teoreettis-)metodologisena viitekehyksenä edustaa laadullisen tutkimuksen lähestymistapaa. Laadulliselle tutkimukselle tyypillistä on pyrkiä tuottamaan mahdollisimman rikasta ja yksityiskohtaista tietoa tutkittavasta ilmiöstä tutkimuksen kohteena olevien näkökulmasta (Palonen & Kylmä, 2022, s. 283). Näkökulmien ymmärtämiseksi tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita osallistujien kokemuksista, ajatuksista, tunteista sekä merkityksistä, joita osallistujat antavat tutkittavalle ilmiölle. Ainutlaatuisten kokemusmaailmojen tavoittamiseksi laadullisella tutkimuksella on tarjota erilaisia tutkimusmenetelmiä, joiden avulla on mahdollista lähestyä tutkimusaihetta ja pyrkiä vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Laadullisen tutkimuksen yh-

teydessä puhutaankin usein aineistolähtöisyydestä. Aineistolähtöisyys tarkoittaa sitä, että tutkimus pyrkii kuvailemaan ja tulkitsemaan havaintoja ja johtopäätöksiä aineistosta käsin. Tyypillistä laadulliselle tutkimukselle on keskusteluttaa aineistoa teorian kanssa. Teoria toimii niin ikään tutkimusta ohjaavana apuvälineenä aineiston työstämisen erivaiheissa, sen suunnittelussa, analysoinnissa ja tulkinnessa. (Juuti & Puusa, 2020, s. 9–11.) Laadullinen tutkimus ei pyri objektiivisiin tai yleistettäviin tuloksiin, vaan korostaa nimenomaisesti ilmiöiden monitulkintaisuutta (subjektiivisuutta) ja kontekstuaalisuutta (Juuti & Puusa, 2020, s. 14; Palonen & Kylmä, 2022, s. 283).

Diskurssianalyysi ei ole selkeärajainen tutkimusmenetelmä, vaan pikemminkin väljä teoreettinen viitekehys, jonka sisällä on mahdollista tehdä monenlaista kielen ja vuorovaikutuksen tutkimusta (Jokinen, Juhila & Suoninen, 2016, s. 25; Potter & Wetherell, 1987, s. 175). Diskursiivisen tutkimuksen kirjo voidaan jaotella eri suuntauksiin: kriittiseen diskurssianalyysiin, foucault'laiseen diskurssianalyysiin, kriittiseen diskursiiviseen psykologiaan, diskursiiviseen psykologiaan ja keskustelunanalyysiin, riippuen erilaisten tutkimuksellisten orientaatioiden ja ratkaisujen painotuksista (Jokinen & Juhila, 1999, s. 55).

Kuitenkin diskurssianalyttisiä menetelmiä yhdistää puhutun tai kirjoitetun kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan piirteiden tarkastelu (Siltaoja & Sorsa, 2020, s. 230), joiden kautta sosiaalista todellisuutta rakennetaan (Suoninen, 1999, s. 17–20). Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen tiedontuottamisen, merkityksenantojen ja vuorovaikutuksellisten prosessien välityksellä pohjautuu sosiaalisen konstruktionismin tieteenfilosofiaan (Locke & Budds, 2020, s. 235). Sosiaalisen konstruktionismin mukaan kieli ei vain neutraalisti heijasta todellisuutta objektiivisesti olemassa olevana, vaan rakentuu kontekstisidonnaisen merkitysvälitteisen toiminnan kautta. Merkityksellinen toiminta jäsentyy jaetun sosiaalisen ymmärryksen kautta erilaisina merkityssystemeinä. (Burr, 2015, s. 2–3; Jokinen, Juhila & Suoninen, 2016, s. 26.) Kielenkäytön ja merkityssystemien tunnistamisen ja tunnustamisen kautta on mahdollista tarkastella sitä, miten ihmiset tuottavat sosiaalista todellisuutta erilaisissa käytännöissä. Erilaiset käytännöt kuvaavat diskursiivisen psykologian kontekstuaalisuutta eli sitä, miten ja millaisin resurssein esimerkiksi jokin tietty asia esitetään (tai ollaan esittämättä) tietyssä kontekstissa. Sosiaalisen todellisuuden luonne tulee käsitellä dynaamisena, joka elää ja muuntuu suhteessa sosiokulttuuriseen sekä historialliseen aikaan

ja paikkaan. (Burr 2015 s.10–12; Burr & Dick 2017, s. 11; Edley, 2001, 190–192; Wiggins, 2017, s. 14.) Diskurssianalyttisten menetelmien kiinnostus kohdentuu siihen, millaista sosiaalista todellisuutta tuotetaan ja uusinnetaan, erilaisten sosiaalisten käytänteiden kautta. (Suoninen, 2016, s. 232–233; Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 51).

Kriittinen diskursiivinen psykologia lukeutuu diskursiivisen tutkimuksen kirjoon, jonka metodologiset oletukset pohjaavat sosiaalisen konstruktionismin kriittisen realismin ontologiaan sekä relativistiseen epistemologiaan. Nämä taustaoletukset mahdollistavat tilannesidonnaisten mikrota-son vuorovaikutusprosessien kielenkäytön suhtauttamisen osaksi laajempaa makrotason sosio-kulttuurista ja historiallista raamia. (Locke & Budds, 2020, s. 237–238; Niska, ym., 2023, s. 39–40; Wetherell & Edley, 2014, s. 7–8.) Edellä kuvattuihin tieteenfilosofisiin lähtökohtiin myös tutkimuk-seni kiinnittyy. Eläinavusteisen terapian luonne on ilmiötasolla jotain, jonka olemassaoloa ei voi ymmärtää täysin kielestä irrotettuna. Siinä korostettu ”sanaton ydin” eli tunne- ja kehotason voo-rovaikutus toimii terapian perustana, jota terapeutit tulkitsevat ja tulkinnoillaan rakentavat. Näin ollen eläinavusteisesta terapiasta ei ole edes tarkoituksen mukaista yrittää tuottaa objektiivista tietoa. Terapeuttien tulkitsemat käsitykset ja kokemukset kytkeytyvät osaksi laajempaa eläinavusteista terapiaa koskettavaa tietoutta. Willig, Rogers, Wiggins ja Potter (2017, s. 105) kuvaavatkin kriittistä diskursiivista psykologiaa prosessiksi, jossa ilmiöt rakentuvat puheen sisällön mukaisiksi, huomioon ottaen kontekstuaalisuuden. Kontekstuaalisuus kytkeytyy tässä sekä vuorovaikutusel-lisiin terapeuttisiin prosesseihin että laajempaan eläinavusteisen terapian tieteelliseen tietämyk-seen.

Analyysimenetelmänä kriittinen diskursiivinen psykologia tarjoaa analyttisinä työkaluina: tulkintarepertuaarit, subjektipositiot ja ideologiset dilemmat. Kuitenkin tässä tutkielmassa hyödynnän aineiston analyysissä ainoastaan tulkintarepertuaarien ja subjektipositiodien käsitteitä. Tulkintarepertuaarit ovat sosiaalisesti jaettuina ja kulttuurisesti tunnistettavia kielenkäytön tapoja, joiden avulla ihmiset jäsentävät, tulkitsevat ja merkityksellistävät ympäröivää todellisuutta. Tulkintarepertuaarit voidaan ymmärtää merkityssystemeinä, joista kielenkäyttäjät ammentavat sekä tilanteisesti että intressiensä mukaisesti. (Edley, 2001, s. 198–199, 202.) Kielenkäytön vaihtelevuus hei-

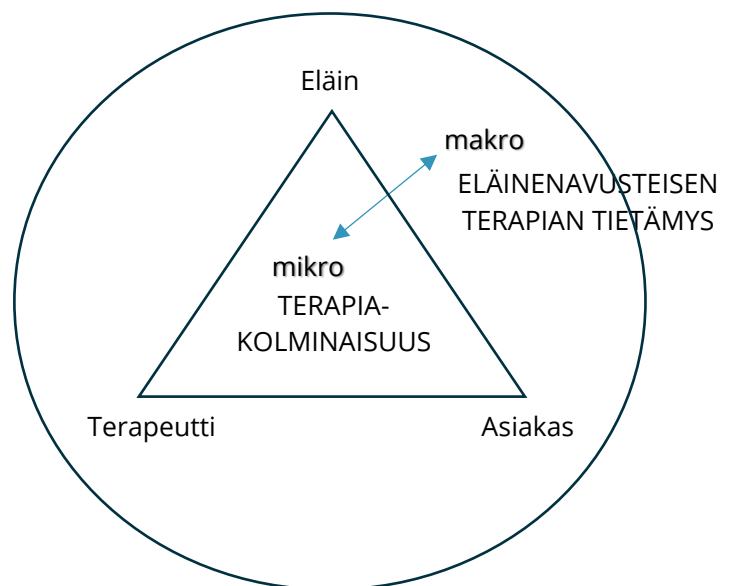
jastuu säännönmukaisuuksina merkityssysteemeihin, joiden kautta kielen avulla tullaan tilanteisesti tuottaneeksi erilaisia asioita. Tulkintarepertuaareja tulkitaan kielellisten funktioiden kautta, jotka sisältävät paitsi kielellisen sanoman tai toiminnon myös sen tuottamat seuraukset. (Suoninen, 2016, s. 51–52; Wetherell & Potter, 1987, s. 168.) Subjektipositioita taas tuotetaan ja tehdään merkityksellisiksi erilaisten tulkintarepertuaarien kautta. Ne viittaavat kielenkäytössä rakentuvaan itsen ja muiden asemointiin, eli tunnistetaan niitä tapoja, joilla toimijat määrittävät itsensä tai toisensa suhteessa toisiin (Edley, 2001, s. 210–214, 217).

Diskursiiviseen psykologiaan sisältyy olennaisesti kiinnostus puheessa rakentuvaan retoriikan arkkitehtuuriin (Nikander, 1997, s. 408). Tulkintarepertuaarien ja subjektipositioiden tulkitsemisessa hyödynnänkin retorista analyysia, joka usein sisällytetään osaksi diskurssianalyttistä viitekehystä. Retoriikan avulla huomiota voidaan kiinnittää siihen, millä tavoin ihmiset puhuvat ja esittävät asioita suhteessa muihin olemassa oleviin käsityksiin kyseisestä asiasta tai ilmiöstä. (Siltaoja & Sorsa, 2017, s. 232.) Retorinen analyysi korostaa todellisuuden tulkinnallista luonnetta ja on kiinnostunut niistä kielenkäytön tavoista, joilla tiettyjä merkityksiä tai sosiaalista todellisuutta vahvistetaan ja puolustetaan (Jokinen, 2016, s. 291; Potter, 1996, s. 106) – tai vaihtoehtoisesti siitä, mitä jätetään mainitsematta, häivytetään ja/ tai kritisoidaan (Jokinen, 1999, s. 127; Locke & Budds, 2020, s. 238). Erilaiset merkitykset ja versiot todellisuudesta tuotetaan ikään kuin puhujan retorisesta keinovalikoimasta käsin, ilmaisutapojen ja merkitysten muodossa (Lehti & Valli, 2018, s. 159–160). Lisäksi on tärkeää tiedostaa, että kielenkäytön avulla tuotetut merkitykset ja niiden tuottamisen tavat ovat erottamattomasti kytkeytyneet toisiinsa. Analyttisesti näitä kytkeytymiä voidaan erottaa, mutta se edellyttää valintoja ja perusteluja siitä, mitkä käytännöt ovat kulloinkin analysoinnin kohteena. (Jokinen, 2016, s. 280.) Aineistoni analyysissa tarkastelen retorisia keinoja silti osin, kuin se eläimen merkityksen rakentamisen kannalta on merkityksellistä. Aineistossani käytettyjä tyypillisiä retorisia keinoja ovat: henkilökohtainen kertomus, ääri- ilmaisu, määrällistäminen, kategorisoiminen ja kontrastipari sekä metafora, jotka esittelen lyhyesti seuraavaksi.

Vakuuttavan retoriikan keinona, henkilökohtainen kertomus luo tarttumapintaa tapahtumille autenttisen ja todentuntuisen vaikutelman tuottamisen kautta (Jokinen, 2016, s. 356; Potter, 1996, 162–164). Ääri-ilmaisun keinoin voidaan taas maksimoida tai minimoida niitä puheenpiirteitä, joita

kuvauksen kohteena olevasta asiasta halutaan korostetusti välittää. Tyypillisiä ääri-ilmaisuja ovat esimerkiksi: aina, ikinä tai todella. (Jokinen, 2016, s. 362–363; Potter, 1996, s. 187–188.) Määrällistäminen luo mielikuvaa selkeästi mitattavissa olevasta yksiselitteisestä tiedosta, vaikka laadullisessa tutkimuksessa tieto on aina suhteellista. Määrällisiä ilmauksia ovat esimerkiksi jokainen, paljon ja ei yhtään. (Jokinen, 2016, s. 358–359.) Kategorisoinnin keinoin voidaan tarkastella sitä, kuinka kategoriat luodaan, mitä ne sisältävät tai rajaavat ulos, missä tilanteissa kategorisointia käytetään ja mikä niiden funktio on (Jokinen, 2016, s. 354–355; Potter, 1996, s. 111–112). Kontrastiparin retorinen keino asettaa kaksi vastakkaista tai toisilleen vaihtoehtoista näkemystä rinnakkain. Vaihtoehtoiset näkemykset tekevät perustellusta kannasta vakuuttavamman sekä ohjaavat viestin vastaanottajaa arvioimaan vaihtoehtoja. (Atkinson, 1984, s. 73; Jokinen, 2016, s. 365.) Metafora retorisena keinona toimii eräänlaisena vertauksena ilman ”kuin” sanaa. Metaforinen ilmaisu ei vastaa sen kirjallista määritelmää, mutta sen tarkoituksena on kuvata jotakin asiaa ymmärrettävästi, liittämällä siihen merkityksiä jostakin jo aiemmin tutusta. (Jokinen, 2016, s. 360; Kakkuri-Knuuttila, 1998, s. 258–259.)

Kriittinen diskursiivinen psykologia sopii haastatteluaineistoni analyysimenetelmäksi, sillä olen kiinnostunut siitä, miten terapeutit puheissaan merkityksellistävät eläimen roolia osana terapiaa ja millaisia merkityksiä he eläimelle antavat. Terapeuttien tulkinnat eläimen roolin erilaisista merkitysversioista ovat tulkintarepertuaareja. Tulkintarepertuaarien kautta voidaan taas tutkia sitä, miten terapeutit asemoivat eläimen eli millaisia subjekti-positioita he puheissaan rakentavat eläimelle. Kriittisen diskursiivisen psykologian käsitteistö keskittyy tutkielmassani siis tulkintarepertuaareihin ja subjekti-positioihin, joita analysoin retorisuuden avulla.

Kuvio 2. Kriittisen diskursiivisen psykologian soveltaminen eläinavusteisen terapian tarkasteluun.

Kriittisen diskursiivisen psykologian erityislaatuisuuden avulla on mahdollista tarkastella samanaikaisesti mikro- ja makrotasolla operoivaa kokonaisuutta. Kuvio 2 havainnollistaa tätä kokonaisuutta, jossa mikrotason kontekstuaaliset vuorovaikutusprosessit ja makrotason laajemmat kulttuuriset raamit asettuvat toistensa kanssa dynaamiseen vuorovaikutussuhteeseen (Edley, 2001, s. 190–191; Locke & Budds, 2020, s. 235). Terapeuttien tulkinnat luovat väylän tavoittaa eläin-terapeutti-asiakas -kolminaisuudesta kumpuavaa vuorovaikutuksellista toimijuutta ja kielenkäytön funktionaalisuutta sekä suhteuttaa näitä tulkintoja laajempiin sosiokulttuurisiin puheentapoihin ja merkitysjärjestelmiin.

Tässä tutkielmassa mikrotaso operoi itse terapiaprosessissa, ja on kiinnostunut siitä, miten tilanteisesta terapeutisesta vuorovaikutuksesta puhutaan. Tulkintarepertuaarit muodostuvat sen pohjalta, millaisia versioita terapeutit rakentavat puheissaan eläimen roolille osana terapiaa. Subjektipositiot kuvastavat taas sitä, minkälaisia merkityksiä eläimelle rakennetaan suhteessa tulkintarepertuaareihin. Makrotasolla painottuu se, mitä jo tiedetään eläinavusteisesta terapiasta ja sen ”yhteistyökuplan lainalaisuuksista” (eli terapeutti-eläin-asiakas -kolminaisuudesta). Toisin sanoen makrotasolla tarkastellaan sitä, millä tavoin terapeutit puheessaan ammentavat näistä eläinavusteisuuden ”sosiokulttuurillisista” resursseista. Lopuksi mikrotason elementit asettuvat vuoropuheluun osaksi laajempaan makrotason eläinavusteisen terapian kokonaisuutta. Mikro- ja makrotason synteesi rikastuttaa eläinavusteiseen terapiaan liittyvän moniulotteisen puheen ja merkitysten tarkastelua.

4.3 Aineiston analyysiprosessi

Diskurssianalyttiset keinot soveltuvat teemahaastatteluilla kerätyn haastatteluaineiston analysoimiseen (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 155). Vaikkei diskurssianalyttisillä menetelmillä ole vakiintuneita tai selvärajaisia analyysin vaiheita, niiden yhteinen kiinnostus kohdentuu ihmisten tilanteisiin merkityksenantoihin sekä puheeseen toimintana (Ruusuvaara & Nikander, 2017, s. 431). Locke ja Budds (2020, s. 238) ovat kuitenkin ehdottaneet kriittisen diskursiivisen psykologian analyttisten vaiheiden jäsenystä, jossa useiden vaiheiden kautta siirrytään laajemmasta rakenteiden tarkastelusta kohti diskurssien perusteellisempaa tarkastelua. On kuitenkin huomion arvoista, että

analysoinnin vaiheiden jäsenitys toimii niin ikään apuvälineenä, sillä vaiheet kytkeytyvät erottamattomasti toisiinsa ja tapahtuvat osin samanaikaisesti. Aineiston analysointi harvoin noudattaa lineaarista jatkumoa vaan eri vaiheiden välillä palataan takaisin aiempaan, jotta voidaan taas päästä eteenpäin. Näiden erinäisten vaiheiden kautta analyysiprosessin synteessin on mahdollista muotoutua. (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen, 2010, s. 12.) Omassa analyysiprosessissani tukeuduin Locken ja Buddsin (2022) suuntaa antaviin analyysivaiheisiin, sekä Edleyn (2001) menetelmän käytön ohjeistuksiin, joita laajemmin raamitti Potterin ja Wetherellin (1987) diskursiivisen psykologian viitekehyksen ideologia.

Koska aineistoni on itse kerätty, aineiston analyysiprosessini käynnistyi jo haastatteluiden litterointivaiheessa. Litteroinnilla tarkoitetaan puhuttujen äänitallenteiden muuntamista tekstimuotoon. Näistä tekstimuotoisista äänitallenteista syntyi tutkimushaastatteluaineisto. Litterointia ohjasivat tutkimusintressi ja analyysitapa, jotka määrittivät litteroinnin tarkkuuden (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen, 2010, s. 12–13). Tässä tutkimuksessa olin kiinnostunut siitä, minkälaisia merkityksiä terapeutit puheessaan rakentavat, eli olen diskursiivisin keinoin selvittämässä sitä, mitä puhe itsessään tuottaa. Puheen niin sanotun ilmi sisällön analysointiin sanatarkka litterointi oli riittävää, joten jätin pois yksityiskohtaisempien puheenpiirteiden kuten äänenpainojen tai taukojen kirjaamiset (Ruusuvuori & Nikander, 2017, s. 427). Tästä huolimatta sisällytin litteraatteihin vuorovaikutuksen dynamiikan ja ei-sanallisen viestinnän korostamisen kirjauksia, kuten ele- tai äänitehosteita, joilla koin olevan merkitystä puheensisällön argumentointiin. Diskursiivisessa analyysissä keskityn kuitenkin puheen pääsisällön tuottamiin tilanteisiin merkityksenantoihin ja puheeseen toimintana, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että haastatteluvuorovaikutuksen ei-sanalliset yksityiskohdat jäävät tässä analysointini ulkopuolelle.

Litteroin alkuperäiset kymmenen haastattelua kokonaisuudessaan, joista kahdeksasta muodostui varsinainen aineistoni (H3-H10). Litteroinnissa panostin sanatarkkuuteen ja johdonmukaiseen työskentelyyn. Koin litteroinnin työläänä, mutta tärkeänä työvaiheena, joka muutti aineiston helpommin käsiteltävään muotoon. Työvaiheena litterointi luetaan olennaiseksi osaksi omaan aineistoon tutustumista, jossa otetaan etäisyyttä haastattelijan roolista siirtyen kohti tutkijan roolia (Ruusuvuori ym., 2010, s. 12–13). Tarkistin litteraattien oikeanmukaisuudet kuuntelemalla äänitie-

dostoja useamman kerran verraten niitä tekstimuotoisiin tiedostoihin. Kuten aineistonkeruuvaiheessa, tein myös litteroinnin aikana kenttäpäiväkirjaani muistiinpanoja ajatuksistani, havainnoistani ja alustavista tulkinnoistani. Saadessani litteraatit valmiiksi oli tarpeellista tehdä ensimmäinen rajaus kaikkeen eläimeen kohdistuvaan puheeseen, jota tutkimustehtäväni perustelee. Näin ollen aineisto muuttui hallittavampaan muotoon ja sen kanssa oli mahdollista aloittaa varsinainen analyysiprosessi.

Varsinainen aineiston analyysiprosessi alkaa Locken ja Buddsin (2020, s. 239) mukaan huolellisella tutustumisella aineistoon, jonka avulla voidaan tehdä alustavia havaintoja eli koodeja. Jatkoainestoon tutustumista lukemalla haastatteluita useaan kertaan. Aineisto oli saatavillani sekä fyysisenä tulosteena että digitaalisena Word-tiedostona, joihin kumpaankin kirjasin muistiinpanoja havainnoistani ja ajatuksistani. Kävin aineistoa läpi tarkasti puheenvuoro puheenvuorolta kiinnittäen erityisesti huomiota siihen, mitä ja miten terapeutit eläimestä puhuvat. Koodaus toimi myös ikään kuin seuraavana aineiston rajausvaiheena, jossa tiivistin puheenvuoroja tutkimustehtävän kannalta kaikkeen mahdollisesti merkitykselliseen eläintä koskevaan puheeseen. (Locke & Budds, 2020, s. 239). Erilaiset tulkinnot ja kuvaukset eläimestä olivat tässä vaiheessa alustavia huomioita, jotka sijoitin eläimen roolin koodeihin: "spontaanius", "tuntumalla työskentely" sekä näiden "välitila". Spontaaniudella tarkoitan eläimen itsenäisesti toteuttamaa, vaistonvaraista toimintaa, kun taas tuntumalla työskentely käsittää eläimen kanssa työskentelyssä esiintyvän hallittavan yhteistyön. Välitila puolestaan sijoittui näiden välille. Huomasin terapeuttien puheen olevan hyvin rikkaista ja moniulotteista, mikä kuvaa ilmiön kokonaisvaltaisuutta ja toisaalta monimutkaisuutta.

Aineistoon tutustumisen ja alustavien havaintojen koodaamisen jälkeen aloin miettimään aineiston läpi toistuvia teemoja. Tässä analyysin toisessa vaiheessa Locken ja Buddsin (2020, s. 240) mukaan on tarkoitus tunnistaa aineistossa rakentuvia diskursiivisia rakennelmia. Toisin sanoen on kiinnostuttu siitä, mitä sanat ikään kuin tekevät. Hyödynsin tässä työvaiheessa jo työstämäni aineiston koodausta ja pohdin sitä, miten terapeutit puhuvat eläimestä ja millaiseksi eläimen rooli puheessa rakentuu. Teemojen puhettavat mukailivat jo aiemmin luotuja koodeja. Teemojen jäsenyyksen arviointia ohjasi vahvasti aineistosta tunnistettavat yhtäläisyydet ja eriävyydet (Potter &

Wetherell, 1989, s. 169). Lisäksi panin merkille, että useimpia aineistossa esiintyviä ilmaisuja, sanavalintoja ja kielikuvia toistettiin läpi haastattelujen (Edley, 2001, s. 198–199). Haastatteluaineiston profiili näyttäytyi varsin yhdenmukaisena.

Alustavat havaintoni teemajäsennyksistä mahdollistivat analyysin etenemisen, jonka seuraavana vaiheena oli hahmotella tulkintarepertuaareja terapeuttien haastatteluista rakentuvien säännönmukaisuuksien perusteella. Kolmantena analyysivaiheena onkin tunnistaa diskursseja hienosyisempiä tulkintarepertuaareja, joka vastaa kysymykseen, miten asiasta puhutaan (Locke & Budds, 2020, 240). Tässä vaiheessa tulkintarepertuaarien tulkinnan apuna toistin mielessäni kysymystä: ”millaiseksi eläimen merkitys terapeuttien puheessa rakentuu”. Aineistoni moniulotteisuuden ja kiinnostavuuden vuoksi apukysymyksen säännöllinen toistaminen oli tarpeellista, jotta pysyin tutkimuskysymyksen kannalta oleellisella polulla.

Analysoinnin jatkuessa havahduin hahmottelemani teemajäsennysten ja tulkintarepertuaarien monitasoiseen yhteen kietoutuvuuteen. Koin tarpeelliseksi pitää mielessä, että analyysissä analyysityökaluin tehdään niin sanottua mekaanista erottelua, joka ei anna käytännön todellisuudesta totuuden mukaista kuvaa. Tarkastelin hahmottelemaani kokonaisuutta kriittisesti ja jaottelin tulkintarepertuaareja useamman jäsenyslunnoksen avulla. Tarkoitukseni oli varmistaa tulkintarepertuaarien jäsennys siten, että ne sopivat samanaikaisesti vain yhtä repertuaaria kietoutumatta toiseen. Tulkintarepertuaarien kanssa työskennellessä aloin tunnistamaan puheessa rakentuvia eläimen asemointeja eli subjektipositioita. Neljäntenä aineiston analyysin vaiheena subjektipositioiden tunnistamisen yhteydessä mietin sitä, mitä ja miten eläimestä puhutaan (Locke & Budds, 2020, s. 241). Eläimen erilaisten merkitysten tunnistaminen auttoi selkeyttämään myös tulkintarepertuaarien jäsennystä. Tekemieni jäsenyslunnosten jälkeen varmistui jaottelu, jonka kanssa oli mahdollista jatkaa analyysiä. Tulkintarepertuaarit ja subjektipositiot rakentuivat siis eräänlaisessa synteessissä – osin erikseen ja osin yhdessä, toisiinsa kietoutuneina. Aineistosta rakentui kolme tulkintarepertuaareja, joita kutakin kohti rakentui yksi eläimen subjektipositio. Tuloksia itselleni havainnollistaakseni, kokosin tuloksista tulostaulukon, jota käytin ahkerasti kirjoittamisen apuvälineenä.

Locken ja Buddsin (2020, s. 242) analyysivaiheiden mukaan viides vaihe suuntaa kiinnostuksen vuorovaikutuksen performatiivisuuteen eli niihin intresseihin, joita kielen avulla sekä tavoitellaan että tuotetaan tilanteisesti suhteessa muihin. Toisin sanoen analyysissä keskitytään erittelemään vuorovaikutuksessa rakennettujen tulkintarepertuaarien ja subjektipositioden funktionaalisuutta. Omassa aineistossani keskityin terapeuttien puheenvuoroissaan hyödyntämiin kielellisiin ja retorisiin keinoihin silti osin, kun se eläimen merkityksen rakentamisen kannalta on merkityksellistä. Olin tehnyt joitakin huomioita retorisista keinoista, mutta varsinaisesti retoristen keinojen analysoimisen aloitin vasta tulkintarepertuaarien ja subjektipositioden tunnistamisen jälkeen. Retorisessa analyysissä tukeuduin Potterin (1996) ja Jokisen (2016) teoksiin. Analysoinnin apuna käytin tuloksista koostamaani taulukkoa, joihin sijoitin kutakin tulkintarepertuaaria kuvaavat retoriset keinot.

Viimeisessä kuudennessa vaiheessa tunnistettuja tulkintarepertuaareja ja subjektipositiot suhteutetaan laajempiin sosiokulttuurisiin merkityksiin ja kehityskulkuihin (Locke & Budds, 2020, s. 244). Tässä tutkimuksessa pohdin luvussa 6.1 sitä, mitä aineistossa rakentuneet tulkintarepertuaarit ja subjektipositiot kertovat eläimen roolista osana terapiaa ja miten nämä heijastuvat suhteessa laajempaa tietämystä eläinavusteisesta terapiasta ja sen yhteistyökolminaisuuden lainalaisuuksista.

4.4 Tutkijan positio ja eettiset kysymykset

Laadullisessa tutkimuksessa, etenkin ihmistieteissä, tutkimuseettisten kysymysten pohdinta on olennainen osa hyvän tieteellisen käytännön toteutusta. Eettisyyttä tulee arvioida kaikissa tutkimuksen vaiheissa, aiheen valinnasta aineistojen arkistointiin (Vuori, 2021). Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK, 2019) on laatinut hyvän tieteellisen käytännön ohjeet, joiden mukaan tutkijan tulee noudattaa eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteisiin lukeutuvat tutkimuksen ja tieteen luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 7), joita myös tämä tutkielma noudattaa – jokaisen tutkimusvaiheen huomioon ottaen. Ihmistieteissä eettiset kysymykset kohdistuvat tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen, vahingoittamisen vält-

tämiseen sekä yksityisyyteen ja tietosuojaan. Käytännössä keskeiset eettiset vaatimukset koskevat osallistumisen vapaaehtoisuutta, tutkittavien riittävää informointia ja suostumusta, tiedon luottamuksellista ja vastuullista käsittelyä sekä tutkittavan ihmisarvon suojelemista kaikissa olosuhteissa (Hänninen, 2008, 123–124). Lisäksi eettiset periaatteet tunnustavat tutkimusaineistojen arvon korostamalla niiden ainutkertaisuutta. Ainutkertaisuus käsittää aineistojen mahdollisesti sisältämän sosiokulttuurisen ja historiallisen merkityksen, jotka jatkoarkistoituna edistävät myös kestävästä aineistohallintaa. Tässä tutkielmassa olen pohtinut myös aineiston elinkaaren ja käytettävyyteen liittyviä kysymyksiä. (Ranta & Kuula-Luumi, 2017, s. 413–415.) Ajatuksenani oli kerätä monipuolinen haastatteluaineisto, joka palvelee ensin omia tutkimuksellisia intressejäni, ja jota voidaan käyttää arkistoituna jatkotutkimuksiin myös tulevaisuudessa.

Haastateltavat edustavat psyko-, fysio-, toiminta-, puheterapeuttien ja psykologien ammattikuntaa, jotka tuottavat tutkimuksen aineiston puheissaan, tulkitsemalla omia käsityksiään ja kokemuksiaan tutkittavasta ilmiöstä. Näin ollen tutkimus ei vaatinut eettistä ennakoarviointia. Haastatteluissa ilmenevät terapeuttien tiedot ja tulkinnat ovat tietoisesti, valitusti ja vapaaehtoisesti tuotettuja. Itsemääräämisoikeuden sisältämä vapaaehtoisuus kattaa myös haastateltavan puheen, jota haastateltavilla on oikeus säädellä (Ranta & Kuula-Luumi, 2017, s. 414). Tutkimuskutsussani pyrin kertomaan mahdollisimman selkeästi tarpeelliset tiedot tutkimuksesta ja haastatteluista. Tutkimustiedotteeseen (liite 1) oli kirjattu osallistumisen vapaaehtoisuus, tutkimuksen aihe ja tavoite, haastattelun toteutus, aineiston käyttötarkoitus ja säilytys, aineistonkeruutapa sekä tutkimuksen arvioitu kesto, tuloksista tiedottaminen sekä tutkijan ja hänen ohjaajiensa tarvittavat yhteystiedot. Lisäksi haastatteluiden alussa kertosin tutkimuksen aiheen, tavoitteet sekä aineiston käyttötarkoituksen ja säilytyksen, joka samalla tallentui suullisena suostumuksena kirjallisen suostumuksen varmentajana. Etukäteen haastateltaville toimitettaviin dokumentteihin kuului myös tietosuojaseloste, jossa oli kuvattu henkilötietojen keräämiseen ja käsittelyyn liittyvät toimet ja tarkoitukset. Tutkimusaineistoni henkilötietoihin sisältyvät haastateltavan nimi ja yhteystiedot suostumuslomakkeessa, rekisteröidyn ääni, rekisteröidyn haastattelussa itse esiintuomat tiedot sekä ammatti- ja koulutustiedot. Tässä tutkimuksessa äänitallennettua haastatteluaineistoa säilytetään tunnisteellisena salasanasuojauksen takana, ja se arkistoidaan asianmukaisesti jatkotutki-

muksia varten. Aineiston analysointivaiheessa, litteroinnin yhteydessä, anonymisoin haastatteluaineistosta suorat ja epäsuorat tunnistetiedot muuttamalla, poistamalla tai kategorisoimalla ne (Ranta & Kuula-Luumi, 2017, s. 419–420). Aineiston raportoinnissa lainatut aineisto-otteet on käsitelty niin, ettei vastaajia voi tunnistaa. Lisäksi tein tutkimukselleni tietosuojan vaikutustenarvioinnin, joka osoittaa tutkimuksen noudattavan tietosuojalainsäädäntöä.

Eettiset periaatteet on tarkoitettu turvaamaan hyvän tieteen käytännöt, joita jokaisen tutkijan tulee pohtia, arvioida ja ratkaista oman tutkimuksensa kontekstissa (Ranta & Kuula-Luumi, 2017, s. 415; Vuori 2021). Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan omien valintojen ja tulkintojen kriittinen arviointi onkin olennainen osa tutkimusprosessia, joka kytkeytyy tutkimuksen luotettavuuteen ja uskottavuuteen. Tutkimuksen kulkua suuntavat väistämättä sekä teoreettiset näkökulmat että tutkijan oma esiyymmärrys tutkittavasta ilmiöstä, jolloin näiden välille muodostuu vuorovaikutteinen, laadulliselle tutkimukselle tyypillinen prosessi. (Juhila & Suoninen, 2016, s. 432; Kiviniemi, 2018, s. 64–65.) Diskurssianalyttisen tutkimuksen yhteydessä on kyse tutkijan sitoumusten ja tutkimustulosten refleksiivisyyden tunnistamisesta ja tunnustamisesta. Tutkijan position kriittinen reflektointi käsittää 1) oman toiminnan ja ajatusten arvioinnin tutkimusprosessin aikana ja 2) ymmärryksen omasta osallisuudesta aineiston tulkitsijana. Näillä toiminnoilla osaltaan tuotetaan sosiaalista todellisuutta. (Juhila & Suoninen, 2016, s. 462–463.)

Omalla kohdallani olen pohtinut omaa tutkijan positiotani monelta eri kantilta, läpi vaiheittaisen tutkimusprosessin. Omaan itse vahvan eläin-, erityisesti hevostaustan. Oma henkilökohtainen kiinnostukseni kohdentuu eläimiin ja eläinten kanssa vuorovaikuttamiseen sekä laajemmin terapeuttiseen työskentelyyn. Olen nähnyt ja saanut itse kokea joltain osin terapiakenttää, ilman eläintä ja eläimen kanssa. Lisäksi aiempi opinnäytetyöni keskittyi eläinavusteisen terapian vaikutusmekanismien tarkasteluun. Esiyymmärrykseni tutkittavasta aiheesta on ollut siis jonkinlainen. Nämä yllä mainitut seikat tiedostaen olen arvioinut omaa toimintaani ja ajatuksiani kriittisesti tutkimusprosessin jokaisessa vaiheessa, jottei ne liiaksi ohjaisi aineiston keräämistä tai tutkimuksen kulkua. Toisaalta ajattelen, että taustallani on ollut merkitystä paitsi terapeuttien kanssa vuorovaikuttamisessa ja haastattelukeskusteluissa myös aineiston tulkinnassa. Haastattelutilanteet, aineisto ja tulokset olisivat voineet muotoutua varsin erilaisiksi, mikäli ilmiötä olisi lähestytty niin

sanotusti ulkoapäin, ilman aiempaa kokemusta tai ymmärrystä eläinten kanssa vuorovaikuttamisesta tai laajemmin eläinavusteisesta terapiasta ja terapeuttisesta työskentelystä. Tästä huolimatta olen panostanut tutkimuksessani jatkuvaan uteliaisuuteen ja avoimuuteen, jota tukee jokaisen työskentelyvaiheen läpinäkyväksi tekeminen. Lisäksi on hyvä tiedostaa se, että tämä tutkimus on vain yksi näkökulma ja tulkinta tutkittavasta ilmiöstä, jonka tarkoituksena on lisätä eläinavusteisen terapian tietoutta sekä ymmärrystä eläinavusteisesta terapiasta.

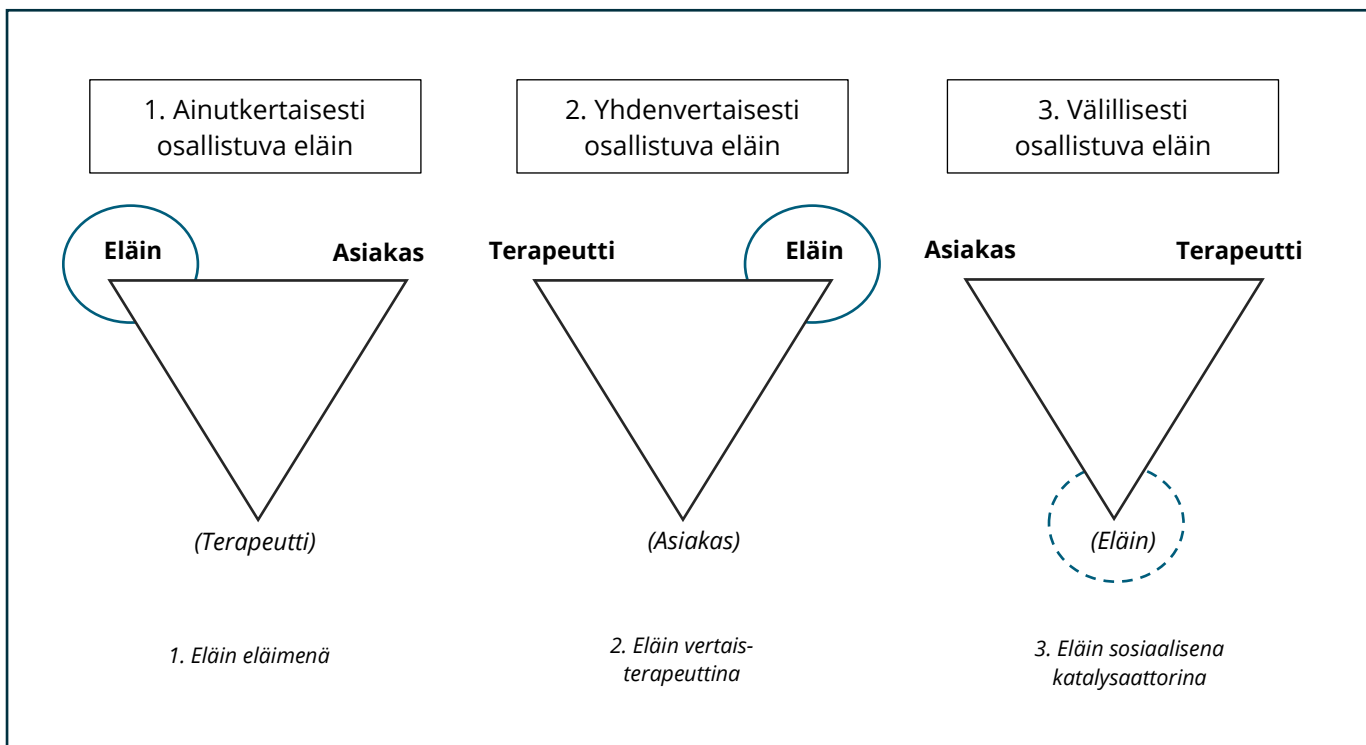
5 Tulokset

Tässä luvussa esittelen tutkimustulokseni. Tutkimustehtävänäni oli selvittää sitä, miten eläinavusteista terapiaa harjoittavat terapeutit tulkitsevat eläimen roolia osana terapiaa ja millaisia merkityksiä he eläimelle rakentavat. Tulkinnat syntyivät tilanteisissa haastatteluissa, mutta puheessaan terapeutit ammentavat laajemmista eläinavusteisen terapian tietämyksen resursseista. Tutkimustuloksia perustellakseni havainnollistan niitä laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti aineisto-ottein. Mikäli lainaamissani aineisto-otteissa on esiintynyt useampia täytesanoja, toistoa tai havainnollistamisen kannalta epäolennaisia asioita, olen tekstin selkeyden ja sujuvuuden vuoksi karsinut nämä pois. Aineisto-otteista poistetut epäolennaiset kohdat olen merkinnyt kahdella väliviivalla. Pääasiassa havainnollistamiseen käytettävät aineisto-otteet esiintyvät sellaisinaan, joiksi ne ovat alkuperäisestä haastattelupuheesta litteroitu. Luvun loppuun olen koonnut tulokset yhteen taulukkoon.

Tulkintani mukaan terapeuttien tuottamasta haastatteluaineistosta rakentui kolme tulkintarepertuaaria, jotka kuvaavat eläimen roolia osana terapiavuorovaikutusta: 1) ainutkertaisesti osallistuva eläin, 2) yhdenvertaisesti osallistuva eläin ja 3) välillisesti osallistuva eläin. Tulkintarepertuaarit edustavat kukin erilaisia eläimen mahdollisia terapiavuorovaikutuksen rooleja, joita erottavat eläimen osallisuuden ja osallistumisen painotukset. Tässä tutkimuksessa eläimen osallisuus ja osallistuminen terapiavuorovaikutukseen perustuvat eläimen fyysisesti samassa tilassa olevaan läsnäoloon. Läsnäolo sisältää sekä lähellä–kaukaa vaikuttavan osallisuuden että aktiivisen–passiivisen osallistumisen. Erilaiset painotukset eläimen terapiavuorovaikutuksen roolille rakentuvat suhdemuodostelmien (Chandler, 2018) kautta, minkä terapiakolminaisuuden osallistujat (eläin-terapeutti-asiakas) mahdollistavat. Sitä, millaiseksi eläimen merkitys rakentuu tässä kolminaisuuden suhdeverkostossa kuvaa subjektiposition käsite. Eläimelle rakennettuja asemoiteja eli subjektipositioita tunnistin aineistosta kutakin tulkintarepertuaaria kohden yhden: 1) eläin eläimenä, 2) eläin vertaisterapeutina ja 3) eläin sosiaalisena katalysaattorina.

Havainnollistan edellä kuvattuja tulkintarepertuaareja ja subjektipositioita kolmioiden muodossa kuviossa 3. Kolmioiden eri painotukset tekevät näkyväksi sen, miten eri tavoin eläimen on mahdollista osallistua terapiavuorovaikutukseen ja toisaalta sitä, millainen terapiaresurssi eläin voi

mahdollisesti olla. Kuviossa kolmion ylösalaisin olevat pohjat kuvaavat osallistujien primääri-
rovaikutusta, kun taas alaspäin osoittavat kolmion kärjen osallistujat osallistuvat vuorovaikutuk-
seen sekundäärisesti.

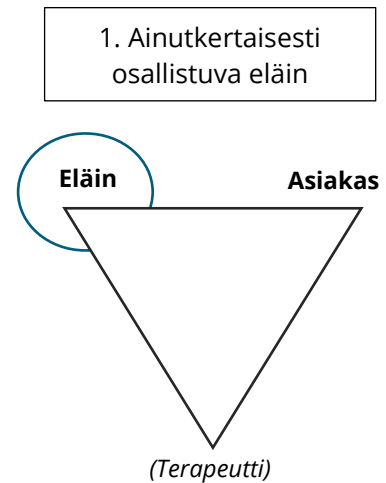
Kuvio 3. Kolmiot havainnollistavat eläimelle rakennettuja rooleja ja niiden painotuksia osana terapiakolminaisuutta.

5.1 Ainutkertaisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuva eläin

Ainutkertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa eläimen merkitys rakentuu aktiivisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuvan eläimen ympärille. Tässä tulkintarepertuaarissa kiinnostuksen kohteena on tarkastella primääristä eläimen ja asiakkaan välistä suoraa vuorovaikutussuhdetta, jossa terapeutti jättäytyy sivuun toimien tarkkailijan roolissa sekundäärisellä vuorovaikutuksen tasolla (Chandler, 2018, s. 432–433). Eläimen ja asiakkaan suorassa vuorovaikutuksessa eläimen merkityksen tulkitaan rakentuvan eläimen lähietäisyyden läsnäololle ja eläimen oma-aloitteiselle aktiiviselle toimijuudelle. Tällöin eläimen on mahdollista tuottaa ainukertaista sisältöänsä osaksi terapiavuorovaikutusta. Terapeutit tulkitsevatkin eläimen merkittävimmän taikavoiman kumpuavan jokaisen eläinyksilön ainutkertaisuudesta, jonka merkitys rakentuu eläimen itseisarvolle olla eläin. Kuten seuraavaksi esitettävä aineisto-ote kiteyttää, tässä tulkintarepertuaarissa eläimen roolia rakennetaan arvostavan puhutavan ja sanavalintojen kautta, joissa eläimen ainutlaatuisuus perustuu juuri eläimen eläimenä olemiseen. Eläimen roolin ainutkertaisuuden ilmaisuun käytettäviä tyypillisiä retorisia keinoja ovat ääri-ilmaisut, määrällistäminen, kategorisointi, metaforat sekä henkilökohtaiset tarinat.

Eläimen kaikkein tärkein tehtävä on vaan olla läsnä ja olla oma itsensä ja ilmaista itseänsä. (H10)

Ainutkertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa terapeutit korostavat eläimen omaa intentionaalista osallisuutta ja toimijuutta suhteessa muihin terapiakolminaisuuden osallistujiin. Eläimen mielletään toimivan oman näkökulmansa asiantuntijana, minkä toteutumiseksi terapia-työskentelyssä terapeutit kertovat antavansa konkreettisen tilan lisäksi merkityksellisen painoarvon. Aiempien tutkimusten mukaan tiedetäänkin, että eläimen on terapiassa mahdollista toimia

1. Eläin eläimenä

eräänlaisena avaintekijänä (Hautamäki ym., 2021, s. 22; Serpell, 2015, s. 81). Tässä tulkintareper-tuaarissa eläimen merkityksellisyyden tulkitaan perustuvan eläimen yksilöllisyyteen sekä aistinva-raiseen toimijuuteen. Tätä seuraavat aineisto-otteet havainnollistavat:

-- Eli kun minulle ne hevoset on niinku yksilöitä, että minä ajattelen, minä nyt käytän nimiä sekä edesmenneestä hevosesta että nykyisestä hevosesta. Että mitä vaikka edesmennyt Väinö toi siihen, tai mitä tällä hetkellä työssä oleva Salama siihen tuo. -- Ja siinä niinku tulee väkisinkin valittua esimerkiksi paljo, tottakai siis niinku käytettävät keinot valitaan potilaan tai asiakkaan mukaan. Mutta nehän valitaan myös sen mukaan, että mikä on sen hevosen vahvuus. Mihin päin se hevonen ohjaa sitä tilannetta. -- Eli se hevonenkin ohjaa sitä kuntoutuksen kulkua, mihin suuntaan se niinku menee. (H7)

-- Kun se ei oo kontrolloitua ja se ei mee manuaalin mukaan ja se ei mee niinku ennalta suunnitellulla suorituksella vaan se menee nimenomaan sen prosessin myötä. Ja et myös-kin se, et mul on nyt tässä hevonen, se on myöskin niinku aktiivinen osapuoli, joka tuo siihen oman, ihan oman näkökulmansa. Jota mä en millään pystyis, mä en pystyis tuotta-maan sitä näkökulmaa. -- Ja just sit semmoset hetket, kun jotain tosi tärkeitä tapahtuu ja se ei ollu niinku mun tekemänä, vaan se tapahtuu jotenki sen hevosen mahdollistamana. Siin on jotain mikä on niinku kauheen paljon syvemmällä tavalla vaikuttavaa kuin et jos se on "tässä nyt puhutaan ja pähkäillään" ja asiakas oivaltaa jotain. (H10)

Edellä esitettyjen aineisto-otteiden tavoin terapeutit puhuvat eläimistä "yksilöinä", jotka usein esiintyvät haastatteluissa nimillä. Ainutkertaisesti osallistuvan eläimen roolia tulkitaan edeltävissä aineisto-otteissa terapiavuorovaikutuksen aktiivisena osapuolena, joka ohjaa kuntoutuksen kul-kua. Tulkinnoissaan terapeutit korostavat eläimen osallisuuden tarkoituksenmukaisuutta, mitä myös aiempi tutkimus tukee (Chandler, 2011, s. 166; Kruger ym., 2010, s. 34). Eläimen merkityk-sellisyys tulkitaan rakentuvan eläimen spontaanin, intentionaalisen toiminnan varaan, joka mah-dollistaa terapeuttisesti tärkeät hetket. Näitä hetkiä kuvataan jälkimmäisessä otteessa "kauhean paljon syvemmällä tavalla" vaikuttaviksi. Lisäksi hetkien korostetaan olevan terapeutin ulottamat-tomissa – joita ei voi kontrolloida tai ennalta suunnitella – vaan eläimen tulkitaan toimivan hyvällä

tapaa hallitsemattomasti. Eläimen ainutkertaista osallistumista tulkitaan ihmeellisenä ja mystisenä asiana, jota terapeutit eivät itse *"millään olisi pystyneet"* tai *"edes keksineet"* tuottaa. Nämä ääri-ilmaisumuodot rakentavat eläimelle erityistä ja ainutlaatuista roolia suhteessa terapiavuorovaikutukseen ja terapiaan. Koska terapiavuorovaikutukseen osallistuu spontaanisti toimiva ja ajatteleva eläin, terapian kulun mielletään hahmottuvan prosessin myötä. Prosessinomaisuus voidaan tulkita ikään kuin eräänlaisena terapiavuorovaikutuksen vuoropuheluna, jossa eläimen omalla äänellä on suuri painoarvo.

Eläimeltä vaaditaan paljon, jotta se voi osallistua työskentelemään osana terapiaprosesseja (Hautamäki ym., 2018, s. 48). Haastattelupuheissa korostuu paitsi eläinyksilöjen ainutkertaisuus myös yksilöjen välinen erilaisuus, mikä tulee ottaa huomioon terapiatyöskentelyssä. Eläimen erilaisuutta rinnastetaan asiakkaiden (ihmisten) erilaisuuteen, joilla on yksilölliset tarpeet ja intressit. Seuraavassa aineisto-otteessa korostetaan lauman ja luontaisen laumassa elämisen olevan *"tosi tärkeä"* terapiaresurssi. Tulkinnoissaan terapeutit korostavat lauman koostuvan monesta eri eläinpersoonasta. Toisaalta persoonien ja niiden vahvuuksien kirjon tulkitaan mahdollistavan monenlaisia työskentelyresursseja:

Et mä näen et se lauma on yks tosi tärkeä juttu täällä. Että se on niinku, että se on niille luontasta, elää laumassa ja toisaalta se hyödyttää mun asiakkaita, koska on seurattavissa monta eri persoonaa. Ja toisaalta se, että mulla on valittavissa moneen eri työtehtävään sopiva kaveri. (H6)

Aineisto-otteessa toistettu määrällinen ilmaisu *"monta eri"* rakentaa eläinavusteiselle terapialle monenlaisia mahdollisuuksia, joita on mahdollista soveltaa monenlaisiin käyttöyhteyksiin. Tässä tapauksessa nämä käyttöyhteydet voidaan tulkita palvelevan sekä asiakkaan että eläimen etua. Ei ole siis yhdentekevää, millä perusteilla terapiaan osallistuva eläin valitaan, miten sen kanssa työskennellään tai miten eläimen kompetenssien on mahdollista kohdata asiakkaan tarpeiden kanssa (Fine & Griffin, 2022, s. 16–17). Terapeuttien tulkinnoissa painoarvoa saavat eläimen luonne ja soveltuvuus, jotka jättävät eläimen lisäkoulutustekijät toisarvoiseen asemaan. Seuraavassa aineisto-otteessa jatketaan samankaltaisin tulkinnoin. Tässä kuitenkin korostuu eläinlähtöinen ajattelu, jonka tulkitaan kunnioittavan kunkin eläimen ominaislaatuisuutta ja hyvinvointia:

Et sillai mä aattelen niinku et must se on myös aika niinku kaunis ajatus, et jokaisella hevosella voi olla omat tehtävänsä. Mut ne täytyy olla tietysti niinku niin, et ne on sekä niinku hevosta palvelevia ja hevosen hyvinvointii kunnioittavia, mutta myöskin niinku asiakkaalle turvallisia. Se on aika hieno ajatus, et jokainen vois niinku jotenki omasta ominaisuudestaan käsin löytää paikkansa täs maailmassa. (H10)

"Kauniin ajatuksen" -tulkintaa vahvistetaan ääri-ilmaisulla "jokainen", jota seuraa metaforinen kuvaus jokaisen "eläimen paikkansa löytämisestä täs maailmassa". Lauserakennelman voidaan tulkita ottavan kantaa ideologisesti sekä eläinten oikeuksiin että eläinten kanssa toimimisen eettisyyteen. Tulkintarepertuaarissa korostuukin eettinen näkökulma, jossa eläimen terapeuttisuuden tulkitaan kytkeytyvän vahvasti siihen, mitä eläin tarvitsee ollakseen ja toimiakseen kuin eläin, sillä vain hyvinvoiva ja sisäisesti motivoitunut eläin voi olla terapeuttinen (Fine & Griffin, 2022, s. 16–18).

Ainutkertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa terapeutit korostavat puheessaan eläimen arvostavaa ja hyväksyvää kohtaamista. Aineistossa terapeutti kuvaa eläimen kanssa vuorovaikuttamisen *"jokaista hetkeä uutena mahdollisuutena"*. Määrällistämisen keinona käytettävä *"jokainen"* luo toivoa ja kannustaa asiakasta jatkamaan eläimen kanssa työskentelyä. Toisaalta se antaa luvan luopua suojistaan ja tulla hyväksytyksi juuri sellaisena kuin on. Aiemmassa tutkimuksessa onkin tunnustettu, että eläimen kohtaa ihmisen arvostavasti ja tuomitsematta, rakentaen yhteyttä positiivisen kautta (Ikäheimo, 2019, s. 103; Odendaal, 2001, s. 278). Seuraavissa aineistotteissa eläimen aitouden tulkitaankin herättävän ihmisen *"henkiin"* ja saavan kehollisesti tai mielteisesti paikoillaan olevan liikkeelle:

Ja tietysti eläinavusteisuudessa on älyttömän hienoa se, että siinä on niinku se kehopsykoterapeuttinen näkökulma. -- Ja jos ajatellaan kehopsykoterapeuttisia tämmösiä peruseriaatteita, niin kehon kautta mieleen ja myös mielen kautta kehoon. (H8)

Ja sitten se kosketus ja se sellainen, että ihminen on niinku lukossa ja kehollisestikin jotenkin niinku paikoillaan. Tai jotenkin hirveän surullinen, kun joku eläin tulee siihen, niin se automaattisesti alkaa sitä silittää ja pieni hymy tulee ja sitten niinku huomaa, että pikku

pilke silmiin ja tämmöisiä niinku, että jotainhan se tekee. Et tuottaa sitten jotain hyvän mielen hormoneja, että siinä on hyvä. (H3)

Ensimmäisessä otteessa eläinavusteisen terapian keskeisen voiman tulkitaan perustuvan psykofyysisyyteen. Psykofyysistä kehomielen työskentelyä havainnollistetaan *"mielestä kehoon"* ja *"kehosta mieleen"* ilmaisun, joiden korostetaan kietoutuvan erottamattomasti yhteen. Ääri-ilmaisu *"älytön"*, korostaa tämän näkökulman erityislaatuisuutta, kun taas *"peruseriaatteilla"* vedotaan yleisesti hyväksytyihin tosiasioihin faktualisoinnin keinoin. Jälkimmäisessä aineisto-otteessa kehomielen työskentelyyn liitetään eläimen kanssa työskentelyssä korostuva toiminnallisuus. Toiminnallisuutta kuvaillaan automaattisena ja luontaisena seurauksena, jonka mielletään tapahtuvan luonnostaan eläimen kanssa vuorovaikuttaessa. Myös aiempi tutkimus on tunnistanut eläimen motivoivan ihmistä vuorovaikutukseen ja toimintaan (Shen ym., 2018, s. 205). Toisaalta tulkinta eläimen läsnäolon vaikutuksista rakentaa käsitystä siitä, että usein jo läsnäolon kokemus itsessään tuottaa kokemuksen, jossa on hyvä olla. Eläimen merkityksellisyyteen tulkitaankin liittyvän erottamattomasti sekä läsnäolo että toiminta, johon eläin kutsuu ja ohjaa *"pienin"* vaiheihin. Sosiaalinen vuorovaikuttaminen palkitseekin vastavuoroisuudellaan, joka parhaassa tapauksessa toimii niin sanotusti itseään ruokkivana kehänä (Endenburg & Van Lith, 2011, s. 210–211).

Ainutkertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarin kantavalle puhetavalle ominaisesti, eläimen roolia tulkitaan suhteessa niihin terapeuttisesti merkityksellisiin hetkiin, jotka eläin itse on rakentanut tai ratkaissut omasta eläimen näkökulmastaan käsin. Kokemuksellisuus, kehollisuus ja elämyksellisyys ovat eläinavusteisessa terapiatyöskentelyssä korostetusti esillä (Hautamäki ym., 2021, s.19–20), minkä tulkitaan muodostavan perustan eläimen merkityksellisyydelle. Näiden hetkien tulkitaan rakentuvan jonkinlaisen näkymättömissä olevan maagisuuden ja mystisyyden ympärille, joihin kiteytyy samanaikaisesti jotain sekä haurasta että vahvasti vaikuttavaa:

Ja kun hän sai kiinni siitä, niin häntä alko itkettää ja hän meni kyykkyyhin maahan hevosten tarhan ulkopuolella ja itki sitä kipuansa ja lasi katseensa maahan. Sit kun hän nosti katseensa, niin ne molemmat hevoset tuli sieltä hänen luoksensa ja tulivat jotenki semmosella ilmeellä, et ne oli niinku uskomattoman sillai ystävällisen ja kiinnostuneen ja vastaanottavaisen näkösiä. Ja hän nosti katseensa ja näki ne hevoset ja se oli hänelle ihan hirveän

merkittävä hetki. Hän koki, et hän tuli semmosel tavalla nähdyksi ja vastaanotetuksi, mikä oli hänelle semmonen ydinkokemus, mihin hän on palannut monta kertaa sen jälkeen uudelleen ja uudelleen. Ja näähän on semmosii hetkii, mitä ei myöskään oikein voi rakentaa. Et niiden se maagisuus on ehkä just se, et kun ne tapahtuu, jos ne tapahtuu. (H10)

Sekä edellä esitetty että seuraavaksi esitettävät aineisto-otteet havainnollistavat terapeuttien omia henkilökohtaisia kokemuksia eläimen kanssa työskentelystä. Terapeuttien kokemusten mukaan eläimen kanssa jaettujen ja koettujen hetkien merkityksellisyys ja ihmeellisyys liittyy vahvasti eläimen spontaanuuteen, sillä eläin toimii oman intentionsa varaisesti. Terapeutit korostavat sitä, miten he ihmisenä eivät voi eläimen puolesta ennalta suunnitella toimintaa tai manipuloida eläintä toimimaan tietyllä tavalla tietyssä tilanteessa. Tilanteiden kuvataan *"tapahtuvan jos ne tapahtuu"*, joka etäännyttää terapeutin tilanteesta. Eläimen ainutkertaisen roolin tulkitaan siis perustuvan kahden ulottuvuuden yhteen kietoutuvuuteen, joista ensimmäinen rakentuu toiminnolle, jossa eläin konkreettisesti toimii, tässä *"kävelee kohti ja kohtaa"*. Toinen taas rakentuu eläimen läsnäololle, joka itsessään on vähäeleistä, mutta kokemuksellisesti vaikuttavaa. Terapeuttien yhteinen käsitys eläinavusteisen terapian luonteesta tiivistyy näiden kahden näkökulman yhtäaikaiseen olemassaoloon, joka voi näyttäytyä ulos päin vähäeleisenä, mutta jossa todellisuudessa kuvataan tapahtuvan sisäisesti hirveän paljon. Ääri-ilmaisut ulkopäin *"vähäeleinen"* ja sisältä *"hervittävän paljon"* luovat kontrastia toiminnan moniulotteisuudelle, joka ei välttämättä ole suoranaisesti nähtävillä tai sanoilla selitettävissä.

Ainutkertaisesti osallistuva eläin toimii suorassa vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa, jolloin terapeutti jättäytyy taka-alalle tarkkailijan rooliin (Chandler, 2018, s. 432–433). Tässä terapeutin tärkeimmäksi tehtäväksi rakentuu häivyttää itsensä mahdollisimman näkymättömäksi – ettei vain häiritse tilannetta ja antaa sen tapahtua, kuten seuraava henkilökohtainen kertomus esittää:

-- Esimerkkinä yks asiakas, niin Väinö teki semmosta et ku se oli irti, vaikka laiturilla irti tai pihatossa irti, kun hevonen pystyy siinä tilanteessa valitsemaan, mitä se tekee, se oli se pointti. Niin se teki niin, että se asetti itsensä siten, et se ihmisasiakas oli ikään kuin nurkassa ja se vähän niinku banaanin mallisesti asetti itensä niinku sen ihmisen suojaksi. Ja siinä ehkä tuli vähän silleen semmonen niinku tamma- varsa- asetelmaa siinä... Ja sitte se

muutti hengitystään semmoseks pit-käk-si ja semmoseks kuuluvaksi et se yritti sillä hengityksen muuttamisella, mulle tuli sellanen olo, et niinku muuttaa sitä ihmisen hengitystä ja sitä kautta rauhoittaa sitä. Et se teki näitä sen yhen tietyn ihmisen kanssa, muutamia kertoja, erilaisissa tilanteissa. Ja sit oot ite vaan et meet vaan oikeesti niinku taaemmaksi ja oot hiljaa ja annat sen tapahtua, että: "älä mee vaan niinku häiritsee sitä tilannetta". (H7)

Aineisto-otteessa vakuuttavaa viestintää vahvistetaan metaforisten ilmaisujen keinoin *"banaanin mallinen"* sekä *"tamma-varsa-asetelma"*, joiden tarkoituksena on havainnollistaa kertomusta sisällyttäen siihen jotakin jo entuudestaan tuttua (Kakkuri-Knuuttila, 1998, 258–259). Toisaalta kertomuksen loppupuolella määrällistämisen keinoin ilmaistu *"muutamilla kerroilla"*, perustelee eläimen roolin tarkoituksenmukaisuutta, sillä toiminta ei perustu ainoastaan yksittäiselle sattumukselle. Lisäksi terapeutit korostavat terapeuttisuuden perustuvan jokaisen osallistujan vapaaehtoiseen osallistumiseen ja vapauteen valita, joka myös aiemmassa tutkimuksessa on tunnistettu merkittäväksi lähtökohdaksi (Fine & Griffin, 2022 s. 11–12). Eläimen, jonka tulkitaan osallistuvan mielellään, joka saa vaikuttaa ja valita, mitä se tekee, on mahdollista tuottaa ainutkertaista sisältöänsä osaksi terapiaa.

Eläimen ainutkertaisen osallistumisen tulkinnat kumpuavat sekä eläimestä yksilönä että eläimen, luonnon ja ympäristön yhteydestä. Terapeuttien kokemusten mukaan, eläin toimii voimakkaasti aisteissansa, joita ohjaa eläimen omat vahvuudet, intressit ja halut. Eläin toimii siis eläimen tavoin. Tätä tulkintaa terapeutit korostavat kategorisoimalla erillisiksi *"eläimet"* ja *"ihmiset"*. Toisaalta eläin ja luonto mahdollistavat erojen kaventumisen mahdollistamalla moniaistilliset kokemukset myös asiakkaalle (ja terapeutille) (Lipponen & Vehmasto, 2023, s. 23). Aineistosta esille nousi määrällistämisen keinoin ilmaistu *"eläin on 100 %:sti läsnä tilanteissa"*, joka korostaa eläimen kykyä olla ja elää tässä hetkessä. Kuitenkin terapiatilanteissa läsnäolevan vuorovaikuttamisen lisäksi, eläin on koko ajan hereillä ympäristön tapahtumista, joihin se reagoi välittömästi ja suodattamatta. Toisin sanoen terapeutit tulkinnoissaan painottavat eläimen elävän yhteydessä itseensä ja ympäröivään ympäristöönsä. Eläimen tuomaan lisäarvon mielletään rakentuvan suhteisiin: yhteydestä itseen, muihin ja muuhun elolliseen ympäristöön. Eläimen kanssa vuorovaikuttaminen voidaankin aieman tutkimuksen tavoin käsittää monilajisena vuorovaikuttamisena sekä laajemmin luonnon ja

muun kuin ihmisen maailman yhteytenä (Odendaal, 2001; Vierimaa & Pyyhtinen, 2025). Seuraavissa aineisto-otteissa havainnollistetaan sitä, miten eläin ja ihminen toimivat eri tavalla, ja miten sosiaalisia merkityksiä voidaan rakentaa myös lajien välisissä suhteissa.

-- Ja se (hevonen) opetti minullekin niinku jotenkin sen luonnon tärkeyden et miten se metsä ja luonto otetaan osaksi sitä kuntoutusta tai terapiaprosessia. Ja semmosta niinku läsnäolon ja pysähtymisen ja vireystilan laskun ja tämmösen merkityksiä. (H7)

Se on ehkä se suurin taikavoima, et eläimet osaa elää tässä ja nyt ja ottaa todellisuuden juuri sellasena kuin se on tällä hetkellä. Ja myöskin ehkä se, et eläimet on niin voimakkaasti aisteissansa myös, et ne on koko ajan hereillä kaikelle, mitä ympäristössä tapahtuu ja ne on niinku tosi vahvasti osana ympäristöään. Me ihmiset joskus vähän niinku katkaistaan se yhteys ympäristöön, et me ollaan jossain ihan omassa kuplassamme ja me ei oikein edes tajuta et miten me ollaan yhteydessä ympäristöön. Niin mä aattelen, et tossa niinku muilla eläimillä on meille tosi paljon opetettavaa. (H10)

Edellisissä aineisto-otteissa eläimen "taikavoiman" tulkitaan perustuvan juuri eläimenä olemiseen, jota korostetaan myös ihmisen ja eläimen perustavanlaatuisena eroavaisuutena. Oikeammin se mielletään suurena rikkautena, jolla terapeutit tietoisesti rakentavat eroa eläin- ja ihmislajin välille. Puheissaan he korostavat eläimen viisautta, josta ihmisillä "olisi tosi paljon opittavaa". Näissä puheissa terapeutit asemoivat eläimen itsensä (ihmisen) yläpuolelle, josta paitsi asiakkaat myös he alan ammattilaiset voisivat ottaa oppia. Toisaalta oma kupla ja sen yhteys ympäristöön voidaan tulkita edustavan biopsykososiaalista ajatusmallia, jossa ihminen tai eläin fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena olentona, ei elä irrallaan suhteista sosiokulttuuriseen ympäristöönsä ja historialliseen aikaansa (Ikäheimo, 2019, s. 103; Serpell ym., 2017, s. 226–227). Tulkinnat eläimen merkityksellisyydestä ja monilajisen vuorovaikuttamisen mahdollisuuksista siis haastavat ihmiskeskeistä ajattelua. Sen sijaan ne ehdottavat vaihtoehtoista lähestymistapaa, jossa ihmislaji nähtäisiin yhtenä eläinlajina muiden joukossa.

Tässä tulkintarepertuaarissa eläin mielletään siis eräänlaisena luonnonilmestyksenä. Terapeutit kertovat kokemuksistaan, joissa tulkitsevat eläimen aistivan sen, mitä ihmisen siinä hetkessä tarvitsee. Eläinten mielletään järjestävän tai tuottavan erilaisia tilanteita tarkoituksellisesti. Tarkoituksellisuuden tuntua perustellaan toistuvien kokemusten siitä, miten eläin järjestää jonkinlaisen odottamattoman välikohtauksen, joka sysäyttää terapiaa ja terapiavuorovaikutusta eteenpäin tavalla tai toisella – etenkin terapiaprosessin ”*solmukohdissa*”. Terapeuttien kerronnassa eläimen merkitykseen liitetään vahvasti jonkinlainen ihmeellisyys ja mielenkiintoisuus. Näiden ilmentyminen ei suoranaisesti ole järjellä perusteltavissa, vaan ne perustuvat pikemminkin koettuihin ja jaettuihin kokemuksiin. Seuraavat aineisto-otteet kuvaavat näitä säännöllisesti toistuvia tilanteita, jotka eläin on vaistoillaan ratkaissut asiakkaan parhaaksi:

Niin. Eikö se olekin mielenkiintoista, että eläimet tekee ihan omiaan, että ne aistii oikeasti, mitä se ihminen tarvitsee. Ja sitten siis mitä vähemmän mä ite siinä sörkkään ja puhun, niin sitä enemmän ne eläimet oikeasti tekee sen työn sitten --. (H3)

Ja joskus must tuntuu et, tää voi mennä taas nyt sinne jonnekin foliohattu juttuihin, mut että ne hevoset tuottaa tarkotuksel välil sellaisii et me päästään eteenpäin. Et jos on jumissa jossain jonkun asiakkaan kaa jossain niin aika usein tapahtuu jotain semmost minkä se eläin aiheuttaa, mikä vie meit sit eteenpäin et onks se sit sattumaa, en tiiä. (H5)

Ensimmäinen aineisto-ote alkaa retorisella kysymyksellä ”*Eikö se olekin mielenkiintoista, että...*”, jonka avulla rakennetaan yhteistä ymmärrystä eläimen eräänlaisesta ihmeellisyydestä tai mystisyydestä. Argumentointia tehostaakseen toisto ”*oikeasti*” korostaa eläimen merkityksellisyyttä sekä lisää kertoman todenmukaisuutta, kun taas terapeutin ”*vähemmän sörkkääminen*” mahdollistaa eläimen ”*enemmän*” työskentelyn. Toisaalta sörkkääminen sanavalintana rakentaa kuvaa siitä, että terapeutti voi omalla toiminnallaan myös häiritä eläimen työskentelyä. Toinen aineisto-ote hyödyntää suostuttelevaa retoriikka, jota ääri-ilmaisu ”*taas*” ja metaforinen ilmaisu ”*foliohattujutut*” sävyttävät. Sen sijaan lauseen lopussa esiintyvä retorinen kysymys yhdistää virkkeen alun ja lopun, jonka sisällön paikkansa pitävyys jää niin ikään lukijan itsensä arvioitavaksi (Jokinen, 2016, s. 366–367). Edellä kuvatut retoriset keinot rakentavat eroa eläimen ja ihmisen välille, sillä eläimen intentionaalista toimintaa terapeutit voivat vain tulkita.

Tulkinnissaan terapeutit jäsentävät kokemuksiaan, joissa eläimen nähdään ammentavan merkityksellistä informaatiota asiakkaan tiedostetusta ja tiedostamattomasta sekä sanattomasta kehollisesta ja kehojen välisestä viestinnästä. Tulkintojen mukaan, eläin vastaa tähän viestintään välittömästi ja suodattamatta. Aikaisempi tutkimus esittääkin, että eläin aistii sisäisten palautejärjestelmien kautta asiakkaan olotiloja, joihin se reagoi vuorovaikutuksessa tuotettujen viestien mukaisesti (Odendaal, 2001, s. 276–277). Seuraavat aineisto-otteet havainnollistavat sitä, miten eläimen tulkitaan peilaavan voimakkaasti sitä, mitä ihmisessä tapahtuu:

Siis sitähän mie seuraan koko ajan, että miten se niinku pelaa se vuorovaikutus koska tavallaan siis sitten jos sie oot ihan pihalla vaikka niin kun niin eihän se hevonen tee sun kanssa mitään. Eihän se niinku viitsi. Se tekee omiaan ja kaikkea muuta siellä. Jos se tekis niin että ei toi nyt näytä niinku tekevän tai sitten se vähän tönii sinnuu --. (H4)

-- Eli jotenkin se on niin konkreettista, miten sitä, miten sitä hevosen kans luodaan sitä luottamusta. Ja miten synnytetään yhteyttä ja miten syntyy se, et hevonen kiinnostuu susta tai tulee kohti. (H10)

Ensimmäisessä aineisto-otteessa kuvataan eläimen paljastavan vuorovaikutuksesta "pihalla olon", jonka ilmaisussa hyödynnetään metaforan retorista keinoa. Pihalla oleminen välittää eläimelle viestiä siitä, ettei ihan olla kontaktissa siihen, mitä tapahtuu. Eläimen vaistonvaraisen kommunikation ja reagoinnin tulkitaan usein havahduttavan asiakkaan sen ymmärtämiseen, että on itse saman aikaisesti olemassa erillisenä olentona, jonka olemisella ja toimimisella on merkitystä vuorovaikutukselle. Mikäli asiakas ei syystä tai toisesta vastaa vuorovaikutukseen, eläimen kuvataan ensin viestittävän vähän voimakkaammin sanomaansa. Jos asiakas ei edelleenkään reagoi, menettää eläin kiinnostuksensa. Aineisto-otteessa eläimen roolin konkreettisuutta kuvataan vaiheittaisena tapahtumiensarjana, jossa toisesta kiinnostutaan, yhteyttä synnytetään, yhteys syntyy. Yhteyden kokemuksen tulkitaan palkitsevan kokonaisvaltaisesti kehomielessä koettuna ja jaettuna kokemuksena, jonka myös aiempi tutkimus on tunnistanut (Endenburg & Van Lith, 2011, s. 210–211; O’Haire, 2013. s. 1614–1615).

Tulkinnoissa eläimen kanssa toimimisen konkreettisuus saa suuren painoarvon. Terapeuttien mukaan eläin kommunikoinnillaan tuo selkeästi esille epäkohdat, joihin pitäisi reagoida. Seuraava aineisto-ote kuvaa henkilökohtaisen kertomuksen muodossa eläimen edellä kuvattua toimintaa:

Tai sit voi tulla joskus tämmöset mieleen vaikka, että ku se Väinö selkeesti elekielellä ilmaisi, mistä se tykkää ja mistä ei, ja se ei tykännyt kun häslätään liikaa. Ja sit ku on tämmönen hälläpyörää- adhd- lapsi, joka on "pluprprprpr" [ilmentää puheripulia] ja joka paikkaan sääntäilee ja touhuua ja sitte Väinö pistää korvat luimuun, heiluttaa päätä ja heiluttaa häntää ja polkee etujalalla. Ja sitte se lapsi on silleen et "ainiin ainiin ainiin"... [muuttaa äänen miltein kuiskaavaksi] "Väinö opettaa minua käyttäytymään rauhallisesti". Ja sitte ku se lapsi käyttäyty rauhallisesti niin sitten se hevonenki rauhottu. (H7)

Aineisto-otteesta käy ilmi, että ainutkertaisesti osallistuva eläin voi konkreettisen ja oikea-aikaisen palautteen avulla säädellä myös omintakeisesti asiakkaan tunne- ja vireystilaa, jotta eläin ja asiakas voivat jatkaa yhteisellä vuorovaikuttamisen taajuudella. Aineisto-otteessa kuvataan eläimen ja asiakkaan vuorovaikutusta, josta käydään neuvottelua. Ote kategorisoi "toivottua" ja "ei toivottua" käytöstä, josta eläin "tykkää" ja "ei tykkää". Retorista keinoa käyttämällä rakennetaan kuvaa siitä, mitä eläimen kanssa vuorovaikuttaminen on, miten vuorovaikutus toimii vastavuoroisesti ja miten siitä voi ottaa opiksi. Toisaalta otteen voi tulkita välittävän viestiä siitä, miten niin ihmisillä kuin eläimilläkin on rajat, joita tulee kunnioittaa. Lisäksi eläimen tulkitaan paljastavan heti asiakkaassa esiintyvän ristiriitaisuuden. Seuraava aineisto-ote havainnollistaa tätä eläimen herkkyyttä aistia ihmisen olotiloja:

-- tai joku viisaampi sen joskus on sanonut, et hevoset on niinku hirveän herkkiä semmoselle niinku tavallaan semmoselle niinku ristiriidalle. Et me ihmiset usein, me viestitään niinku monia päällekkäisiä asioita. Ja hevosille tämmöset on niinku aika hämmentäviä, koska ne aistii tosi tarkasti sitä meidän autonomisen hermoston tilaa ja jopa kaikkii hormonaalisia muutoksia ja hajun muutoksia ja kaikkea, mikä on täysin niinku tietoisuuden ulkopuolella. (H10)

Aineisto-otteessa eläimen ristiriitaisuuteen reagoinnin tulkitaan syntyvän monien päällekkäisten asioiden samanaikaisesta viestinnästä, joita ihmiset "usein" tuottavat tiedostaen ja tiedostamatta. Eläimen aitous ja läpinäkyvä vuorovaikuttaminen edellyttävät myös vastavuorovaikuttajan aitoutta. Epäaitous paljastuu kokemusten mukaan siinä, jos yrittää esittää muuta kuin on. Puheenvuoro alkaa faktualisoinnilla, sillä "joku viisaampi" toimii tosiasia näkökulman vakuuttavana argumentoijana. Seuraavassa lauseessa terapeutti toistaa viestin omin sanoin, mikä paitsi perustelee argumentin paikkansa pitävyyttä, myös sanoittaa argumenttia yleisölle ymmärrettäväksi. Koska eläin aistii "tos" tarkasti muutoksia jopa "täysin" tietoisuuden ulkopuolelta, terapiakontekstissa ainutkertaisesti osallistuvan eläimen tärkeäksi tehtäväksi tulkitaankin ikään kuin näkymättömissä olevan näkyväksi tekeminen.

Ainutkertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa eläimen keskeiseksi tehtäväksi tulkitaan sosiaalisen vuorovaikutuksen kanavoiminen sellaiseen muotoon, johon a) asiakas haluaa vapaaehtoisesti liittyä ja johon b) asiakkaan on mahdollista liittyä. Kuten aiemmin on tunnistettu, eläin voi toimia sekä sosiaalisena puskurina, joka kohentaa mielialaa ja lieventää stressiä että sosiaalisena tukena tarjoten kumppanuutta, joka motivoi lisäämään sosiaalista kanssakäymistä (Chandler, 2018, s. 430; Fine & Mackintosh, 2016, s. 69–70). Seuraavat aineisto-otteet kuvaavat eläimen eräänlaista kontaktoimisprosessia, jossa eläimen tehtävänä on "houkuttaa" asiakasta läsnäoloon. Läsnäolon tulkitaan mahdollistavan yhteiselle yhteistyön taajuudelle virittäytymisen, jonka jälkeen sosiaaliseen liittymiseen vaadittava kontaktin hetki voi tapahtua.

Ihmisil on sisäsyntyinen taipumus olla luonnossa eläinten kanssa, et niinku keho rauhoittuu. Mikä vaikuttaa myös mieleen. Se jotenki pysäyttää siihen hetkeen. -- No ehkä myös se kontaktin luominen asiakkaaseen. (H6)

Mmm, se houkuttelee, no voi tietysti olla houkuttelemattakin riippuu asiakkaastakin, mutta yleensä se houkuttelee siihen toimintaan ja koskettamiseen. (H7)

Ensimmäisessä aineisto-otteessa perustellaan eläimen kanssa vuorovaikutukseen hakeutumista sisäsyntyisellä taipumuksella, jota vakuuttavan retoriikan keinoin perustellaan aiempaan tosiasian tietämykseen viitaten. Ihmisten luontaista taipumusta ja perustarvetta hakeutua yhteyteen toisen

elollisen kanssa onkin aiemmin selitetty biofilian käsitteellä (Beetz, 2017, s. 140–141; Fine & Mackintosh, 2016, s. 70). Jälkimmäisessä aineisto-otteessa otetaan huomioon vasta-argumentin mahdollisuus, jota ilmaistaan "houkuttelun" ja "houkuttelemattomuuden" sanaparilla. Toisaalta vasta-argumenttiin varautuminen rakentaa realistista kuvaa siitä, ettei eläimen ainutkertaisuus takaa kaikille syystä tai toisesta vaikuttavaa eläinavusteista terapiaa, tai ylipäänsä eläinavusteisuuden hyödyntämistä.

Lisäksi eläimen tulkitaan mahdollistavan terapiaan lisää ääniä. Terapeuttien kokemusten mukaan eläimen tuomat tai tuottamat lisä-äänit kiinnittävät huomion tavalla tai toisella, mikä häiritsee tai keskeyttää käsillä olevan terapiatilanteen. Eläimen terapiavuorovaikutuksen "häirintä" on tunnistettu myös aiemmassa tutkimuksessa (Vierimaa & Pyyhtinen, 2025, s. 69). Vierimaa & Pyyhtinen ovat esittäneet sen keventävän terapiavuorovaikutusta ja mahdollistavan vuorovaikutukselle uusia kulkuja. Seuraava aineisto-ote havainnollistaa tässä aineistossa kuvailtuja eläimen mahdollistamia lisä-ääniä:

No se tuo ensinnäkin sen, että jos jonku ihmisen on vaikea avautua ja puhua yhtään mistään ja sitten se tuo näit lisää ääniä, niinku [koira alkaa ulisemaan ja kerjää huomiota, terapeutti kääntää huomion koiraan]. -- eli joskus tää luonto niinku antaa tämmöisen, että me ei voida aina sanoa. Ykski asiakas, mä olin kauheasti tehnyt kaikkia juttuja ja miettinyt kaikkia menetelmiä, niin sitten hän sanoi, että parasta tässä oli kyllä kun noi papukaijat otti hänet just sellaisena kuin hän on. Että hänestä tuntu kerrankin, että hänet hyväksytään ihan sellaisena kuin hän on. (H3)

Sit mä aattelen, et se on yksulotteisesti sanottu et hevonen on peili koska hevonen on myös yksilö, jolla on myös ihan omat tarpeensa ja tunteensa ja vaikuttavat asiat. Mut myöskin niin hevoset kyllä tosi voimakkaasti myös peilaa ja reagoi siihen mitä ihmisessä tapahtuu. -- Sit ehkä yksi tärkeä asia on se niinku etäisyyden säätely. Että tota mä pitäisin tärkeänä sitä, et siinä on sekä hevosella että asiakkaalla koko ajan mahdollisuus säädellä sitä etäisyyttä. Et on tosi tärkeitä et on mahollisuus mennä pois päin tai pitää rajansa. (H10)

Edellä esitetyissä aineisto-otteissa eläimen tulkitaan harhauttavan mieltä muuhun ja muihin, mikä mahdollistaa tietynalaisen etäisyyden ottamisen paitsi itseän myös terapiatilanteeseen. Ensimmäisessä aineisto-otteessa *"lisää ääniä"* tuottaa elävä koira, joka tarjoaa konkreettisen esimerkin vuorovaikutustilanteen keskeytymiselle. Keskeytymisen tulkitaan keventävän intensiivistä vuorovaikutusta ja toisaalta mahdollistavan uusia terapiapolkuja, joita ei voida aina paikantaa, mistä ne tulevat ja mihin ne johtavat. Aiemmassa tutkimuksessa eläin on tunnistettu huomionkiinnittäjänä, jonka on mahdollista viedä huomiota pois muun muassa kivusta, psykososiaalisesta stressistä ja lääketieteellisesti diagnosoiduista ominaisuuksista (Shen ym., 2018, s. 206). Toisessa otteessa esille nostetun etäisyyden ja sen säätelyn tulkitaan asettuvan terapiatyöskentelyssä keskeiseen rooliin. Lisää-äänien funktionaalisuuden voi osin tulkita etäisyyden säätelykeinona. Etäisyyttä tulkitaan säädeltävän yhdessä ja erikseen, mistä eläimen kanssa käydään jatkuvaa – tiedostettua ja tiedostamatonta – keskustelua.

Ainutkertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarista rakentunut subjektipositio *"eläin eläimenä"* tulee ymmärtää terapeutista riippumattomaksi toimijaksi, ja jolle terapeutti mahdollistaa tilan saada olla ja toimia kuin eläin. Tällöin puolestaan terapeutille rakentuva subjektipositio kuvaa *"terapeuttia tarkkailijana"*. Eläinavusteisen terapian ideaalissa terapeutti mahdollistaa ja luo eläimelle tilan, jossa eläin ikään kuin voi nousta näyttämölle syttymään ja sytyttämään (Fine & Griffin, 2022, s. 19). Joskus tilan mahdollistaminen tarkoittaa terapeuttien mukaan askeleen taaksepäin ottamista, mutta useimmiten sen mielletään olevan enemmän henkisempää laatua. Näin ollen terapeutin tärkeimmäksi tehtäväksi tässä tulkintarepertuaarissa muotoutuu antaa eläimen puhua ja toimia. Toisin sanoen luottaa eläimeen ja prosessiin, joka jättää terapeutin itsen ulkopuoliseksi, vuorovaikutuksen tarkkailijan rooliin. Kuitenkin se, mitä eläin kulloinkin viestii ja miten viesti tulee vastaanotetuksi, tulkitaan olevan kytköksissä terapeutin ammattitaitoon, eritoten eläinosaamiseen (Kruger & Serpell, 2010, s. 23). Tulkinnoissa korostuu ainutkertaisesti osallistuvan eläimen mukanaan tuomat mahdollisuudet, jotka se itse eläimenä tuo terapiavuorovaikutukseen.

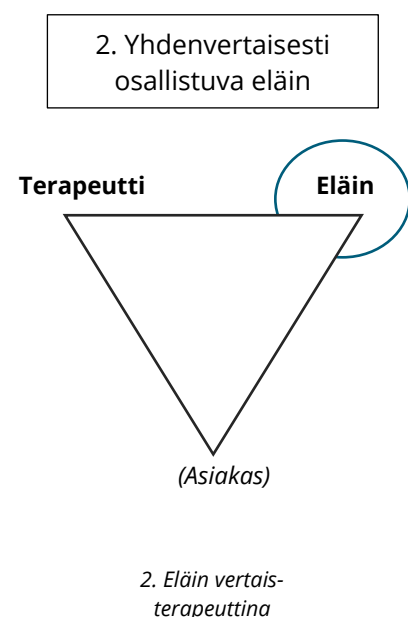
Aivan mahtavaa, et tapahtuu niin mahtavia asioita ja jotenki sillai niinku ihmeellisiäkin asioita ja myöskin silleen et toi hevonen tuo niin niin merkittäviä asioita, et oikeastaan se on paremminkin niinku terapeuttiavusteista hevostyöskentelyä kuin hevosavusteista psykoterapiatyöskentelyä tai psykoterapiaa se toki on, mut sit must tuntuu et hevonen tekee

sen merkittävän työn. Ja mä oon vaan mahdollistamassa sen. Et mä oon niinku enemmän avustaja kuin hevonen. (H10)

-- No kyllähän ne on niinku ollu mielenpainuvimpia ja sillä tavalla liikuttavimpia just ne, kun se hevonen on tehnyt sen jonkun. Itse sen jonkun semmosen ratkaisun tai jonku semmosen jutun, mitä mä en todellakaan ole sille vaikka opettanut tai ees keksinyt et tommosta vois edes yrittää kouluttaa. (H7)

5.2 Yhdenvertaisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuva eläin

Yhdenvertaisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa eläimen rooli merkityksellistetään terapeutin tasavertaiseksi yhteistyökumppaniksi. Tässä tulkintarepertuaarissa kiinnostuksen kohteena on tarkastella primääristä eläimen ja terapeutin välistä suoraa vuorovaikutussuhdetta, jossa asiakas asettuu havainnoitsijan rooliin sekundääriselle vuorovaikutuksen tasolle (Chandler, 2018, s. 432–433). Eläimen ja terapeutin lähietäisyyden vuorovaikutus heijastaa yhteistyösuhdetta, jossa eläimen rooli tulkitaan merkityksellisenä toisena osapuolena. Yhteistyökumppanina eläimen tulkitaan osallistuvan sekä eläimen ja terapeutin (ja asiakkaan) terapiavuorovaikutussuhteen luomiseen, että yhteistyössä toteutettavaan terapeutin toiminnan toteuttamiseen. Näiden toimintojen kautta eläimen roolin tulkitaan heijastuvan konkreettisesti myös terapian vaikuttavuuteen, laatuun ja tehokkuuteen. Terapeuttien tulkinnoissa eläin asemoidaan tasavertaiseksi kumppaniksi, jonka merkitystä luonnehditaan vertaisterapeutina. Tulkintarepertuaarissa eläimen roolia rakennetaan vertaisuutta ja yhteistyötä korostavin puhetavoin ja sanavalinnoin, mitä seuraavaksi esitettävä ai-

neisto-ote olennaisesti kiteyttää. Terapeutit ilmaisevat eläimen vertaisuutta usein seuraavin retorisin keinoin: ääri-ilmaisu, määrällistäminen, kategorisoiminen, henkilökohtainen tarina, metafora, kontrastipari ja konsensuksella vahvistaminen.

Mä sanon aina, et kun se on eläinavusteista niin ne on mun avustajia. Ja hevoset on ehkä jopa niinku semmoisia vertaisterapeutteja, koska ne on. (H5)

Yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa eläimen vertaisterapeutin roolia tulkitaan kahden eri yhteistyöulottuvuuden kautta. Yhtäältä yhteistyötä kuvataan rakennettavan ikään kuin sisältä päin eläimen ja terapeutin keskinäisessä vuorovaikutussuhteessa. Tämän keskinäisen vuorovaikutussuhteen kautta eläin osallistuu terapeuttisen kolminaisuuden luomiseen ja terapiailmaston säilyttämiseen. Toisaalta yhteistyöulottuvuus rakentuu eläimen ja terapeutin suunnitellusti toteutetussa konkreettisesti ja kontrolloidussa yhteistoiminnassa. Kontrolloidun yhteistoiminnan voi havaita ulkoapäin toiminnallisuutta hyödyntävässä terapiatyöskentelyssä. Yhdessä edellä kuvatut ulottuvuudet muodostavat terapiakolminaisuuden ja kunkin eläinavusteisuutta hyödyntävän terapiaprosessin.

Tulkintarepertuaarissa otollisen terapiavuorovaikutussuhteen ja siitä ammentavan terapiatyöskentelyn tulkitaan vaativan eläimen ja terapeutin jatkuvaa yhteistyötä, sillä kolmen osallistujan vuorovaikutus muokkaa alati hetkiä ja tilanteita. Siksi terapeuttinen yhteistyösuhde tulee ymmärtää systeemisenä kokonaisuutena (Vehmasto & Lipponen 2021, s. 1778; Vierimaa & Pyyhtinen, 2025, s. 67). Terapiakolminaisuuden otollisen terapeuttisen tilan korostetaan rakentuvan terapeutin ja eläimen yhteissäätelystä. Aineistossa terapeutit kuvailevat tätä yhteissäätelyä *"vastavuoroisen kommunikation"* ja *"tasavertaisen osallistumisen"* ilmauksin, jotka korostavat eläimen aktiivista osallistumista. Tähän yhteistyön aikaansaannokseen tulkitaan vaikuttavan sekä eläimen että terapeutin (myös asiakkaan) ominaisuudet, yhdessä ja erikseen. Seuraavat aineisto-otteet tuovat ilmi sen, miten a) jokaisen osallistujan yksilöllinen ainutlaatuisuus vaikuttaa terapiakolminaisuuden vuorovaikutussuhteiden luomiseen ja b) suhdemuodostelmien vaihtuvuus mahdollistaa moninaisia terapiatyöskentelyresursseja.

Niin ja sit sekin, että eikö ite osaa toimia sen kanssa niin että se terapeutin efekti toimii sen eläimen kanssa, että sehän pitää olla sitten tavallaan niinku että se kemia mätsää sen ja sitten että siihen asiakkaaseen kuka siihen tulee, niin jotenkin osataan myöskin ottaa yhdessä sen eläimen kanssa semmonen ote. Tai eläin yksin. Tai ite terapeutina, et se onkin mielenkiintoinen intuition ja intuitioverkosto, jota on aika vaikea määritellä. (H3)

Mut sit kuitenkin mä aattelen, et on tosi tärkeet muistaa, et jokaisen tilanteen tilannekoh-tasuus ja jokaisen asiakkaan yksilölliset tarpeet ja sen hetken tarpeet ja eläimen tarpeet ja terapeutin ominaisuudet ja. -- Niin, kunnioittaa sitä jokaisen yksilöllisyyttä ja mitä just siitä ainutkertaisesta yhteydestä voi syntyä. (H10)

Edellä esitetyt aineisto-otteet tuovat esille paitsi eläinavusteisen terapian moniulotteisen ja mielenkiintoisen ilmiöluonteen, myös sen, miten dynaamisten suhdemuodostelmien säännönmukaisuutta on *"vaikea määritellä"*. Jälkimmäisessä otteessa toistettu ääri-ilmaisu *"jokainen"* korostaa kunkin yksilön, terapiakolminaisuuden yhteyksien ja laajemmin terapiaprosessin ainutkertaisuutta. Näiden tulkitaan olevan erottamattomasti kytköksissä tilanteiseen ja ajalliseen kontekstiin. Tässä yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa keskeistä on ensimmäisessä otteessa esille nostettu eläimen ja terapeutin *"yhteinen ote"*. Sille ominaiseksi mielletään tietynlainen kontrolloitavuus ja suunnitelmallisuus, jotta eläimen *"terapeutin efekti"* on mahdollista toimia. Siten tämä tulkintarepertuaari eroaa perustavanlaatuisesti edellisestä ainutkertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarista, jossa eläin yksin, spontaanisti ja hyvällä tapaa hallitsemattomana ohjaa terapian kulkua.

Yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen roolin tulkitaan rakentuvan siis eläimen ja terapeutin välisessä keskinäisessä vuorovaikutussuhteessa. Myös aiempi tutkimus korostaa eläimen ja terapeutin välisen suhteen keskeistä merkitystä (Fine & Griffin, 2022, s. 18–19). Vuorovaikutussuhteen kuvaillaan perustuvan molemminpuoliseen eläimen ja terapeutin läpikotaiseen tuntemiseen, kunnioitukseen ja arvostukseen. Terapeutit mieltävätkin eläinavusteisen terapian ydinolemuksen ilmentyvän juuri eläimen ja terapeutin yhdistelmän, kuten seuraavaksi esitettävä aineisto-ote sa-

nallistaa. Yhdistelmän tulkitaan ammentavan voimaa terapeutin ja eläimen välisestä vastavuoroisesta vuorovaikutuksesta. Vastavuoroinen, molempia lajeja hyödyttävä eläimen ja terapeutin yhteistyösuhde toimii tässä terapiatyöskentelyn perustana (AVMA, 1998, s. 1675).

Kun minulle ne on yksilöitä, niinku työkavereita. Ja se on niinku varmaan, must hyvin sano yks mun entinen esihenkilö, että se minun palvelu tai kuntoutus se ratsastusterapia, niin sehän oli niinku minun ja sen Väinön yhdistelmä. Ja se muotoutu semmoseks kuin meidän suhde muotoutui. -- Ja siit niinku puuttuis valtava osa jotenkin sitä... Se ois jotenkin ulkokohtasta tai mekaanista tai... Että minulle on ollut tärkeetä se, että minä tunnen sen hevosen ja se hevonen tuntee minut ja meillä on niinku semmonen pitkä yhteys, tuttuus. (H7)

-- Meil on nyt sit jo aika monta vuotta yhteistyötä. -- jotenkin meillä on ollut hyvin semmonen niinku vastavuoroinen kommunikaatio ja mä annan Lailan ilmaista omia mielipiteitään, jonka mä aattelen et terapiahevoselle se on hirveän hyvä ominaisuus, koska hän todella ilmaisee itseään paljon. Et hänellä on tosi paljon asiaa. (H10)

Ensimmäisessä aineisto-otteessa kuvattu "yhdistelmä" liitetään laajemmin terapeuttien puheissa eläinavusteisen terapian eräänlaiseksi tunnusomaiseksi piirteeksi. Eläimen ja terapeutin yhdenvertaisuutta korostetaan edellä esitetyissä katkelmissa esimerkiksi "yksilön", "Lailan", "yhteistyön" ja "vastavuoroisuuden" ilmaisuin. Aineisto-otteissa esiintyvän me -puheen suostutteleva retoriikka luo kuvaa "meidän" yhdistelmästä, jolla on yhtenäiset intressit terapiatyöskentelyssä. Näin ollen eläin osallistuu terapiavuorovaikutuksen muotoilemiseen sekä sen kulkuun ilmaisemalla itseään yhteistyössä terapeutin kanssa. Lisäksi ensimmäisessä otteessa rakennettu "ulkokohtaisen" tai "mekaanisen" sekä läpikotaisen "tuntemisen" ja "tuttuuden" kontrastiparit rakentavat käsitystä siitä, miten tärkeäksi ja oleelliseksi osaksi eläinavusteista terapiaa eläimen ja terapeutin välinen vuorovaikutussuhde koetaan. Aiemmissa tutkimuksissa on tunnistettu kiintymyssuhteiden ja tunnesiteiden liittyvän keskeisesti vuorovaikutussuhteeseen (Beetz, 2017, s. 144), jonka merkitys on tulkittavissa myös aineisto-otteista. Verrattuna edelliseen tulkintarepertuaarin korostettuun eläimen ja ihmisen kategorisointiin, tässä tulkintarepertuaarissa eläin ja terapeutti asemoidaan yhdenvertaisiksi ilman eläimen ja ihmisen lajirajoja. Tässä tulkintarepertuaarissa eläimen merkitys rakentuu meistä ja meille.

Kuitenkin eläinavusteisen terapian vetovoimaisuuden tulkitaan rakentuvan vahvasti eläimen merkityksellisyyden varaan. Terapeuttien kokemusten mukaan eläimen roolin tärkeä tehtävä on motivointi ja sitouttaminen terapiakolminaisuuteen ja laajemmin terapiaprosessiin, kuten aiempi tutkimus on tunnistanut (Pierce, 2001, s. 251–253). Seuraavissa aineisto-otteissa terapeutit kuvailevat näitä kokemuksiaan, joilla tulkitaan olevan yhteys terapiaprosessin vaikuttavuuteen ja tehokkuuteen:

Kyl mä edelleen siihen motivaatioon pistän paljon. Ja se, että se asiakas käy häntä hyödyttävässä, oli se sitten mikä tahansa terapia tai kuntoutus, et jos se häntä hyödyttää ja se eläin on se keino, jolla hän siihen sitoutuu, motivoituu, harjottelee ja tulee niin se on tosi merkittävä tekijä. (H6)

Mun mielestä motivaatio. No se on ehkä se isoin juttu. Että mun asiakkaat usein sitte kun mulla on ollut yksi tai kaks kertaa koira mun kans niin sit jos mä tuun yksin niin asiakkaat on et "miks sä tuut vaan yksin? Missä koira on?" (H9)

Kuten aineisto-otteista käy ilmi, motivaatio on se isoin juttu, jonka varaan "pistetään paljon". Näillä määrällisillä ääri-ilmaisuilla motivaatio saa korostetun merkityksen, jonka avulla asiakkaan on mahdollista sitoutua terapiaan. Vakuuttavuutta lisää kontrastiparin käyttö "ilman eläintä" ja "eläimen kanssa". Tämän kaltaisessa puheessa terapeutit rakentavat kuvaa siitä, että asiakas sitoutuu oikeastaan eläimeen, jolloin terapeutti jää sivuseikaksi. Tätä tukee jälkimmäisen otteen kysymyksenasettelu "miks sä tuut vaan yksin", jota heti seuraavassa kysymyksessä tarkennetaan terapiasta puuttuvalla koiralla. Perustavanlaatuisen ero edellisen tulkintarepertuaarin pelkkään eläimeen kiinnittymiseen on se, että tässä tulkintarepertuaarissa kiinnitytään eläimen ja terapeutin yhdistelmään sekä laajemmin terapiaprosessiin.

Yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa eläimen merkitystä tulkitaan terapian vaiheittaisen prosessin läpikantavana voimana. Eläimen osallistumisen merkitys mielletään eräänlaisena yhteen sitovana liimana, joka sitoo terapiakolminaisuuden vuorovaikutukset yhteen. Aiemmassa tutkimuksessa onkin esitetty eläimen merkityksellisyyden kytkeytyvän terapian elinvoimaisuuteen (Pierce, 2001, s. 251–253). Eläin ja terapeutti luovat keskinäisen suhteensa kautta

terapiakolminaisuuden työskentelysuhteen ja sille otollisen terapiatyöskentelyilmaston. Koska eläin on aina aito itsensä, sen kanssa vuorovaikuttamisen mielletään edellyttävän tietynlaista antautumista myös terapeutilta (ja asiakkaalta). Tämä antautuminen mahdollistaa sosiaalisten yhteyksien luomisen ja yhdessä vuorovaikuttamisen, kuten seuraavat aineisto-otteet osoittavat.

Sanoisin myös että työntekijän hyvinvointia voi hyvinkin lisätä. Ja sitten se työskentelysuhde on se, minkä nostan tosi tärkeeks, just se kolmikantasuhde, niin se on niinku tärkeä tekijä. (H6)

Kun se eläin on siinä läsnä, niin mä aattelen, et se tuo hirveen luontevasti johonkin hyvin semmoseen niinku haavoittuaiseen yhteyteen ne kaikki osapuolet. Et jotenki se eläin on joka tapauksessa niin vilpittömästi läsnä omine tunteineen ja tarpeineen siinä. Ja usein eläin riisuu vähän niinku suojat myös asiakkaalta, mut se riisuu myös terapeutilta. Ja sit siin on tietysti kaikki se et mulla liittyy omaan eläimeeni, omaan hevoseeni, mul liittyy ihan valtavan voimakkaita tunteita. Et mä oon niinku koko rakkaudellani läsnä siinä --Ja mä aattelen, et parhaimmillaan ehkä se on asia, joka tuo myöski jotakin niinku hyvin niinku inhimillistä, haavoittuvaa, syvyyttä siihen asiakassuhteeseen. (H10)

Ensimmäisessä aineisto-otteessa nostetaan tärkeäksi "kolmikantasuhde", jonka merkitystä korostetaan toiston keinoin. Puolestaan jälkimmäisestä aineisto-otteesta käy ilmi, miten eläimen osallistuminen tuo parhaimmillaan terapiakolminaisuuden vuorovaikutussuhteeseen syvyyttä. Haavoittuvuuden tulkitaan saattavan "kaikki osapuolet" tasa-arvoisen ja autenttisen yhteyden äärelle, mikä myös aiemmassa tutkimuksessa on tunnistettu (Chandler, 2012, s. 168). Ääri-ilmaisut korostavat eläimen merkitystä terapiasuhteen fasilitaattorina, joka metaforisesti ilmaistuna "riisuu" jokaisen osallistujan "suojustaan". Puheessa eläimelle rakentuva rooli tulkitaan aktiivisena ja vaikutusvaltaisena terapiavuorovaikutukseen osallistujana, jonka kanssa tunteet ovat keskeisesti läsnä.

Eläimen yhdenvertaisen osallistumisen tulkitaan myös laveammin kiinnittyvän yhteyksien ytimeen. Tulkinnoissaan terapeutit kokevat tämän ytimeen kiinnitetyn viestin toimivan erityisesti muistutuksena terapeutille itselleen. Eläin tuo paitsi osallistujat läsnä olevaan haavoittuaiseen

yhteyteen, myös muistuttaa terapeutin työkentelyn perustavanlaatuisista lähtökohdista. Seuraavat aineisto-otteet havainnollistavat sitä, "mikä on oikeasti tärkeää tässä elämässä":

Se on jotakin yhteyttä. Se on sitä aitoa ydintä, mitä me ollaan niinku aika pitkälle niinku yritetty unohtaa, se mikä on oikeasti tärkeitä tässä elämässä. -- Et semmoisia niin kun et se muistetaan silleen niinku jotenkin et ilman eläimiä eihä tällaisia olis. (H5)

Eli nää on niinku loppujen lopuksi sitä, että meillä on hirveä määrä kaikkea tieteellistä lätinää ja sit loppujen lopuksi se ydin on se, että rakasta aidosti tuota toista ihmistä. Kuuntele oikeasti ja välitä siitä oikeasti, minkä eläin osaa ihan itestään. Niin se on hirveän hyvä muistutus aina niin kun tää eläinten toiminta meille terapeuteille myös itselle. Et pysy asiassa, pysy ytimessä. (H3)

Edeltävät aineisto-otteet rakentuvat eläimen mahdollistaman ytimen ympärille, jolle myös terapiakolminaisuuden ja terapiatyökentelyn esitetään rakentuvan. Molemmat aineisto-otteet ottavat kantaa yltäkylläisyyden aikaamme: "meillä on hirveä määrä kaikkea tieteellistä lätinää". Tämän koetaan erkaannuttavan elämästä ja oikeammin yhteyksien ytimeä – tiedostaen ja tiedostamatta. Ensimmäisessä otteessa kontrastiparin käyttö "ilman eläintä" ja "eläimen kanssa" korostaa eläimen erityisyyttä, jota ilman ei olisi olemassa eläinavusteista terapiaa. Toisessa katkelmassa toistettu ääri-ilmaisu "loppujen lopuksi" rakentaa eläimen roolia eräänlaiseksi terapiavuorovaikutuksen monimerkitykselliseksi avainhahmoksi, joka on myös aiemmassa tutkimuksessa tunnistettu (Chandler, 2011, s. 166; Hautamäki ym., 2021, s. 22; Kruger ym., 2010, s. 34). Eläin osallistuu paitsi terapiakolminaisuuden luomiseen yhteistyössä terapeutin kanssa, se myös vaikuttaa yhteistyösuhteeseen ja terapeuttiin monella tapaa. Tätä havainnollistavat sekä edellä esitetyt että seuraavaksi esitettävät aineisto-otteet:

Ja itse pääsee liikkumaan ja olee eri asennoissa ja tällä tavalla. Niin se on tosi tärkeä juttu mulle. Ja siis se, että mä oon ottanut isku lauseen et mun palveluilla on "hymy takuu" eli se, et kaikki kun tulee tänne niin ei ne voi olla jossain vaihees niinku hymyilettä. Usein se on jo se, ku ne näkee ne aasit tos portilla, kun kävelevät mäen ylös. Et se on niinku semmonen, mikä tarttuu myös muhun. Se et niil on hyvä olla, niin mulle tulee hyvä olo. Ja se

on jotenki et se vaan tuntuu siltä oikeelta tavalta tehdä töitä. Ja ihan mahtavaa, että saa tavallaan oman kiinnostukseen eläimiin niinku kohdettua myös työhönsä. (H6)

-- Ja mä oon huomannut myös itellä,, että kun koirat ovat mukana niin mä otan myös vähän sellasii et mä myös itse niinku taputan heitä, että mä luulen että mäkin saan vähän serotoniinia lisää, kun koirat ovat mukana. (H9)

Tulkinnoissa terapeutit tulkitsevat eläimen osallisuuden ja osallistumisen vaikuttavan edistävästi terapeutin omaan työhyvinvointiin. Eläimen kanssa yhteistyössä toimiminen koetaan tuottavan myös heille iloa, lämpöä ja hyvää oloa. Näitä oloja terapeutit perustelevat psykofysiologisesti tunnetartunnan ja hyvänolon hormonin ilmaisuin. Lisäksi tulkinnoissa nousee esiin psykososiaaliset vaikutukset, joita eläimen kanssa tehtävä yhteistyö tuottaa. Aineisto-otteissa kuvailtu kokonaisvaltaisesti vaikuttava eläimen ja ihmisen vuorovaikutus onkin aiemmin tunnistettu pohjautuvan neurobiologisiin vaikutuksiin (Chandler, 2018, s. 429–431). On siis tärkeää huomioida myös se, ettei terapeutti ole terapiasuhteesta erillinen tai eläimen vaikutusten ulottamattomissa, vaan yhteistyösuhde ja yhteissäätely tulee nähdä juuri vastavuoroisena useampiin ulottuvuuksiin samanaikaisesti vaikuttavana. Tähän voidaan tulkita kietoutuvan myös terapeutin omat tunteet ja kiintymys eläintään kohtaan, mikä motivoi ja sitouttaa yhtä lailla terapeuttia terapiaan ja terapiatyökentelyyn.

Yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa eläimen kanssa yhteistyössä luotua otollista terapiailmastoja ja sen sisältämää terapiavuorovaikutusta tulkitaan sävyttävän positiivisuus, leikillisuus ja lempeys. Puheissaan terapeutit mieltävät tämän pitkälti eläimen ansioksi. Kokemuksiaan jäsentäessään terapeutit kuvailevat eläimen luovan omalla olemisellaan ja toimimisellaan terapiavuorovaikutukseen sallivuutta, huumoria ja positiivisuutta, minkä tulkitaan vaikuttavan pitkäkestoisesti. Lisäksi eläimen merkityksellisyyden tulkinnoissa rakennetaan jonkinlaista epätäydellisuuden ihannetta, jota eläin itse epätäydellisen täydellisenä olentona ilmentää. Eläimen esimerkillistä osallistumista terapiailmaston ja -vuorovaikutuksen luomiseen kuvataankin seuraavanlaisesti:

Että se huumori minkä eläinten kautta saa laitettua kun pistää itsensä likoon niin niin jotenkin muistaa vuosien jälkeen vielä miten se on niinku antanut voimaa ja semmoista. Ja sitten se, että eläinten kaa voi hyppiä pomppia ja pitää itsensä kunnossa. Eli eihän kukaan konttaa tai venyttele niin hyvin kuin eläinten kanssa kun leikkii.(H3)

Mä luulen niin, että koska Manu vois olla vähän semmonen "hassu koira". Että joskus hän ei onnistu kun hän tekee joku tehtävän, niin sitten lapset tykkäävät että "Haha" he nauravat ja se on tosi iloinen kun Manu tekee jotenkin väärin ja se on vähän niin kun hauskaa. -- Ja se, että eläin antaa sen positiivisen näkökulman niin kuin että se terapia on kivaa ja se (eläin) on positiivinen just tuolla terapiassa, että muistetaan myös sitä terapiaa niin kuin positiivisesta näkökulmasta. (H9)

Ensimmäisessä aineisto-otteessa konsensusta rakennetaan ilmaisulla *"eihän kukaan konttaa tai venyttele niin hyvin kuin eläinten kanssa leikkii"*. Ilmaisuu toimii ikään kuin puheenvuoron loppukaneettina, joka antaa olettaa näkemyksen olevan eräänlainen itsestään selvyys tai yhteisesti ja yleisesti hyväksytty totuus (Jokinen, 2016, s. 350–351). Toisaalta eläimen kanssa vuorovaikuttamisessa korostuvaa leikillisyyttä ja heittäytymistä muistellaan vielä *"vuosien jälkeen"*. Myös jälkimmäisessä katkelmassa eläin luo positiivista tunnelmaa, mutta ero edelliseen on se, että tässä rakennetaan eläimen epätäydellisen täydellistä roolia. Eläintä kuvataan *"hassuna koirana"*, joka joskus myös epäonnistuu tehtävissään. Sen sijaan, että eläimen epäonnistuminen olisi vakavaa, se koetaan iloisena ja hauskana asiana, joka osaltaan rakentaa myös hyväksyvää, sallivaa ja autenttista terapia-vuorovaikutuksen ilmapiiriä. Tätä epätäydellisyyden korostumista voidaan tulkita myös kritiikkinä ajassamme vallitsevaa täydellisyyden tavoittelun ihannetta kohtaan.

Toisaalta tässä tulkintarepertuaarissa eläimen merkitys rakentuu konkreettisesti ja kontrolloidusti terapeutin kanssa toteutettavalle yhteistoiminnalle. Eläimen ja terapeutin tulkitaan toimivan siis yhteistyökumppaneina, joiden yhteistyönä konkreettista terapiatyöskentelyä toteutetaan. Seuraava aineisto-ote kuvaa kontrolloitua ja suunniteltua yhteistyötä, jossa sekä eläin että terapeutti noudattavat suunniteltua terapiakulkua:

Mulla oli eilen yks asiakas ja esimerkiks oli sellainen tehtävä, että oli semmonen kertomis-taulu ja mä kerroin, että asiakas saa osoittaa jotain paikkaa siinä, jotain kuvaa, mistä mä kerron. Ja sitten se jälkeen me tehtiin aina "high -five!" [ilmentää läpsyjä]. Ja me tehtiin aina niinku high- five minä ja asiakas ja sitten asiakas ja Manu ja sitten minä ja Manu. -- (H9)

Aineisto-otteesta voidaan huomata, että kuvattu harjoitus edellyttää sekä eläimen että terapeutin aktiivista osallisuutta ja osallistumista. Ääri-ilmaisu "aina" korostaa ensinnäkin terapiatilanteeseen kytkeytyvää toistettavaa harjoituksenomaisuutta, jossa eläimen ja terapeutin aktiivinen ja konkreettinen osallistuminen on olennaista. Toiseksi ilmaisulla rakennetaan kuvaa kontrolloidusta ja ennalta suunnitellusta terveuttisesta toiminnasta, jossa eläimen ja terapeutin yhteistyösuhde sekä luo pohjan terapiatyöskentelylle että mahdollistaa työskentelyosaamisen kautta toteutettavan harjoituksen. Lisäksi katkelma kuvaa terapiakolminaisuuden työskentelyyn kytkeytyvien suhdemuodostelmien moninaisuutta kategorisoinnin avulla: terapeutti-asiakas(-eläin), asiakas-eläin(-terapeutti) ja eläin-terapeutti(-asiakas) (Chander, 2018, s. 432–433).

Eläin ja terapeutti toteuttavat terapiatyöskentelyä yhteistyönä, jossa korostetaan käytävän jatkuvaa keskustelua siitä, millä tavoin suunniteltua yhteistoimintaa toteutetaan. Edellisessä aineisto-otteessa eläin keskittyy toteuttamaan ennalta suunniteltua toimintaa käsikirjoituksen mukaisesti. Kun taas seuraavaksi esitettävässä aineisto-otteessa, eläimen tulkitaan käyvän neuvottelua suunnitellun terapiatyöskentelyn mahdollisista muutostarpeista:

Ja sitte esimerkiks Väinö teki sitä, kun minähän talutan hevosta ja pystyn maastakäsin niinku säätelemään sitä hevosen tempoa, tahtia, suoruutta. Eli sitä liikettä, minkälainen se liike on ja miten se liike vaikuttaa sitten siihen ratsastajaan. Niin Väinö saatto tehdä sitä, että se yritti niinku tarjota erilaista liikettä mitä minä yritin, että nyt mentäs niinku tällästä liikettä niin se saatto ruveta et "ei, että nyt niinku näin" [ilmentää erilaisia intressejä]. Niin sit mä oon saat-tanu kysyy ratsastajalta tai ihmiseltä, että: "onko ok et mennään, et Väinö nyt tarjoais täl-lastä", vaikka pidempää askelta tai näin. Ja koska pitää tarkkailla hevosen tunnetilaa ja käytöstä ja asiakkaan tunnetilaa ja käytöstä ja omaa tunnetilaa ja käytöstä, niin ne tilanteet on tosi intensiivisiä. (H7)

Aineisto-ote osoittaa eläimen tarjoavan yhteistyössä toteutettuun terapiatyöskentelyyn vaihtoehtoisia toimintatapoja, esimerkiksi *"erilaista liikettä"* kuin alun perin oli suunniteltu. Retorisina keinoina henkilökohtainen tarina sekä eläimen äänen oikeuttaminen rakentavat eläimelle aktiivisen toimijan roolia, jonka ehdotuksille annetaan yhtäläinen painoarvo. Katkelma kuvaa yhteistyön vaihtelevuutta, jossa eläin ja terapeutti rooleissansa käyvät ikään kuin neuvottelua terapiatyöskentelyn vaateista. Vaikka *"terapeutti pystyy säätelemään eläintä"*, terapeutti asemoi itsensä yhdenvertaiseksi eläimen kanssa ja haluaa antaa eläimelle oman äänen sekä yhtäläiset mahdollisuudet osallistua terapiatyöskentelyn toteuttamiseen. Terapeuttien kokemusten mukaan yleensä eläimellä on syy, miksi se toimii niin kuin toimii. Tällöin terapeutin tärkeimmäksi tehtäväksi mielletään eläimen kuuntelu ja tulkinta. Aiempi tutkimus kuvaileekin terapeutin toimivan eläimen äänitorvena, jonka tulee pystyä katsomaan maailmaa ikään kuin eläimen silmin (Fine & Griffin, 2022, s. 11–12).

Toisaalta tulkinnoissa korostuu eläimen ja terapeutin yhteistyön moninaisuus, jossa tarpeen vaatiessa myös terapeutti on eräänlainen eläimen toiminnan kohde. Terapiavuorovaikutuksessa jokaista osallistujaa koskee samat kirjoittamattomat autenttisen vuorovaikutuksen säännöt. Kuten tässä luvussa on jo todettu, ja minkä aiempi tutkimus on myös tunnistanut, eläin ja terapeutti (ja asiakas) vaikuttavat toisiinsa vastavuoroisesti (Odendaal, 2001, s. 276–277). Seuraava aineisto-ote osoittaa sen, että eläin kohtaa terapeutin (ihmisen) ja kohtelee häntä samanarvoisena:

Niin hänel on oma semmonen pieni heppavihko ja mä olin antanut tehtäväks vaan tarkkailla, tehä huomioita ja siel on niinku et Jaana: mitä Jaana tekee ja Ama: mitä Ama tekee. Ja mun tarkoitus oli siis pukea sille se ötökkäloimi. Ja me mennää sinne ja mulla oli harja mukana et mä harjaan samal sitä enne, ku mä laitan sen. Nii eihän se päästäny mua lähellekään, koska mä menin sinne sillee et "no niin nyt mul on tää tarkotus ja nyt mä tuun tekee tän". "Öö, en oo tulossa" (Ama), kunnes mä menin kyykkyyyn ja annoin sen hevosen tulla mun luo, vähän haistella ja hengata siinä. Sit mä olin sillee et: "oisko okei, et mä laitan sulle tän loimen?". Sit se oli ihan et: "harjaaminen okei, loimi ei". Sit mä totesin, et tääl tuulee sen verran, et en mä sit laita. Vein loimen pois tarhasta sinne ulkopuolelle, tulin

pelkän harjan kaa, nii sit oli okei. Sit mä sain harjata. Ja sit tää asiakas, sitä nauratti hirveesti. Et aina ei mene niin. Mut silleen ne opettaa. Et on vähän se, et minkälaisin odotuksin me mennään vai voidaanks, osataaks me mennä sillee et katotaan mitä tapahtuu. (H5)

Aineisto-otteessa eläimen tulkitaan säätelevän yhteistyön kautta terapeuttia, joka on tullut "enältä suunnitellun suorituksen" -ajatuksella suorittamaan tehtäväänsä. Eläimen korostetaan vaitoavan paitsi sen, minkälaisin odotuksin toimitaan, myös sen, ettei olla kokonaisvaltaisesti läsnä siinä, mitä tapahtuu. Katkelmassa terapeutti neuvottelee eläimen kanssa siitä, miten yhteistyö voi jatkua. Toisaalta yhteistyön jatkuminen edellyttää eläimen ja terapeutin yhteissääteilyä, jonka on määrä irrottaa terapeutti suorituskeskeisyydestä ja palauttaa läsnäolon tilaan. Ilmaisulla "Aina se ei mene niin. Mut silleen ne opettaa" korostetaan eläin- ja ihmislajien välistä perustavanlaatuisia eroa, jota ei voi olla ohittamatta edes terapeutti.

Lisäksi yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen tulkitaan liittävän eläimen ja terapeutin yhdistelmän osaksi luontoympäristöä, jossa tyypillisesti eläinavusteista terapiaa toteutetaan. Terapiakolminaisuuden näkökulmasta eläimen ja luontoympäristön tulkitaan tarjoavan sekä mahdollistavan luontaisesti kutsuvamman ympäristön ja vaihtoehtoisen terapiamuodon. Seuraava aineisto-ote havainnollistaa tätä eläimen mukanaan tuomaa vaihtoehtoisempaa terapiaa:

Niin se on joillekin asiakkaille ihan parasta kun se (koira) istuu tuolla nuotiopaikal niitten jalan vieree ja saa rapsuttaa. Sit noi kissat, jotka tulee heti tervehtii ja rapsuteltavaks. Eli he ovat niinku kiinnostuneita ehkä vähän tämmösestä vaihtoehtoisemmasta tavasta tehdä, täst ympäristöstä. -- Mutta hekin on silti halunnut tulla tänne, et he kokee, että se tallikeittiö ja tää ympäristö on semmoinen, että he istuu mieluummin täällä. Vaikka haisee huussi tai hevosen kakka tai muu kuin et he istuisi siellä vastaanotolla ja se, et kun sielt tallikeittiöstä näkee ulos ikkunasta sinne missä hevoset on". (H5)

Kuten edellinen aineisto-ote osoittaa, eläimen ympäristö koetaan mieluisana huolimatta "huussin" tai "hevosen kakkan hajusta". Puheissa rakennettu kontrastipari "vastaanotto" ja "tallikeittiö", tekee näkyväksi eläimen ja ympäristön puoleensa vetävyyden. Eläimen ympäristön ja vaihtoehtoisen terapiamuodon tulkitaan mahdollistavan runsaamman aisti- ja kokemusmaailman. Toisaalta tämä

näkökulma rakentuu puheissa tulkinnaksi, joka mahdollistaa hetkellisen toisenlaiseen maailmaan uppoutumisen eli ihmisen irtaantumisen omasta arkiympäristöstään.

Yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa eläimen merkityksen tulkitaan heijastuvan myös sosiaalisen liittymisen tematiikkaan. Eläimen ja terapeutin yhteistyösuhteen luottamuksellisen ja harmonisen vuorovaikutuksen tulkitaan luovan turvallisen terapiailmaston ja heijastavan toimivaa vuorovaikutusta. Tällöin asiakkaan on mahdollista liittyä eläimen ja terapeutin vuorovaikutussuhteeseen kolmantena osallistujana. Eläin mahdollistaa kahden vuorovaikutussuhteen laajentumisen monilajiseksi kolmen osallistujan terapiasuhteeksi (Vierimaa & Pyyhtinen, 2025, s. 67–69). Seuraavat aineisto-otteet kuvaavat eläimen ja terapeutin vuorovaikutussuhteen dynamiikan heijastuksia:

-- Mut sit kun siihen liittyy vielä eläin niin siihen tulee niinku semmonen... Tietkö semmonen ekstra bonus elementti. Et sit sillä asiakkaalla voi syntyä suhde myös siihen eläimeen tai sen eläimen kautta minuun. Et mulla on ollut myös yks asiakas, joka sano, et sit hän alko sen jälkeen luottaa muhun, kun hän huomasi miten se mun tamma luotti muhun. Eli niinku siin tapahtuu niinku moneen suuntaan monenlaista. (H5)

Se tekee ehkä minusta myös jollain tapaa lähestyttävämmän, et ku mä oon siel tallilla asiakkaan kanssa, niin myöskin musta tulee jotenkin. Mä ehkä paljastun paljon enemmän ihmisenä. Mä oon siellä toisenlaisessa ympäristössä ja siinä näkyy se mun suhde siihen hevoseen ja siellä mä oon niinku likaisissa tallivaatteissa ja jotenkin paljon arkisempi. -- mut siinä on joku semmonen, joka madaltaa sitä sitä liittymisen kynnystä. (H10)

Aineisto-otteissa korostuu eläimen ja terapeutin luottamuksellinen suhde, jonka on mahdollista välittyä asiakkaalle. Eläimen osallisuutta kuvataan ensimmäisessä otteessa "extra bonus elementinä", joka yhteistyökumppanina mahdollistaa moniulotteisen suhdeverkoston. Toisessa otteessa eläimen tulkitaan saattavan jokaisen osallistujan tasavertaiseen asemaan, mikä "madaltaa liittymisen kynnystä". Ääri-ilmaisu "paljon" kuvaa eläimen moninaista roolia, jonka osallisuus ja osallistuminen mahdollistaa kolminaisuuden autenttisen kohtaamisen.

Kuitenkin yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarista tunnistettu subjektipositio "eläin vertaisterapeutina" tulee ymmärtää riippuvaiseksi terapeutista, mikä rakentaa terapeutille "tiiminvetäjän" positiota. Koska eläin ei itsessään voi toimia terapeutina, on terapeutin vastuulla suunnitella, toteuttaa ja dokumentoida terapiatyöskentelyä (Pierce, 2001, s. 256–257; Vehmasto & Lipponen, 2021, s. 1778). Lisäksi terapeutin vastuuseen ja velvollisuuteen kuuluu huolehtia kahdensuuntaisesta eläimen ja asiakkaan vuorovaikutuksesta samanaikaisesti (Chandler, 2012, s.166). Terapiakolminaisuudessa monen liikkuvan osan yhtäaikaista hallitsemista kuvataankin luovana, vastuullisena ja intensiivisenä työnä. Terapiatyöskentelyssä korostetaan suunnitelmien tärkeyttä, mutta samanaikaisesti täytyy hyväksyä se, että suunnitelmia täytyy voida ja osata muuttaa nopeasti. Suunnitelmien muutoskyvykkyyteen tulkitaan heijastuvan paitsi terapeutin ammattitaito myös terapeutin ja eläimen suhteen merkitys. Erityistä painoarvoa annetaan sille, miten hyvin terapeutti tuntee eläimensä, eläimen edustaman lajityypin ja osaa tulkita sen, mitä eläin kulloinkin viestii. Seuraavat aineisto-otteet kuvaavat monivaateista terapiatyöskentelyä eläimen kanssa:

Se on luovaa. Se on vastuullista. Se on silleen vaativaa et se läsnäolo ja keskittyminen, pitää olla niinku tosi skarppi, sun pitää reagoida tosi nopeesti erilaisiin asioihin, pitää pystyä tekemään ratkasuja ja päätöksiä nopeesti. (H7)

No se on mun mielestä tärkein se, et tuntee sen eläimen. Et se on mun mielest just hyvä, et on nää omat eläimet, mä nään näitä kokoajan --, jollon pystyy havaitsee, et mikä on niille normaalia käytöstä, millon ne on kipeitä, milloin ne on stressaantuneita vaikka. -- mitä se nyt viestii se eläin. Ja tietysti ihan yleisesti se niiden olot, elinot, että ne voi elää mahdollisimman lajin mukaista elämää, jollon niiden fyysinen ja psyykkinenterveys on niinku ensisijainen (H6)

Eläinavusteisen terapiatyöskentelyn keskeisinä ja perustavanlaatuisina ulottuvuuksina terapeutit painottavat hallinnan ja turvallisuuden tunteita, joiden kautta eläimen mahdollistama "terapeuttinen efekti" voi syntyä. Turvallisuuden tunteen ja kaikkien osapuolten turvallisuuden tulkitaan muodostuvan fyysisestä, psyykkisestä ja emotionaalisesta turvallisuudesta. Eläinavusteisessa terapiatyöskentelyssä korostuu turvallisuus, tavoitteellisuus ja vastuullisuus (Lipponen ym., 2023, s. 1;

Vehmasto & Lipponen, 2021, s. 1775.) Tässä korostuu edellisen tavoin terapeutin ja eläimen yhteistyösuhde, joka rakentuu molemminpuoliselle luottamukselle ja kunnioitukselle, ja jonka lävitse turvaa ikään kuin ammennetaan terapiakolminaisuuteen. Seuraavissa aineisto-otteissa terapeutit tulkitsevat turvallisuuden syntyvän kehollisesta läsnäolosta, jonka kautta yhteissäätely mahdollistuu.

Jos ajattelee tätä et hallinnan tunne ja turvallisuuden tunne on aika keskeisiä tunteita, että me voidaan hyvin. Ja jos sulla tuntuu eläinterapiassa että tää eläin ei oo sun hallinnassa tai tää ei oo turvallista niin on se aika kaukana siitä terapeutisesta efektistä. -- (H3)

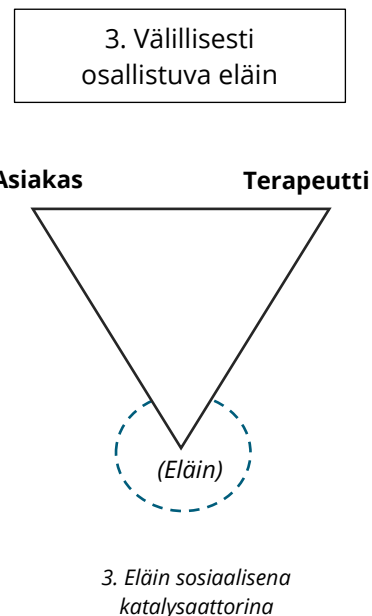
Et se pysyis kaikille turvallisena. Ja vuorovaikutus sekä fyysisesti turvallisena, mutta myöskin niinku psyykkisesti ja emotionaalisesti turvallisena. Ja siihen liittyy toki moni tekijä niin kun näist rakenteista ja suunnittelusta lähtien. Mut kyl mä aattelen, et ennen kaikkea se turvallisuus myös syntyy siit kehollisesta läsnäolosta, et aika paljon mä säätelen tilannetta säätelemällä omaa kehoani. Jos mä pysyn läsnäolevana ja kontaktissa ja yhtä aikaa heillä, mutta rauhallisena. Niin silloin luultavasti pysyy myös mun hevoseni ja se alkaa vaikuttaa myös asiakkaaseen. (H10)

5.3 Välillisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuva eläin

Välillisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa eläimen merkitys rakentuu passiivisen osallistumisen kautta. Tässä tulkintarepertuaarissa primäärisellä vuorovaikutuksen tasolla vaikuttavat asiakas ja terapeutti, kun taas eläin siirtyy sivuun taustavaikuttajan rooliin sekundaariselle vuorovaikutuksen tasolle (Chandler, 2018, 432–433). Taustavaikuttajana eläimen tulkitaan osallistuvan välillisesti terapiavuorovaikutukseen, ja sen tärkeänä tehtävänä on mahdollistaa terapeutin ja asiakkaan terapiatyöskentely. Välillisen tason terapiatyöskentelyssä terapeutit merkityksellistävät eläimen roolia sosiaalisena katalysaattorina, jonka avulla on mahdollista tavoitella syvempää terapiatyöskentelyn tasoa. Verrattuna kahteen edeltävään aktiivisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaariin, välillisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa eläimen osallistumista terapiavuorovaikutukseen tulkitaan passiivisena. Kuitenkin eläimen passiivista osallistumista edellyttää aktiivinen eläimen osallisuus: eläin on paikalla terapiatilanteessa – välittömässä läheisyydessä tai kauempana havainnointietäisyydellä – muttei se suoraan osallistu terapiavuorovaikutukseen. Tulkinnoissaan terapeutit pitävät eläimen välillistä arvoa merkityksellisenä, jota ilman monen monta juttua jäisi kokematta tai terapian ydin olisi mahdollisesti jäänyt tavoittamatta. Näitä seuraava aineisto-ote kiteyttää. Tyypillisesti terapeutit ilmaisevat eläimen välillistä osallistumista seuraavin retorisin keinoin: määrällistäminen, ääri-ilmaisu, retorinen kysymys, kontrastipari ja metafora.

Ilman et se hevonen ois siinä, niin jäisi monen monta juttua kokematta. Varsinkin lasten ja nuorten kaa me päästään paljon nopeammin sinne ytimeen, kun siinä on se eläin. (H5)

Välillisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa terapeutit merkityksellistävät eläimen roolia eräänlaisena sosiaalisena katalysaattorina, jonka avulla mahdollistuu asiakkaan ja terapeutin

terapeutin työskentely. Eläimen välillisen roolin tulkinat kytkeytyvät terapiavuorovaikutuksen ja terapian elävöittämiseen ja rikastuttamiseen, joka myös aiemmassa tutkimuksessa on tunnistettu (Fine & Griffin, 2022, s. 18–19). Lisäksi eläimen koetaan ohjaavan luontevasti ja automaattisesti syvemmälle terapiatyöskentelyn tasolle. Tulkinnoissaan terapeutit mieltävät eläimen osallisuuden mahdollistavan terapiaan uusia ulottuvuuksia, jonka monenlaisia mahdollisuuksia kuvataan seuraavissa aineisto-otteissa:

Niin, mitä se eläin tuo siihen niinku tavallaan siihen terapiatilanteeseen. -- No ensinnäkin semmoista se antaa ehkä semmoisen uuden ulottuvuuden siihen. Et tavallaan, jos myötosiaan on pelkästään keskusteltu, niin myö saadaan siihen sitä toimintaa sitten niinku mukaan ja me voidaan katsoa sitä vähän kauempaakin --. (H4)

No se hevonenhan on osa sitä vuorovaikutustilannetta koko ajan, oli se lähempänä tai kauempana. Ja se hevonen reagoi siihen ihmisten käytökseen ja tunnetilaan. Se on osa sitä kokonaisuutta koko ajan. Tietenkin on paljon helpompi kuvata tai selittää tilanteita missä vaikka ratsastetaan. Koska ne on helpompi ymmärtää tavallaan, että miten konkreettisesti se on se liikevuorovaikutus sen kanssa sit jatkuvasti niinku yhteydessä. Kuin sitä, että se toiminta on semmosta et se on vähän kauempana, vaikka se sillonkin on vuorovaikutuksessa. Ja omalla tavallaanhan se (hevonen) koko ajan niinku vie sitä toimintaa tai on osa sitä... Jotenkin tuntuu ihan hirveen vaikeelta selittää semmosta asiaa, mikä on ehkä itselle niin jotenkin päivänselvää, että "miten selität ilma, jota hengitetään?". (H7)

Ensimmäisessä aineisto-otteessa eläinavusteista terapiaa ja sen toiminallisia "uusia ulottuvuuksia" verrataan "pelkkään keskusteluun" keskittyvään, ihmisten väliseen terapiaan. Molemmissa otteissa nostetaan esille eläinavusteisen terapian moninaiset työskentelymahdollisuudet. Mahdollisuuksien kirjoa kuvataan kontrastiparin "lähempänä tai kauempana" tapahtuvana vuorovaikutuksena. Jälkimmäisessä aineisto-otteessa painotetaan perustavanlaatuista ymmärrystä siitä, että eläin on osa vuorovaikutustilannetta ja eläinavusteisen terapian kokonaisuutta "koko ajan". Toistettu ääri-ilmaisu koko ajan korostaa elävän eläimen monessa muodossa esiintyvää merkityksellisyttä, jota perustellaan eläimen ja ihmisen välittömän ja välillisen vuorovaikutuksen eroavaisuuksien kautta.

Kontrastia luodaan myös "helpomman" ja "konkreettisen" sekä "vaikeamman" ja välillisen kontrastipareilla, jotka heijastuvat myös eläinavusteisen terapian ilmiöluonteen ja moninaisten työskentelylottuvuuksien ymmärtämisen haastavuuteen. Terapeuteille ja ihmisille, joilla itsellään on ollut syvällisiä eläinkontakteja, eläimen kanssa vuorovaikuttamisen moniulotteisuuden ymmärtämistä pidetään päivän selvänä. Otteen päättää retorinen kysymys: "miten sä selität ilma, jota hengitetään?", jolla ikään kuin korostetusti peilataan edellä esitettyjä mahdollisesti vieraaksi koettuja argumentteja johonkin yleisesti ja yhteisesti ymmärrettyyn. Kysymyksessä ilmentyy eräänlaisen itsestäänselvyyden sanallistamisen vaikeus, joka tässä rinnastetaan eläimen terapiavuorovaikutuksen osallisuuteen.

Eläimestä välittyvää välillistä voimaa tulkitaan fysiologisten, psykofysiologisten ja psykososiaalisten selitysten kautta, jotka ovat myös aiemmissa tutkimuksissa tunnistettu perustuvanlaatuiseksi tekijöiksi (Chandler, 2018, s. 429–431). Terapeuttien kokemusten mukaan eläimen välitön, lähellä vaikuttava, läsnäolo luo sosioemotionaalista turvaa, jonka tulkitaan ylläpitävän tai kannattelevan terapiavuorovaikutusta. Eläimen läsnäolon terapiavuorovaikutuksessa onkin tunnistettu vahvistavan läheisyyden, lohdun ja turvan kokemuksia (Fine & Mackintosh, 2016, s. 70). Seuraavissa aineisto-otteissa eläimen välillinen rooli merkityksellistetäänkin turvakommunikaatiopatteriksi:

Mut kylhän se eläin tietyl taval turvaa myös sen, et vaik sä oisit siel syvemmal tasolla. Niin ku siinä on se eläin mukana, niin se tuo tietynlaista semmost turvaa, et sä voit aina ikään kuin paeta sinne eläimeen. Et vaikka semmosessa vuorovaikutustilanteessa, missä asiakkaast vaik tuntuu et tämmönen intensiivinen toiseen katsominen on liikaa, niin sä voit kääntää ja ruvetakin rapsuttaa sitä hevosta eli se voi säädellä paremmin sitä, silloin ku siin on se eläin. (H5)

-- Meillä oli semmonen leikki, että Manun pitäis mennä nukkumaan ja hänen pitäis saada satu ennen sitä. Ja sitten se lapsi vaan tuli, otti ne lelut ja hän kertoi koko tarinan alusta loppuun! Ja mä oli ihan että "mitäs nyt, sä et osannut tätä niin viime viikkona!". Mä luulen vaan, että se oli se ahdistus, joka oli niin kun ollut este ennen sitä. Mutta nyt kun se oli niin kun Manulle niin se oli semmonen turvakommunikaatiopatteri, että hän saa niin kun kertoa enemmän niin kun omalla ehdolla niin sitten se on mennyt tosi paljon paremmin. (H9)

Kuten aineisto-otteet osoittavat, eläimen tulkitaan toimivan turvan lähteenä, sosioemotionaalisenä tukena sekä vireys- ja tunnetilojen kanssasäätelijä. Eläimen sosioemotionaalisen tuen yhteys fysiologisiin vaikutuksiin onkin tunnustettu sekä rauhoittavaksi ja stressiä lieventäväksi tekijäksi (Fine & Mackintosh, 2016, s. 69–70). Ensimmäisessä aineisto-otteessa eläimen tuoman turvan tulkitaan mahdollistavan syvemmän terapiatyöskentely tason, jonne asiakas voi tarvittaessa paeta. Eläimen merkityksellisyys rakentuu tulkinnoissa näkymättömäksi kanssasäätelijäksi, ja jonka osallisuus tarjoaa keinoja etäisyyden säätelyyn. Etäisyyttä voi säädellä paitsi itseän syvemmän tason työskentelyssä, myös terapiavuorovaikutustilanteeseen, kun esimerkiksi intensiivinen katsominen koetaan epämiellyttävänä. Tämän tulkitaan parantavan ihmisen itsesäätelyä ja toisaalta lisäävän myös hallinnan tunnetta. Myös jälkimmäinen aineisto-ote rakentuu samankaltaiselle tulkinnalle. Eläin merkityksellistetään metaforalla: *"turvakommunikaatiopatteri"*, jonka on mahdollista vähentää ahdistusta, toimia sosiaalisena tukena ja lisätä sosiaalista kommunikaatiota. Kuten aineistoesimerkin lapsiasiakas, lasten ja nuorten on esitetty erityisesti hyötyvän eläimen mukana olosta terapiatilanteessa (Edenburg & Van Lith, 2011, s. 210–211). Tulkinnoissa eläimen roolia kuvataankin katalysaattorina, josta tai jolle kommunikoidaan.

Välillisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa erityistä painoarvoa saa eläinavusteisen terapiatyöskentelyn toiminnallinen luonne. Tulkinnoissaan terapeutit korostavat sitä, miten eläimen kanssa voi olla monella muullakin tapaa kuin puhumalla. Seuraavista aineisto-otteista käy ilmi, miten eläimen välillinen osallistuminen toimii perustavanlaatuisena terapiatyöskentelyresurssina:

-- Ja sit se, et tää on niinku toimintaa. Tää ei oo, että istutaan ja jutellaan, kaikille se sanareitti ei oo niinku se helpoin tai et tässä nyt ollaan just sitä juttelua varten. Vaan se, että kun tää on toiminnallista niin se ohjaa sen ihmisen mielen vähän muuhun. Ja se ehkä vapauttaa semmosen jonkunlaisen jännitystilän. Et sitte on niinku rohkeutta tai mahdollisuutta puhua niistä vaikeista asioista myös. (H6)

Sit toki semmoset asiakkaat, joitten on ehkä vaikee puhua ja sanottaa asioita niin siin eläimen kans pystyy olemaan niin monella muullakin tavalla kuin puhumalla. Ja sit toisaalta eläimillä on semmonen vaikutus, et jotenkin semmoset asiakkaat, joitten on vaikea puhua asioitansa kahdestaan terapeutin kanssa, niin sit kun se eläin on siinä niin sit se

*asiakas tulee ehkä puhuneeksi sen asiansa enemmän sil eläimelle. Et hevoselle onkin helpompi kertoa kaikenlaista kuin sille terapeutille. Ja sit tulee vähän niinku siinä sivussa ker-
toneeks ne myöskin sille terapeutille. (H10)*

Aineisto-otteissa eläimen tulkitaan tuovan terapiavuorovaikutukseen lisäkommunikaatiomahdollisuuksia. Kummatkin katkelmat painottavat eläimen kanssa työskentelemisen moninaisia mahdollisuuksia, joita perustellaan *"toiminnallisuuden"* ja *"puheen"* kontrastiparia keskusteluttamalla. Moninaiisiin mahdollisuuksiin tulkitaan keskeisesti liittyvän eläimen merkityksellinen rooli tietois-
sen mielen harhauttajana. Eläimen kanssa vuorovaikuttamisen esitetään automaattisesti ohjaa-
van mielen muuhun ja vapauttavan jonkinlaisen jännitystilan, joiden tulkitaan kytkeytyvän keho-
mieleen. Aiemmassa tutkimuksessa onkin tunnistettu, että eläimen kanssa työskentelystä hyöty-
vät erityisesti ne, joilla kommunikaatio ja luottamuksellinen vuorovaikutus on haasteellista (Beetz
2017, s. 139). Toisessa otteessa eläimen tulkitaan tuovan vuorovaikutuksen merkityksellisen kol-
mannen osapuolen, sillä *"kun siinä on se eläin"* asiakas motivoituu lisäämään sosiaalista vuorovai-
kutusta. Tämä on tunnistettu myös aiemmassa tutkimuksessa. Lisäksi eläimelle on *"helpomp"* ker-
toa haavoistaan kuin terapeutille, mikä luo sekä kontrastia helpomman ja vaikeamman että eroa
ihmisen ja eläimen välille. Aineisto-otteet rakentavat eläimelle merkityksellisen kolmannen roolia,
jonka mielletään keventävän vuorovaikutusta ja tekevän siitä mielekkäämpää ja siedettävämpää.
Lisäksi aiemman tutkimuksen tavoin eläin laajentaa kahden ihmisen välisen vuorovaikutuksen
monilajiseen kolmen vuorovaikutukseen (Vierimaa & Pyyhtinen, 2025, s. 67–68).

Tulkintarepertuaarissa eläimen keskeiseksi merkitykseksi rakentuu terapiakolminaisuuden sosi-
aalisen vuorovaikutuksen edistäminen. Eläimen ja asiakkaan välinen yhteys voi toimia siltana asi-
akkaan ja terapeutin välisen vuorovaikutussuhteen muodostumisessa (Fine & Mackintosh, 2016,
s. 70–71). Eläinavusteisen psykoterapian pioneeri Boris Levinson (1969) onkin kuvannut eläimen
roolia terapiassa *"jään rikkojana"*. Seuraavissa aineisto-otteissa terapeutit merkityksellistävät eläi-
men eräänlaiseksi sosiaaliseksi välittäjäksi, jonka avulla on mahdollista luoda nopeammin luotta-
muksellinen yhteistyösuhde:

*Mutta sit on mulla joitakin asiakkaita, jotka sanoo, että me valittiin sut sen takia, kun sun
kuva on siinä laaman kanssa. Johon mä ihan et: "okei, että ne haluaa sen takia, että ton*

on pakko ymmärtää, koska heilläkin on jotain eläimiä tai jotku asia tai joku luontoyhteys tai joku maalaishenkisyys tai mikä lieneekään ja silloinhan se on semmoinen niinku, että se on luonut jo semmoisen ilman, että me ollaan edes kohdattu niin jonkun yhteyden ja siitä on hirveän helppo jatkaa. (H3)

No ehkä myös se kontaktin luominen asiakkaaseen. Koska se, että kun tulee uus asiakas ja siinä on vieras ammattilainen hänen vieressään niin sit siin onki välis se eläin. -- Ensin on jotain mukavaa yhteistä toimintaa ja silloin asiakas voi ajatella et "hei et tää kohtelee tätä eläintä hyvin, tääl on mukava ilmapiiri, toi eläin tykkää musta", niin saattaa olla et tulee nopeemmin sellanen luottamuksellinen suhde et päästään sit yhteistyöhön. (H6)

Molemmat aineisto-otteet kuvaavat eläimen tietyllä tapaa olevan ammattilaisen ja asiakkaan välissä. Osallistujien (eläin-asiakas-terapeutti) kategorisointi havainnollistaa paitsi kunkin osallistujan rooleja myös sitä, että jokainen osallistuja on olennainen osa terapeutista kolmen toimijan vuorovaikutussuhdetta. (Vehmasto & Lipponen, 2021, 1778). Ensimmäisessä katkelmassa eläimen välillinen merkitys välittyy "kuvasta laaman kanssa", jonka tulkitaan rakentavan yhteyden ilman, että terapeutti ja asiakas ovat "edes" kohdanneet. Kokemuksien mukaan eläin pelkällä olemassaolollaan luo eläinavusteiselle terapialle eräänlaisen raamin, johon asiakas voi kiinnittyä, ja josta "on hirveän helppo jatkaa". Tässä välillisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa eläin silloittaa vuorovaikutussuhteen luomista asiakkaan ja terapeutin välillä, jolloin eläin itse jää taustavaikuttajaksi. Chandler (2018, s. 432–433) kuvaa tätä suhdemuotoa terapeutin ja asiakkaan suhteena, jossa eläin tarkkailee. Kun taas ainutkertaisesti osallistuva eläin luo yksin suhteen asiakkaaseen, terapeutin jäädessä ulkopuolelle (eläin-asiakas(-terapeutti)). Yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa takaa-alalle jäänyt asiakas voi kiinnittyä jo olemassa olevaan eläimen ja terapeutin keskinäiseen vuorovaikutussuhteeseen (eläin-terapeutti(-asiakas)). Toisessa aineisto-otteessa eläimen tulkitaan helpottavan asiakkaan ja terapeutin kontaktin sekä "nopeuttavan" yhteistyösuhteen lujittamista. Määrällistämisen keinot korostavat eläimen osallisuuden merkityksellisyyttä, jolla tulkitaan olevan yhteyksiä eläinavusteisen terapian laatuun, vaikuttavuuteen ja tehokkuuteen.

Terapeutit tulkitsevat eläimen terapiavuorovaikutuksen osallisuuden kannustavan ja rohkaisevan asiakasta paitsi luomaan yhteyttä toiseen elolliseen, myös löytämään yhteyden itseän. Toisaalta yhteyden luominen itseän tulkitaan mahdollistavan myös muulle maailmalle avautumisen (Shen ym., 2018, s. 206). Näitä eläimen välillisen osallistumisen luomia mahdollisuuksien moninaisia ulottuvuuksia kuvataan seuraavasti:

Ja joskus eläin voi nopeuttaa tai tunnetyöskentelyä sellaisia, että voikin itkeä eläimen turkkia vasten tai ei tiedä mitä oikeasti haluaisi sanoa. Mutta sitten että joku koskettaa tai kolahtaa. -- Että semmoinen tai joku laama tulee siihen tilaan, niin kyllä niin kuin siis se semmoinen pysähtyy hetkeen eli elä hetkessä. (H3)

Ja niihin pystyy samaistuu. Silles että yksin nuori sano, ku talutettiin aasia ja se pysähty ja se mielti. Se sano " et tää on ihan ku minä, et nyt jos äiti tulee ja hoputtaa nii mä meen ihan lukkoon!". Sit tehtiin sama harjotus nii et äiti oli mukana ja äitihän rupes heti hoputtamaan sitä aasia. Ja tyttö sano, et "ei ku odota, et munki kans pitäis odottaa". Et joskus on niinku ku pääsee ulkoistaa ne asiat, ominaisuudet, vaikeudet niihin eläimiin, niiden kautta juttelemaan niistä asioista. Ja sehän on sitten sen ammattilaisen osuus siinä, joka ottaa ne asiat esille. (H6)

Aineisto-otteista välittyä perustavan laatuinen ajatus siitä, että eläimen kanssa muodostettu autenttinen yhteys edellyttää pysähtymistä hetkeen, joka mahdollistaa havainnoinnin kautta oivallukset myös itsestä. "Elä hetkessä" mielletään mahdollistavan ihmisen tietoiseksi tulemisen omasta olemisestaan ja siitä, mitä milloinkin tuntee. Eläimen välittämät " koskettavat tai kolahtavat" hetket tulkitaan ikään kuin auttavan rakentamaan yhteyttä itseän ja toisaalta kohti muuta maailmaa, kuka on ja mitä tarvitsee. Tätä eläimen välillistä mekanismia Shen ym. (2018, s. 206) ovat kuvanneet oivasti asiakkaan "mielenmaiseman avautumisena muulle maailmalle". Jälkimmäinen katkelma taas kertoo aasiin samaistumisesta, jota voisi tulkita eläimen välityksellä konkretisoituvana sekä samankaltaisuuden että erillisyyden tunnistamisena, jotka ovat samanaikaisesti olemassa olevia. Puheessa retorisisina keinoina käytetään osallistujien kategorisoimista "aasin" ja "nuoren",

"äidin" ja "aasin", sekä "nuoren" ja "äidin" suhdemuodostelmiksi, sekä kontrastiparia terapiatilanteiden ja arkielämän välille. Eläimen avulla välillisesti tuotettujen havaintojen tulkitaan siirtyvän luontevasti terapiavuorovaikutuksesta arkielämän kontekstiin.

Lisäksi välillisesti osallistuvan eläimen tulkitaan tukevan sosiaalisen verkoston ja oman maailman laajenemista terapiakolminaisuuden ulkopuolelle. Terapeutit kertovat kokemuksistaan, joissa eläimen välillinen osallisuus toimii parhaimmillaan voimavarana, joka hyvällä tavalla altistaa luonnollisille ja spontaaneille sosiaalisille vuorovaikutustilanteille. Aiemmin eläimen kanssa vuorovaikututtamisen on tunnustettu sekä lisäävän sosiaalisen vuorovaikututtamisen mahdollisuuksia että motivoivan sosiaaliseen vuorovaikutuksen lisäämiseen (Fine & Mackintosh, 2016, s. 69–70). Toisaalta eläimen merkityksen tulkitaan tekevän terapiasta koko ympäristöä koskettavan tapahtuman, kuten seuraavat aineisto-otteet osoittavat:

Että myös aikuisilla on enemmän motivaatiota tulla mukaan silloin kun koira on mukana. Ja usein mä olen myös saanut et vanhemmat on pyytännyt, et "voiks sä ensi kerta ottaa sit jonku videon tai kuvan", että hän (asiakas) haluis myös kertoa niin kuin isovanhemmille, että minkälainen koira on ja näin. Että se koko terapiatilanne on ehkä enemmän sitten koko ympäristön tilanne sitten jos koira on mukana. (H9)

Ja ku mä työskentelen talliympäristössä niin siel on toki myös muita ihmisiä ja muita hevosia. -- Siis parhaimmillaan se on myös voimavara, et siel tapahtuu luonnollista vuorovaikutusta, joka ei ole niin laboratoriomainen tilanne kuin tällöinen vastaanotto. (H10)

Molemmat aineisto-otteet korostavat aikuisten ja muiden ihmisten potentiaalista osallistumista terapiatilanteeseen, jos eläin on mukana. Toistettu "myös" rakentaa eläimelle moniulotteista sosiaalisen katalysaattorin roolia, jonka osallistumisen tulkitaan saattavan myös ympäristön luonnollisesti kiinnostuneeseen suhteeseen terapiatilanteen kanssa. Ensimmäisen aineisto-otteen ääri-ilmaisuna esitetyn "koko ympäristön" funktionaalisuutta voidaan tulkita myös ympäristön ja terapian yhteen kietoutumisena, jotka eivät elä irrallisina toisistaan. Toisessa aineisto-otteessa kont-

rastiparia rakennetaan "talliympäristön" ja "laboratiomaisen" ympäristön välille. Ympäristön ja terapian yhteistyön tulkitaan tukevan terapiaa ja sen tavoitteita. Toisaalta seuraava aineisto-ote kuvaa sitä, miten eläimen välillinen osallisuus voi sitouttaa myös muuhun maailmaan:

Mut just sitä et se menee sinne ytimeen, se nopeuttaa sen ihmisen eheytymistä ja se kehittää ihmisen vastuuntuntoa tai antaa raamit arjelle. Ja suunnitelmallisuus, vaikka kohti sitä, että itellä ois lemmikki niin sekinhän voi olla terapeutista. Ja matka toipua ja luottaa itseensä ja tehdä se ensimmäinen semmonen et suunnittelen sitä, että mikähän koirarotu mulle sopis tai missä haluan asua tai jotakin. Tai et kokeilee et käy ulkoiluttaa jonkun koiraa. Sit se onki sellanen, et siitä tulee joku ihmissuhde ja se lähtee eteenpäin eli siellä on niin paljon mahdollisuuksia että. Voi voi, kun niitä käytettäis enemmän. (H3)

Otteessa eläinavusteisen terapian tulkitaan toimivan eräänlaisena ponnahtuslautana, jossa eläin motivoi pitkällä aikatahtäimellä. Eläinavusteisessa terapiassa on luotu "vastuuntuntoa" tai "arjen raameja", jotta ihminen alkaakin elää tulevaisuutta kohti ja alkaa luoda "suunnitelmia". Eläimen tulkitaan välillisesti luovan uskoa ja toiveikkuutta elämän jatkuvuuteen, sekä motivoivan erinäisiin mahdollisuuksiin tarttumista. Arjen jatkuvuus ja tulevaisuusorientoitunut toiveikkuus onkin tunnistettu merkitykselliseksi osatekijäksi osana terapiaprosessia (Pierce, 2001, s. 253–254). Välillisesti osallistuvan eläimen mielletään tarjoavan "niin paljon mahdollisuuksia", joita viimeisen lauseen ilmaisu "voi voi, kun niitä käytettäis enemmän korostaa entisestään". Eläimen roolin tulkitaan mahdollistavan merkityksellisen terapiatyöskentely resurssin, jota pitäisi hyödyntää enenevässä määrin. Toisaalta tulkinta kuvaa eläinavusteisen terapian moniulotteista työskentelyä, jossa eläimen välillisen roolin luomat mahdollisuudet ovat kytköksissä terapeutin ammattitaitoon ja innovatiivisuuteen (Kruger & Serpell, 2010, s. 23).

Välillisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarin toinen keskeinen työskentelyulottuvuus tulkitaan rakentuvan kauempaa tapahtuvaan välillisen vuorovaikuttamisen hyödyntämiseen. Tyypillinen välillinen eläimen kanssa vuorovaikuttaminen kuvataan tapahtuvan eläimen tai eläinlauman havainnointina yhdessä asiakkaan kanssa. Vaikkei eläin osallistu suoranaisesti vuorovaikutukseen, terapeutit antavat eläimen välilliselle roolille merkityksellisen painoarvon. Eläimen luontaisen olemisen ja tekemisen tarkkailun onkin tunnistettu lisäävän luottamusta ja edistävän asiakkaan ja

terapeutin yhteistyötä (MacNamara ym., 2015, s. 93–94). Seuraavat aineisto-otteet havainnollistavat edellä kuvattua eläimen merkitykselliseksi koettua välillistä roolia:

-- Niin esimerkiksi yhen nuoren kanssa puhuttiin viimeksi siitä, että tuleeks isil ja pojil aina tappelu ja että mitä sitten tapahtuu. Ja et sen toisen kukon voi laittaa toiseen kotii mut eihän perheestä voi ketään niinku vaikka laittaa pois ja tämmöisiä saattaa syntyä niinku sit aina niissä tilanteissa. Niinku riippuu vähän missä ollaan ja sit niinku niistä on tietysti helpompi sit lähteä et ku lähtis vaan kyselee et "mites teille kotona menee isin kaa". (H5)

-- mut niit hevosii voi siinä hyvin havainnoida silloin kun ne on tarhassa tai laitumella. Ja ne voi paljastaa jotain tosi tosi kiinnostavaa kun me havainnoidaan niitä. Et mä aattelen et kauheen paljon tapahtuu jo siinä, et vaan havainnoidaan sitä hevosta tai varsinki jos hevosia on laumassa tai kaks hevosta samassa tarhassa, niin myöskin niitten vuorovaikutuksen havainnoiminen, se herättää usein ihmisissä paljon (H10)

Kahdessa ensimmäisessä aineisto-otteessa eläimen välillinen rooli merkityksellistään peiliksi, jonka heijastus terapoidaan osaksi asiakkaan omaa elämää. Aiemmassa tutkimuksessa eläimen onkin esitetty toimivan "emotionaalisen oppaana", joka peilaa ihmisen tunteita, asenteita ja käyttäytymistä (Chandler, 2018, s. 430). Aasilauman tai kanaparven tulkitaan tekevän tosi hienoja tilanteita, joita läpi aineiston kuvataan "*helmihetkinä*". Näiden odottamattomien hetkien tulkitaan tuovan esille monenlaisia tunteita ja reaktioita, jotka tarjoavat terapiatyöskentelylle ainutlaatuisia resursseja, ja joista on helpompi lähteä liikkeelle. Määrällinen ilmaisu "*helpompi*", kuvaa eläimen välillisen roolin merkitystä terapiatyöskentelylle. Ensimmäisessä katkelmassa aasien toistensa potkimista heinäkasalla verrataan koulun ruokajonoon, kun taas toisessa katkelmassa keskustellaan isän ja pojan suhteesta kanalauman isä- ja poikakukon suhdedynamiikan kautta. Henkilökohtaiset tarinat havainnollistavat eläimen välillistä roolia ja sen terapeuttisuuksi konkreettisesti. Terapeutiseksi eläimen välillisuus muuntuu terapeutin kautta, joka tulkintojen ja sanallistamisen kautta liittyy havainnointiin merkityksiä. Toinen aineisto-ote alleviivaakin havainnoinnin merkitystä, joka voi paljastaa ihmisestä jotain "*tosi tosi*" kiinnostavaa tai herättää ihmisessä "*paljon*". Nämä ääri-ilmaisut korostavat eläimen välillisen roolin merkityksellisyyttä sekä ainutlaatuisuutta, jonka eläimen osallistuminen tuo luontaisesti mukanaan.

Toisaalta eläimen peilimekanismin tulkitaan toimivan myös käänteisesti, jolloin heijastus kohdistuu eläimeen. Tällöin välillisesti osallistuva eläin merkityksellistetään tulkinnan kohteeksi, jota tarkastellaan itsestä erillisenä elollisena olentona. Eläimen välillisen roolin mielletään opettavan valmiuksia havainnoida toista, toisen asemaan asettumista, sekä tunnistamaan toisenlaisen näkökulman olemassaolon. Seuraavissa aineisto-otteissa harjoitellaan eläimen tulkintaa, mikä myös taitona mielletään eläinavusteisen terapian tavoitelluksi ideaksi:

Ja idea onki just se, et tää asiakaskin oppii vähän tulkitsee sitä eläintä silleen, että niinku esimerkiksi tämän aamuna asiakas. Me istuttiin ensin tuolla nuotiopaikalla. -- Ja vähän kateltiin sinne tarhaan niin sit ne on hauskoja, mul on siis neljä hevosta täl hetkellä, niin ne tulee kaikki tohon niinku silleen hengaa et "kenen vuoro, kuka haetaan" ja sitte se asiakas tekee omia tulkintoja, et "Ama meni nyt tonne kauemmas, eli se ei varmaan halua nyt tulla. No Isto joo, mut se ehkä... Seela, eiks Seela oo semmonen et se haluaisi tulla? Ja sit mä olin et "joo on muute" ja sit me haetaan Seela. (H5)

Ja mulla on aina niin, että koira on irti terapiatilanteessa, et se saa itte lähteä pois siitä tilanteesta, jos se haluaa. Sitten jos hän lähtee pois niin mä oon sitten kertonut asiakkaalle, että "nyt hän on tosi väsynyt ja hän halua mennä omaan paikkaan". Välttämättä mä en aina tiedä miks hän lähtee pois, mutta ollaan harjoiteltu kunnioittamaan sitä, että jos se lähtee pois niin se on ok. Se vois myös olla niinku kaveritilanteessa jonku lapsen kanssa, että jos kaveri lähtee pois niin se saa olla. Voi ehkä kutsua, että tuletko sä takas tai mitä tapahtunut, mutta että ei niin et "nyt sun tarvitsee olla täällä ja tehdä tätä tehtävää". (H9)

Aineisto-otteista käy ilmi, miten tärkeässä osassa eläinten tulkitseminen on osana eläinavusteista terapiatyöskentelyä. Terapeutit korostavat eläimen merkityksellisyyden piilevän juuri siinä, että eläin toimii eri tavalla kuin ihmiset. Tässä välillisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa pääpaino on asiakkaan eläimen havainnoinnissa, jotka terapeutti omilla tulkinnoillaan sanallisesti joko vahvistaa, merkityksellistää tai uudelleen muotoilee. Toisaalta terapeutti voi asiakkaalle esimerkillisesti sanallistaa eläimen oloja tai käyttäytymistä, joka terapian myötä tulkitaan muuntuvan asiakkaan omaksi tulkinnaksi. Terapeuttilähtöisen sanallistamisen merkityksen mielletään koros-

tuvan "etenkin" teraprosessien alussa. Toisessa otteessa lisäksi nostetaan esille myös tulkinnallisuuden vaikeus, sillä ei terapeuttikaan "aina" tiedä, miksi eläin toimii niin kuin toimii tai tehty tulkinta voi olla väärä. Ääri-ilmaisu aina viittaa tähän haasteeseen. Tulkinnallisuuden mukanaan tuoma valtasuhteiden epäsymmetria on tunnistettu myös aiemmassa tutkimuksessa (Vierimaa & Pyyhtinen, 2025, s. 65).

Lisäksi välillisesti osallistuvan eläimen merkityksen tulkitaan yhtäältä kannattelevan terapiatyöskentelyä myös pidemmällä aikavälillä. Terapeutit kertovat kokemuksistaan, joissa eläin jättää jäljen asiakkaiden elämänselkkuun, ja jota voi muistella yksin tai yhdessä. Seuraavat aineisto-otteet kuvailevat eläimen välillisiä vaikutuksia, joissa eläin ei enää fyysisesti ole paikalla, vaan elää kehommielessä koetuissa muistoissa:

Ja sit tääl voidaan myös harjotella keinoja, jotka auttaa pidemmällä tähtäimellä. Esimerkiks tämmösii mielipaikkaharjoituksia tai rentoutusharjoituksia, jossa ankkuroidaan se harjoituksen aikana täällä tuleva rento-olo johonki muistisanaan, ääneen tai tämmösseen. Ja sit ku sen tekee siel omas arjessa niin pääsee takas tähän rentoon fiilikseen. Esimerkiks yks asiakas nauhotti puhelimeensa tota aasin heinän rouskutusta. (H6)

Ja usein niinku se, et ykski tallikäynti, niin saattaa olla et me palataan ehkä niinku 10:llä seuraavalla sessiolla tai joskus jopa vuoden päästä palataan siihen, mikä siellä tapahtui. Joten usein niis tapahtuu myöskin semmosia vähän niinku kiteytymiä, joita voidaa sit taas myöhemmin ihan vastaanotollakin työstää eteenpäin niinku niit teemoja. Mut et palataan aina uudelleen, et "muistatko kun siellä tapahtu hevosen kanssa tää hetki?" (H10)

Aineisto-otteet havainnollistavat eläimen välillisen roolin tehneen niin vaikuttavan muistijäljen, että vaikka itse eläin ei ole enää läsnä vuorovaikutustilanteessa, sen aikaansaamia vaikutuksia voidaan hyödyntää edelleen terapiatyöskentelyssä. Eläinavusteisen terapian vaikuttavuutta osoittaa myös se, että "usein yksikin" eläimen kanssa koettu merkityksellinen kohtaaminen voi olla hyödynnettävissä seuraavat "kymmenen sessiota" tai "jopa vuoden päästä", johon voidaan aina uudelleen palata. Eläinavusteisen terapian kokemuksellisuuden onkin tunnistettu kietoutuvan asiakkaan elettyyn ja koettuun kokemusten verkostoon, jotka sijoittuvat osaksi asiakkaan elämänselkkuä

Shen ym., 2018, s. 204). Määrällistäminen ja ääri-ilmaisut vakuuttavat eläimen välillisten mekanismien paitsi vaikuttavuutta myös sovellettavuutta, joita on mahdollistaa työstää terapeuttisesti eteenpäin.

Välillisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa eläimelle rakentuvan subjektiposition *"eläin sosiaalisena katalysaattorina"* tulkitaan mahdollistavan terapeutin ja asiakkaan välisen terapiatyöskentelyn. Tämä edellyttää terapeutin terapeuttista työskentelyotetta, jolloin aineistosta terapeutin subjektiposiitioksi rakentuu *"olla terapeutti"*. Tulkintarepertuaarissa esitetyt aineisto-otteet havainnollistavat sitä, miten eläimen välillisten mekanismien terapeuttinen merkitys kytkeytyy terapeutin terapointiin. Sillä, kuten aiemmin on jo todettu, eläin ei itsessään voi toimia terapeuttina eikä eläimen kanssa samassa tilassa vuorovaikuttaminen ole automaattisesti terapeuttista (Baschi & Parish-Plass, 2017, s. 3). Eläimen välillisten mekanismien hyödyntämisen korostetaankin kytkeytyvän terapeutin ammattitaitoon tehdä asiakkaasta (ja eläimestä) monen tasoisia tulkintoja. Koska eläimen kanssa vuorovaikuttamisen tulkitaan perustuvan sanattomaan vuorovaikutukseen, muodostuu terapeutin tärkeimmäksi tehtäväksi tulkita: sanallistaa sanatonta vuorovaikutusta sekä sanallisesti ja sanattomasti ohjata tätä kolmen vuorovaikutusta. Näiden sanalliseen muotoon saatettujen tulkintojen kautta terapeutit esittävät eläinavusteisen terapian terapeuttisuuden syntyvän:

Siis eläinhän ei yksinään terapoi ketään, vaan siellä pitää olla se terapeutti, joka sitten niinku tavallaan sanoittaa sitä mitä siellä tapahtuu ja ehdottaa. Ja niinku tälleen, että "mitä voisi tehdä" ja "tää voisi tuntua siltä" ja "haluatko kokeilla" ja kaikkea tämmöistä, mutta siinä pitää olla tosissaan ne kolme. (H4)

Välillisesti osallistuvan eläimen mahdollistama terapeutin ja asiakkaan välinen työskentelytaso tulee ymmärtää eläinavusteisen terapian terapeuttisuuden ytimenä, joka tekee eläinavusteisesta terapiasta vaikuttavaa terapiaa. Sekä ainutkertaisesti osallistuvan että yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaari kytkeytyvät tähän, sillä niistä merkityksellisistä lähtökohdista terapeutti sanallistaa näitä merkityksellisiä hetkiä tai tilanteita, joiden tulkitaan mahdolliseksi vaikuttaa asiakkaaseen terapeuttisesti. Seuraavat aineisto-otteet havainnollistavat työskentelytason limitäytyneisyyttä, joista ensimmäinen kuvaa ainutkertaisesti osallistuvan eläimen esille tuomaa rajattomuutta, jonka annin terapeutti siirtää asiakkaan ja terapeutin väliselle terapiatyöskentelytasolle.

Toinen taas kuvaa yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen ja terapeutin hallittua, yhteistyönä toteutettavaa talutustyöskentelyä. Tälle terapeutti rakentaa asiakkaan ja terapeutin terapiatyöskentelytason.

Ja mistä vois kans puhua, on rajan asettaminen. Esimerkiks yks aikuinen asiakas ja Salama kentällä, niin et Salama on irti. Ja Salama tulee liian, se tulee niinku syliin. Se ei siis tee mitään pahaa, mut se tulee liian lähelle, se tulee ihmiseen kiinni, se tulee iholle. Niin se haastaa ihmistä, että: "asetta mulle rajat". Ihminen tulee pois välittömästi sieltä kentältä ja alkaa itkemään: "Et mä en kestä, en pysty rajaamaan yhtä ainutta ihmistäkään tässä maailmassa. Et mä annan kaikkien ihmisten tehdä mulle ton, mitä toi Salama tekee". (H7)

*Niin se, että on asiakas selässä ja jos hän on tosi silleen "out of the box" vähän niinku toleranssi-ikkunan ulkopuolella, et on vähän silleen *ääääähäh* [ilmentää hätäntyyntä], niin silloin rauhallinen kävely. Keskity johonkin hevosen jaloista. Laita silmät kiinni. Kuuntele, millon se jalka on maassa ja aina kun se jalka on maassa, minkä sä oot valinnut niin sano vaikka: "nyt, nyt, nyt, nyt". Niin ei hirveen montaa kierrosta tarvitse tehdä, yleensä ei edes kierrosta, kun se (asiakas) [puhalleta ilmaa rauhallisesti ulos] laskeutuu sinne ja ihminen on ihan et: "jes, mitäs seuraavaks". (H5)*

Välillisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaari kuvautuu siis terapeuttijohtoisena, jossa punnitaan paitsi terapeutin ammatillista kompetenssia ja eläinosaamista, myös eritoten innovatiivista ja integroivaa työskentelyotetta, sillä eläinavusteisen terapian välillisten mekanismien mahdollisuuksia tulkitaan vain mielikuvituksen rajoittamiksi. Lisäksi haluan tämän tulkintarepertuaarin yhteydessä korostaa sen tavoitetta kuvata välillisesti osallistuvan eläimen roolia, sitä miten eläin osallistuu vuorovaikutukseen ja millaisia merkityksiä sille annetaan. Näin ollen aineisto-otteissa esiintyvät eläimen mahdollistamien välillisten mekanismien hyödyntäminen terapeuttisessa työskentelyssä tulevat vain murto-osin esille, joka on tarkoituksenmukainen rajauksellinen valinta.

Taulukko 1. Tulosten yhteenveto

Tulkintarepertuaari	Millaiseksi eläimen rooli rakennetaan	Tyypilliset retoriset keinot	Subjektipositiot	Funktio
Ainutkertaisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuva eläin	Eläin toimii yksin spontaanisti ja intentionaalisesti Aktiivinen toimijuus Mystisyys & maagisuus Suora vuorovaikutus: lähellä	Ääri-ilmaisut, määrittäminen, kategorisoiminen, metaforat, henkilökohtaiset tarinat, faktualisointi	Eläin eläimenä (Terapeutti tarkkailijana ja tulkitsijana)	Eläimen ainutkertaisen osallistumisen korostaminen: eläin itse tuottaa ainutlaatuista sisältöä osaksi terapiavuorovaikutusta. Eläin nostetaan terapeutin yläpuolelle.
Yhdenvertaisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuva eläin	Eläimen toimii yhteistyössä hallitusti Aktiivinen toimijuus Suunnitelmallisuus & kontrolloitavuus Suora vuorovaikutus: lähellä	Ääri-ilmaisut, määrittäminen, kategorisoiminen, henkilökohtainen tarina, metafora, kontrastipari	Eläin vertais-terapeutina (Terapeutti tiiminvetäjänä)	Eläimen yhdenvertainen osallistumisen perustelu pohjautuu eläimen ja terapeutin yhteistyöhön, jossa kumpikin osapuoli nähdään tasavertaisina yhteistyökumppaneina
Välillisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuva eläin	Eläin toimii taustavaikuttajana Passiivinen toimijuus – aktiivinen osallisuus Epäsuora vuorovaikutus: lähellä tai kaukaa	Ääri-ilmaisut, retorinen kysymys, kontrastipari, metafora, henkilökohtainen tarina, määrittäminen	Eläin sosiaalisena katalysaattorina (Terapeutti terapeutina)	Eläimen välillinen osallistuminen mahdollistaa terapeutin ja asiakkaan terapiatyöskentelyn: eläin toimii taustavaikuttajana, jolloin terapeutin rooli nostetaan keskeiseksi

6 Johtopäätökset

Tässä luvussa esittelen ensin tutkimustulosteni yhteenvedon ja tarkastelen niitä suhteessa aiempaan tutkimukseen. Tämän jälkeen arvioin tutkielmani mahdollisia ansioita ja rajoitteita. Luvun lopuksi pohdin tulosten sovellettavuutta sekä jatkotutkimusaiheita.

6.1 Tutkimustulosten yhteenveto ja suhde aiempaan tutkimukseen

Tämän pro gradu-tutkielman tavoitteena oli selvittää sitä, miten terapeutit tulkitsevat eläimen roolia osana eläinavusteista terapiaa. Tutkimustehtävän selvittämiseksi keräsin haastatteluaineiston keväällä 2025, johon haastattelin yhteensä kahdeksaa eläinavusteisesti toimivaa psyko-, fysio-, puheterapeuttia ja psykologia. Tutkimuksellinen kiinnostus kohdentui siihen, miten terapeutit käsittelevät ja kokemuksiinsa perustuvissa tulkinnoissa merkityksellistävät eläimen roolia terapiassa. Tutkimuskysymyksinäni kysyinkin seuraavaa: 1) Millaisia tulkintarepertuaareja eläimen roolille rakennetaan? 2) Millaisia subjektipositioita eläimelle tulkintarepertuaareissa rakentuu? Tutkielmani teoreettis metodologisena viitekehyksenä toimi kriittinen diskursiivinen psykologia, jonka tieteenfilosofinen orientaatio käsittää merkitysten rakentumisten sosiaalisina konstruktioina. Näin ollen tässä tutkielmassa, käsitän terapeuttien tulkintojen rakentuvan sekä kontekstuaalisten terapiavuorovaikutustilanteiden että laajemman sosiokulttuurishistoriallisen kontekstin eräänlaisena synteesisinä. Aiemmin aihetta ei tiettävästi ole tutkittu diskurssianalyttisen tutkimuksen näkökulmasta. Eläinavusteisen terapian tutkimuksen valta- ja muotoilinjat muodostuvat vaikuttavuustutkimuksen, vaikutusmekanismien tutkimuksen, ihmisen ja eläimen välisen vuorovaikutussuhteen tutkimuksen sekä terapiakolminaisuuden tutkimuksen viitoittamista moninaisista tutkimushaaroista (ks. luku 2).

Tunnistin haastatteluaineistossani rakentuvan kolme eläimen roolia kuvaavaa tulkintarepertuaaria: 1) ainutkertaisesti vuorovaikutukseen osallistuva eläin, 2) yhdenvertaisesti vuorovaikutukseen osallistuva eläin ja 3) välillisesti vuorovaikutukseen osallistuva eläin. Tulkintarepertuaarit merkityksellistävät eläimen mahdollisia rooleja terapiavuorovaikutuksessa, joissa niiden perustavanlaa-

tuinen ero ilmenee eläimen osallisuuden ja osallistumisen eri painotuksissa. Erilaiset eläimen roolin painotukset rakentuvat suhdemuodostelmien kautta (Chander, 2018, 432–433), jotka terapia-kolminaisuus mahdollistaa: eläin-asiakas(-terapeutti), terapeutti-eläin(-asiakas), asiakas-terapeutti(-eläin). Sitä millaiseksi eläimen merkitys kussakin tulkintarepertuaarissa rakentuu kuvaa subjektiposition käsite, joita tunnistin kolme, yhden kutakin eläimen roolia kohden. Ainutkertaisesti osallistuvan eläimen subjektipositio rakentui eläimen itseisarvolle olla eläin (eläin eläimenä). Yhdenvertaisesti osallistuva eläin puolestaan asemoitiin vertaisterapeutin positioon (eläin vertaisterapeutina). Kun taas välillisesti osallistuvan eläimen positio rakentui välilliseksi vaikuttajaksi (eläin sosiaalisena katalysaattorina). Nämä eripainotteiset eläimen roolit tekevät näkyväksi sen, miten monin tavoin eläin voi osallistua terapiavuorovaikutukseen ja millaisia merkityksellisiä resursseja eläimen mukanaolo tuo terapiatyöskentelyyn.

Ainutkertaisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa kiinnostuksen kohteena oli tarkastella eläimen ja asiakkaan välistä suoraa vuorovaikutussuhdetta, joka asemoi terapeutin taka-alalle tarkkailijan rooliin (eläin-asiakas(-terapeutti)), Chandler, 2018, 432–433). Tulkintarepertuaarissa eläimen roolia rakennettiin aktiivisesti ja intentionaalisesti osallistuvaksi toimijaksi, joka työskentelee terapiavuorovaikutuksessa oman ainutlaatuisen itsensä lävitse. Eläimen terapiavuorovaikutukseen tuottaman sisällön tulkittiin kumpuavan jokaisen eläinyksilön ja persoonan ainutkertaisuudesta. Tämän näkökulman myös aiempi tutkimus on tunnistanut (esim. Fine & Griffin, 2022, 9–10). Ainutkertaisesti osallistuvan eläimen tulkitaan toimivan hyvällä tapaa hallitsemattomana, joka sisältää jotain mystistä, ja johon terapeutilla ei ole suoraa pääsyä. Tulkintarepertuaarissa keskeisesti nousikin esille juuri ne asiakkaan terapeuttisesti merkitykselliseksi kokemat hetket, jotka eläin itse omalla olemisellaan, toiminnallaan tai ratkaisuillaan ovat luoneet. Samankaltainen, spontaaniin toimintaan pohjautuva eläimen rooli on havaittu myös aiemmassa tutkimuksessa (esim. Shen ym., 2018, s. 205–206; Vierimaa & Pyyhtinen, 2025, s. 64–67). Tulkintarepertuaarissa eläimen roolia kuvailtiin varsin arvostavin ja ylistävin puhetavoin ja sanavalinnoin, joissa terapeutit asemoivat eläimen itsensä yläpuolelle. Eläimen subjektiposioksi rakentuikin eläimen itseisarvolle olla eläin. Tulkintarepertuaarin funktioksi muodostui eläimen spontaani, itsellinen terapiavuorovaikutukseen osallistuminen, johon terapeutilla ihmisenä ei ole suo-

raa pääsyä. Lisäksi funktiona voidaan tulkita ainutkertaisen eläimen mukanaan tuomaa suhteellisuutta. Ainutkertaisesti osallistuvan eläimen ilmaisuun tyypillisiä retorisia keinoja olivat ääri-ilmaisuus, määrällistäminen, kategorisoiminen, metafora, henkilökohtainen tarina ja faktualisointi. Makrotasolla tulkintarepertuaaria voidaan tulkita näkökulmana, jossa eläimen osallisuus laajentaa terapiavuorovaikutusta monilajisiin suhteisiin. Näin ollen eläinavusteinen terapia kytkeytyy laajempiin sosiokulttuurisiin merkitysjärjestelmiin, joissa ihmisen ja eläimen välistä suhdetta sekä monilajisten suhteiden merkityksellisyttä määritellään. (Vierimaa & Pyyhtinen, 2025, s. 68–69.)

Yhdenvertaisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa kiinnostus kohdentui eläimen ja terapeutin välisen suoran vuorovaikutussuhteen tarkasteluun. Tällöin asiakas asemoitui taka-alalle havainnoitsijan rooliin (eläin-terapeutti(-asiakas), Chandler, 2018, 432–433). Tulkintarepertuaarissa eläimen rooli merkityksellistettiin, aiempien tutkimusten mukaisesti (esim. Fine & Griffin, 2022, s. 18–19; Hautamäki ym., 2018, s. 50; Vehmasto ym., 2021, s. 1778–1779), terapeutin tasavertaiseksi yhteistyökumppaniksi. Tulkinnoissa eläimen ja terapeutin yhteistyötä kuvattiin vastavuoroisena viestimisenä, sekä suunnitelmallisena, hallittavana ja kontrolloituna toimintana. Tulkintarepertuaarissa eläimen roolia rakennettiin kumppanuutta korostavin puhetavoin ja sanavalinnoin, joissa eläimen ja terapeutin tasavertaisuus nousi keskeisesti esille. Vaikka eläimen subjektipositio vertaisterapeutina rakentui terapeutista riippuvaiseksi, terapeutin tulkitaan mahdollistavan tasavertaisella asemoinnilla eläimelle äänen vaikuttaa yhteistyön kulun jatkuvaan muotoiluun. Tulkintarepertuaarin funktio rakentui yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen ja terapeutin yhteistyölle, jossa kumpikin osapuoli nähdään tasavertaisina yhteistyökumppaneina. Yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen ilmaisuun käytettäviä retorisia keinoja olivat ääri-ilmaisuus, määrällistäminen, henkilökohtainen tarina, metafora ja faktualisointi. Makrotasolla tulkintarepertuaarin voidaan tulkita heijastavan työskentelyn eettisiä lähtökohtia, joissa eläimen hyvinvointi ja toimijuus tunnustetaan ja tunnustetaan keskeisiksi toimintaa ohjaaviksi periaatteiksi (esim. Fine & Griffin, 2022, s. 9–11; Vehmasto ym., 2021, s. 1779). Lisäksi terapeuttien puheista heijastui eläimen merkityksellisyys yli terapian muodollisuuden rajojen. Ainutlaatuisten eläin- ja terapeuttiyksilöjen yhdistelmiä tulkittiin vahvasti kiintymyssuhteiden ja tunnesiteiden säilyttäminä, jotka myös aiemmassa tutkimuksessa on nostettu keskeisesti esille (Beetz, 2017, s. 144; Fine & Mackintosh, 2016, s. 69).

Välillisesti terapiavuorovaikutukseen osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa puolestaan oli eläimen vuoro siirtyä taka-alalle taustavaikuttajan rooliin. Siirtymä siirsi myös painopisteen kahden edeltävän tulkintarepertuaarin sisältämästä suoran vuorovaikutuksen tarkastelusta välilliseen vuorovaikutuksen tarkasteluun. Eläin taustavaikuttajan roolissa tulkittiin mahdollistavan terapeutin ja asiakkaan välisen terapiatyöskentelyn (terapeutti-asiakas(-eläin), Chandler, 2018, 432–433). Tulkintarepertuaarissa eläimen roolin tulkittiin rakentuvan passiivisesti osallistuvan eläimen ympärille, jonka merkityksellisyys kytkeytyi eläimen välilliseen arvoon. Eläimen välillinen arvo on myös tunnistettu aikaisemmissa tutkimuksissa (esim. Hautamäki ym., 2021; Kruger & Serpell, 2010; Nimer & Lundahl, 2007; Shen ym., 2018). Passiivisesta osallistumisesta huolimatta, eläimen korostettiin omaavan aktiivisen osallisuuden terapiavuorovaikutuksessa. Aiemman tutkimuksen mukaisesti, välillisesti osallistuva eläin voi tuottaa vaikutuksia lähellä läsnäolevana (esim. Chandler 2012, s. 167–168; Coakley & Mahoney, 2009, s. 142; Odendaal, 2001, s. 278) tai kaukaa havainnoinnin kohteena (esim. Hautamäki ym., 2021, s. 45; MacNamara ym., 2015, s. 93–94). Tulkintarepertuaarissa terapeutit korostavat eläimen välillisen roolin merkityksellisyyttä puhetavoin ja sanavallinnoin, jossa eläimen osallisuus terapiatyöskentelylle nähdään välttämättömänä. Eläimen subjektipositioksi rakentuikin toimia terapiavuorovaikutuksen sosiaalisena katalysaattorina. Tulkintarepertuaarin funktiona oli korostaa eläimen välillisiä mekanismeja ainutlaatuisina terapiatyöskentelyn resursseina, jotka muuntuvat terapeutin toimesta merkitykselliseksi terapeuttisesti. Välillisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa käytettyjä retorisia keinoja olivat ääri-ilmaisu, retorinen kysymys, kontrastipari, metafora, henkilökohtainen tarina, määrällistäminen ja faktualisointi. Makrotasolla tulkintarepertuaarin voidaan nähdä muotoutuvan vaikuttavaksi työskentelyn resursiksi, jossa eläimen välillinen rooli mahdollistaa epäsuoran ja vaihtoehtoisen tavan jäsentää terapeutista työskentelyä sekä tuottaa laajempia käsityksiä sen hyödyistä (Chandler, 2012, s. 166; Kruger & Serpell, 2010, s. 34; Odendaal, 2000, s. 276).

Ainutkertaisesti osallistuvan eläimen ja yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarit voi nähdä toisilleen vastakkaisina. Ainutkertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa korostui eläimen spontaanisuus, hyvällä tapaa hallitsemattomuus ja mystisyys. Eläin toimii yksin terapiavuorovaikutuksen intentionaalisenä päätoimijana eli eläimenä. Yhdenvertaisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaarissa esille taas nousi hallittavuus, kontrolli ja suunnitelmallisuus. Eläin

toimii yhdessä terapeutin kanssa, jotka yhteistyössä luovat kunkin ainutlaatuisen terapiaprosessin. Eläinavusteinen terapia tarvitsee kuitenkin myös välillisesti osallistuvan eläimen tulkintarepertuaaria, joka tuo toimintaan varsinaisen terapeuttisuuden terapeutin toimesta. Välillisesti osallistuva eläin mahdollistaa terapeutin ja asiakkaan työskentelytason, mutta on riippuvainen ainutkertaisen ja yhdenvertaisen eläimen osallistumisesta. Siksi on tarpeen muistuttaa tulkintarepertuaarien keskinäisestä riippuvuudesta ja yhteen kietoutuneisuudesta. Eläimen, terapeutin ja asiakkaan suhdemuodostelmien mahdollistamat roolit vaihtelevat hetkestä toiseen ja esiintyvät osin samanaikaisesti (Chandler, 2018, s. 432–433). Aineistossa terapiavuorovaikutuksen ja eläimen terapeutin arvon tulkittiin perustuvan juuri tähän vaihteluun. Vaihtelun mielletään kuljettavan terapian kulkua, jota ei ole mahdollista käsikirjoittaa valmiiseen muotoon. Lisäksi jokainen terapiaprosessi on kontekstisidonnainen ja rakentuu ainutkertaisista osallistujista sekä heidän välilleen muotoutuvista suhteista, jotka mahdollistavat terapeuttisesti merkitykselliset hetket. Eläimen erilaiset roolit rakentuvat suhteessa näihin hetkiin, joita terapeutti tekemiensä tulkintojen kautta merkityksellistää. Tulokset tukevat aiempaa tutkimusta (Vierimaa & Pyyhtinen, 2025, s. 69), jonka mukaan eläinavusteisen terapian voima rakentuu nimenomaisesti eläimen ja terapeutin yhteistyölle.

Osin vastoin aiempaa tutkimusta, aineistosta kiinnostavaksi tulokseksi nousi eläimen aktiivisen roolin tarkoituksen mukainen toiminta. Aiemmin on esitetty että, mitä aktiivisempi rooli eläimellä asiakastyössä on (eläin-asiakas(-terapeutti)), sitä enemmän sen taitojen ja koulutuksen tarve kasvaa (Parkkisenniemi & Rimppi, 2022, s. 145). Tätä on perusteltu eläimen hyvinvoinnin sekä terapian turvallisuuden, laadun ja eettisyyden näkökulmasta. Nämä perustelut olivat myös tunnistettu aineistossani eläinavusteisen terapian lähtökohtaisina tekijöinä – puheissa terapiassa korostui kokonaisvaltainen turvallisuus sekä jokaisen osallistujan hyvinvointia kunnioittava terapiavuorovaikutus, minkä tulkittiin heijastuvan terapian laatuun. Kuitenkin aineistossani vastaava asiakkaan kanssa toimiva aktiivinen eläin tulkittiin ainutkertaisesti osallistuvana. Ainutkertaisesti osallistuvan eläimen tuottamat vaikuttaviksi koetut hetket, mahdollistuivat eläimen itsen luomina tai ratkaisemina, joista terapeutti oli itse ulkona. Näiden hetkien rakentamista terapeutit a) eivät olisi pystyneet kouluttamaan eläimelle ja b) eivät olisi itse ihmisenä pystyneet tuottamaan. Tulkinnat rakentavat kuvaa siitä, että eläin tarvitsee vapautta ja kontrolloimattomuutta ollakseen eläin ja tuot-

taakseen terapiavuorovaikutukseen ainutlaatuista sisältöään. Lisäksi on huomioitava, että jokainen hetki on paitsi kontekstuaalinen, myös sidoksissa niihin ainutkertaisiin osallistujiin ja osallistujien välisiin suhteisiin, joita ei voi ennalta käsikirjoittaa (Ikäheimo, 2019, s. 103; Serpell ym., 2017, s. 226–227). Koulutuksellisten seikkojen sijaan, aineistossa korostui eläimen luonne ja soveltuvuus terapiatyöskentelyyn. Täten esitän aineistossani erään terapeutin esiin nostaman kysymyksen, missä kulkee liian koulutetun ja hyvän terapiakoiran raja. Laajemmin tämä heijastuu siihen, miten ja millä ehdoin eläin itse pystyy luomaan omaa ainutkertaista sisältöään osaksi eläinavusteista terapiaa ja minkälaisena nämä mahdollisuudet nähdään.

6.2 Tutkimuksen arviointi

Hyvään tieteelliseen tutkimuskäytäntöön kuuluu tutkimuksen luotettavuuden arviointi, omien tutkimuksellisten valintojen kriittinen tarkastelu sekä tutkimusta ohjaavien sääntöjen omaksuminen (Aaltio & Puusa, 2020, s. 177). Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan ja perustellaan uskottavuuden, luotettavuuden ja eettisyyden käsitteiden avulla. Uskottavuuden käsitteellä viitataan siihen, miten lukijayleisö hyväksyy tutkimustulokset tosiksi ja luottavat siihen, että tutkimus on toteutettu asianmukaisten ja huolellisten vaiheiden kautta. Luotettavuutta puolestaan tutkijan tulee perustella vaiheittaisen tutkimusprosessin läpinäkyväksi tekemisen kautta: miten tutkimustehtävän ja tutkimuksen toteuttamisen lähestymistavat ja menetelmät ovat valittu perustellusti sekä, miten niitä on sovellettu. Tutkimuksen luotettavuuden vaatimus kohdistuu jokaiseen tutkimusprosessin vaiheeseen, jotka tutkija kuvaa selkeästi tutkimusraporttiin. Eettisyyden käsitteellä taas viitataan eettisten periaatteiden systemaattiseen noudattamiseen, ja siihen, että tutkimuksen lähtökohtaisena oletuksena on saada aikaan hyviä asioita tutkimuksen kohteena oleville ihmisille. (Aaltio & Puusa, 2020, s. 175, 181–182.)

Tämän luvun tarkoituksena on arvioida tutkimukseni luotettavuutta. Tässä tukeudun yllä kuvattuun luotettavuuden arvioinnin käsitteistöön. Luvussa 3.3 tarkastelin kriittisesti tutkimuksen viitekehyksen sisältämää teoriaa ja metodologiaa sekä sen hyödyntämistä. Luvuissa 4.1 ja 4.3 perustelin monivaiheiseen analyysiprosessiin liittyviä valintoja aiempaan tutkimuskirjallisuuteen tukeutuen. Kun taas luvussa 4.4 pohdin tutkimukseeni kohdistuvia eettisiä kysymyksiä sekä reflektoin

omaa tutkijan positiotani. Käsillä olevan luvun tarkoituksena on täydentää edellä mainittuja lukuja, syventymällä tutkimukseni toteuttamisen arviointiin, sen ansioita ja rajoitteita tunnistaen.

Edellä kuvattua yhteen kooten, olen pyrkinyt läpi tutkimusprosessini perustelemaan tutkimuksellisia valintojani. Tutkimustani raamittavan teoreettismetodologisen kriittisen diskursiivisen psykologian viitekehys on perustellusti soveltuva terapeuttien tulkinnoista rakentuvien merkitysten tarkasteluun, joissa terapiatilanteista tehdyt selonteot ja merkityksenannot suhteutetaan osaksi laajempaa eläinavusteisen terapian tietämystä. Olen pyrkinyt osoittamaan valintojeni keskinäisen linjakkuuden, toisin sanoen niiden yhteensopivuuden suhteessa tutkimustehtävääni. Tarkoitukseni on ollut kuvata aineiston tuottamista ja sen monivaiheista analyysiprosessia läpinäkyvästi, ymmärrettävästi sekä pohtinut siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tulososiossa olen havainnollistanut aineistosta tekemiäni tulkintoja aineisto- ottein, jotta lukija pystyy yhtäältä seuraamaan päättelyketjun kulkua ja toisaalta arvioimaan itse niiden oikeellisuutta. Lopulta olen suhteuttanut tutkimustulokseni osaksi eläinavusteisen terapian aiempaa tutkimusta ja tietämystä, joiden yhtymäkohdat paitsi heijastavat tutkimukseni luotettavuutta ja uskottavuutta, myös sijoittavat tutkimukseni osaksi eläinavusteisen terapian tietämyksen jatkumoa.

Laadullisessa tutkimuksessa ei tavoitella yleistettävää objektiivista tietoa vaan tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa osuvaa, ymmärrystä lisäävää ja hyödyllistä tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Aaltio & Puusa, 2020, s. 188–189; Juhila & Suoninen, 2016, s. 446). Kriittistä diskursiivista psykologiaa hyödyntävä tutkimukseni tarjoaa siten yhden mahdollisen näkökulman eläinavusteista terapiaa koskevaan ilmiökenttään. Tätä yhden näkökulman yksityiskohtaista tarkastelua voidaan samanaikaisesti sekä kritisoida tutkimuksen rajoitteena että nähdä mahdollisena ansiona.

Haastatteluaineistoni ei ole järin suuri, mutta pienempikin diskurssianalyttisesti tarkasteltava aineisto voi tuottaa merkittäviä tuloksia (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 155–156). Näin ollen tutkimukseni ansiona voisi nähdä diskursiivisen näkökulman hyödyntämisen, jota ei tiettävästi ole aiemmin eläinavusteisen terapian teemaan sovellettu. Vaikka tutkimukseni koostuu ei- luonnollisesta haastatteluaineistosta, haastatteluita ei voida enää kaikissa suhteissa pitää sen ”luonnottomampana” kuin niin sanottuja luonnollisia aineistojakaan. Haastattelut ovat nimittäin tuttu ja arkipäiväistynyt

kanssakäymismalli länsimaalaisille, mikä häivyttää rajaa luonnollisten ja ei-luonnollisten aineistojen välillä. (Juhila & Suoninen, 2016, s. 448–449.)

Haastatteluaineistoni koostuu terapeuttien elävästä puheesta, joka sisältää paljon yksityiskohtia ja monitasoista puhetta, ja jonka avulla on mahdollista vastata tutkimuskysymyksiini riittävällä tavalla. Ajattelen, että aineistoni yhtenä keskeisenä haasteena ja toisaalta mahdollisena ansiona onkin juuri tämän monitasoisen ja yhteen limittäytyvän elävyyden näkyväksi tekeminen (Juhila & Suoninen, 2016, s. 451). Tulosten analyttisestä luokittelusta huolimatta on hyvä muistaa niiden keskinäinen riippuvuus. Siksi koin analyysin tekemisen varsin haastavana, sillä terapiakolminaisuuden sisältämät suhdemuodostelmat vaihtelevat hetkestä toiseen ja esiintyvät usein samanaikaisesti. On siis pystyttävä huomioimaan samanaikaisesti monta liikkuvaa osaa ja erottelemaan ne analyttisesti toisistaan. Kuitenkin aiheen moniulotteisuudesta huolimatta koen, että itse tuotettu aineisto on mahdollistanut syvämmän ja elävämmän uppoutumisen aineistoon, koska työskentelyvaiheet aineiston kanssa ovat olleet moninaiset. Lisäksi tiedostan oman vuorovaikutuksellisen suhteeni aineiston tuottamiseen ja sen analysoinnin tuloksiin. Näistä lähtökohdista tietoisena osallistun tutkijana sosiaalisen todellisuuden rakentamiseen (Juhila & Suoninen, 2016, s. 424–425).

Tutkimukseni tulokset näyttäytyvät varsin yhdenmukaisina, mikä edellyttää tulosten kriittistä arviointia. Tuloksissani läpileikkaavana diskurssina korostuu eläimen arvo merkityksellisenä terapiaresurssina, joka toimii terapiavuorovaikutuksen aktiivisena osapuolena, ja jonka terapeuttinen efekti on paitsi sidoksissa eläimen hyvinvointiin myös terapeutin ammattitaitoon. Eläinavusteinen terapia, kuten terapia ja terapeutti- nimike yleisemmin, ovat tänä päivänä paljon keskustelua herättäviä aiheita. Nämä keskustelut voivat osaltaan vaikuttaa siihen, millaisena eläinavusteinen terapia ilmiönä esitetään tai ymmärretään. Kuitenkaan, mikä tahansa eläinavusteinen toiminta ei ole automaattisesti eläinavusteista terapiaa, vaan sen toteuttamiseen tarvitaan ammatillisen koulutuksen saanut terapeutti tai psykologi. Lisäksi pinnalla oleva eläinten hyvinvointia ja toiminnan eettisyyttä koskettava keskustelu velvoittaa kutakin toimijaa arvioimaan omaa toimintaansa. Edellä mainitut seikat sekä haastattelukutsuni avoimuuden huomioon ottaen, otaksun, että miinuun yhteyttä ottaneet ammattilaiset voivat omalta osaltaan todeta näiden asioiden olevan asianmukaisesti toteutuneita. Tutkielmani tulokset voisivat olla varsin erilaiset, mikäli haastatteluihin osallistuneet olisivat muodostaneet toisenlaisen osallistujajoukon.

6.3 Sovellettavuus ja jatkotutkimusaiheet

Vaikka tutkielmani tuottaa vain yhdenlaisen, kriittisen diskursiivisen psykologian viitekehyyksessä tuotetun, näkökulman on tutkimukseni tulosten mahdollista lisätä ymmärrystä ja yleistä tietoutta eläinavusteisesta terapiasta. Tulosteni tulkinnoissa korostuu eläimen osallisuuden ja osallistumisen ainutlaatuisuus sekä tilanteisissa terapiavuorovaikutustilanteissa että laajemmin terapiatyöskentelyn resurssina. Tämä itsessään tuo näkyvyyttä eläimen roolille eläinavusteisen terapian kontekstissa, joka osaltaan herättää ajatuksia mahdollisista jatkotutkimusaiheista.

Eläinavusteinen terapia onkin tunnistettu kokonaisvaltaisesti vaikuttavaksi ja vaihtoehtoiseksi kuntoutusmuodoksi, jossa eläimen osallisuus ja osallistuminen toimii ainutkertaisena terapiaresurssina (esim. Chandler, 2012, s. 166; Kruger & Serpell, 2010, s. 34; Nimer & Lundhal, 2007, s. 225). Kuitenkaan siitä, miksi eläinavusteinen terapia on toimivaa, mitä näissä terapeuttisissa vuorovaikutusprosesseissa tapahtuu, ja mitä eläin terapiatyöskentelyssä mahdollistaa, tiedetään tois-
taiseksi hyvin vähän. Siksi eräs keskeinen jatkotutkimusaihe olisi tutkia nimenomaisesti terapia-
vuorovaikutusta – ilman sanoja ja sanojen kanssa, etnometodologisen vuorovaikutustutkimuksen
keinoin. Koska eläin ei voi itsessään toimia terapeuttina, tarvitaan terapiakolminaisuuteen (eläin-
asiakas-) terapeutti (Chandler, 2018, s. 432), jonka tehtävänä on säädellä asiakkaan ja eläimen
vuorovaikutusta samanaikaisesti (Chandler, 2012, s.166). Eläinavusteista terapeuttista työtä teh-
dään terapeutin tulkinallisuuteen ja merkityksenantoihin perustuen, mikä ohjaa terapian kulkua.
Tästä syystä toinen vuorovaikutuksen tutkimukseen kiinnittyvä jatkotutkimusaihe olisi tutkia tera-
piakolminaisuuden vuorovaikutuksessa sitä, miten ja missä määrin terapeutti tekee päätöksiä
eläimen ja/tai asiakkaan ”hyväksi”, joko säädellen tai sallien vuorovaikutuksessa toimimista. Miten
nämä päätökset vaikuttavat terapiaprosessiin ja sen kulkuun?

Toisaalta myös oma arkistoitu haastatteluaineistoni tarjoaa aihepiiriin jatkotutkimukselle aiheita. Ajattelen, että aineistosta nousee vahvasti esille eläinavusteisen terapian eettisyyden ulottuvuus, jota olisi paitsi merkityksellistä myös ajankohtaista tutkia. Eettisyys toimii eläinavusteisen terapian lähtökohtana, joka huomioi jokaisen terapiavuorovaikutukseen osallistuvan eläimen ja ihmisen ainutkertaisuuden hyvinvoinnin ja tarpeet (Fine & Griffin, 2022, s. 9–10; Vehmasto ym., 2021, s. 1779). Eettisesti kestävä terapia ei ole vain eläimen parhaaksi, vaan laatu heijastuu asiakkaaseen

ja laajemmin koko yhteiskunnan hyvinvointiin (Serpell, 2015, s. 81–82). Tutkimustehtävänä voisi olla selvittää diskurssianalyttisesti esimerkiksi sitä, mitä eläimen kanssa työskentely osapuolilta vaatii ja mitä siinä pitää osata ottaa huomioon.

Lisäksi olisi myös kiinnostavaa tarkastella terapeuttien kokemuksia esimerkiksi narratiivisen tutkimuksen näkökulmasta. Koska eläinavusteisen terapian luonteessa painotetaan korostetusti kokemuksellisuutta, kehollisuutta ja elämyksellisyyttä (Hautamäki, Ramadan & Vilhunen, 2021, s.19–20; Odendaal, 2001, s.10–11; Shen ym., 2018, s. 204), olisi mielenkiintoista tarkastella kokemuksia siitä, mitä eläimen mahdollistamat moninaisesti (terapeuttisesti) merkitykselliset hetket niin sanottu sisälsätvät. Toisaalta, koska terapiassa tavoitellaan usein jonkinlaista muutosta ja terapiatoimintaa suunnitellaan tästä muutostarpeesta käsin (Pierce, 2001, s. 257), olisi mielenkiintoista liittää tähän näkökulma, jossa tarkastellaan sitä, muuttuuko myös eläimen merkitys terapiaprosessin muutoksen myötä.

Lähdeluettelo

Aaltio, I. & Puusa, A. (2020). Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 169–180). Helsinki: Gaudeamus.

AVMA. (1998). Statement from the Committee on the Human–Animal Bond. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 212, 1675.

Atkinson, M. (1984). *Our masters' voices: the language and body language of politics*. Lontoo: Methuen.

Bachi, K. & Parish-Plass, N. (2017). Animal-assisted psychotherapy: a unique relational therapy for children and adolescents [Editorial]. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 22(1), 3–8. doi.org/10.1177/1359104516672549.

Beetz, A. M. (2017). Theories and possible processes of action in animal assisted interventions. *Applied Developmental Science*, 21(2), 139–149. doi.org/10.1080/10888691.2016.1262263.

Berger, P. L. & Luckmann, T. (1994). *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen: tiedonsosiologinen tutkielma* (suom. V. Raskila). Helsinki: Gaudeamus. (Alkuperäinen teos julkaistu 1966.)

Billig, M., Condor, S., Edwards, D., Gane, M., Middleton, D. & Radley, A. (1988). *Ideological dilemmas: a social psychology of everyday thinking*. Lontoo: Sage.

Bowlby, J. (1979). The Bowlby–Ainsworth attachment theory. *Behavioral and Brain Sciences*, 2(4), 637–638. doi.org/10.1017/S0140525X00064955.

Breeze, R. (2011). Critical discourse analysis and its critics. *Pragmatics. Quarterly Publication of the International Pragmatics Association (IPRA)*, 21(4), 493–525. doi.org/10.1075/prag.21.4.01bre.

Burr, V. (2015). *Social constructionism* (3. painos). Hove: Routledge.

Burr, V. & Dick, P. (2017). Key features of social constructionism. Teoksessa B. Gough (toim.), *The Palgrave handbook of critical social psychology* (s. 59–80). Lontoo: Palgrave Macmillan.

Chandler, C. K. (2012). *Animal assisted therapy in counseling*. Lontoo: Routledge.
doi.org/10.4324/9781003260448

Chandler, C. K. (2018). Human-animal relational theory: a guide for animal-assisted counseling. *Journal of Creativity in Mental Health*, 13(4), 429–444. doi.org/10.1080/15401383.2018.1486258.

Chandler, C. K., Portrie-Bethke, T. L., Barrio Minton, C. A., Fernando, D. M. & O'Callaghan, D. M. (2010). Matching animal-assisted therapy techniques and intentions with counseling guiding theories. *Journal of Mental Health Counseling*, 32(4), 354-374. doi.org/10.17744/mehc.32.4.u72lt21740103538

Davies, B. & Harré, R. (1990). Positioning: the discursive production of selves. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 20(1), 43–63. doi.org/10.1111/j.1468-5914.1990.tb00174.x.

Edley, N. (2001). Analysing masculinity: interpretative repertoires, ideological dilemmas and subject positions. Teoksessa M. Wetherell, S. Taylor & S. J. Yates (toim.), *Discourse as data: a guide for analysis* (s. 189–228). Lontoo: Sage.

Edley, N. & Wetherell, M. (2008). Discursive psychology and the study of gender: a contested space. Teoksessa K. Harrington, L. Litosseliti, H. Saunston & J. Sunderland (toim.), *Gender and language research methodologies* (s. 161–173). Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Endenburg, N. & Van Lith, H. A. (2011). The influence of animals on the development of children. *The Veterinary Journal*, 190, 208–214. doi.org/10.1016/j.tvjl.2010.11.020.

Esposito, L., McCune, S., Griffin, J. A., & Maholmes, V. (2011). Directions in human–animal interaction research: Child development, health, and therapeutic interventions. *Child Development Perspectives*, 5(3), 205–211. doi.org/10.1111/j.1750-8606.2011.00175.x.

Fine, A. H. (2014). *Our faithful companions: Exploring the essence of our kinship with animals*. Alpine.

Fine, A. H. & Beck, A. M. (2015). Understanding our kinship with animals: input for health care professionals interested in the human–animal bond. Teoksessa A. H. Fine (toim.), *Handbook on animal-assisted therapy* (s. 3–10). London: Academic Press.

Fine, A. H. & Griffin, T. C. (2022). Protecting animal welfare in animal-assisted intervention: our ethical obligation. *Seminars in Speech and Language*, 17(1), 008–023. doi.org/10.1055/s-0041-1742099.

Fine, A. H. & Mackintosh, T. (2016). Animal-assisted interventions: entering a crossroads of explaining an instinctive bond under the scrutiny of scientific inquiry. Teoksessa *Encyclopedia of Mental Health* (s. 68–73). doi.org/10.1016/B978-0-12-397045-9.00120-8.

Fine, A. H., & Weaver, S. J. (2018). The human-animal bond and animal-assisted intervention. Teoksessa M. van den Bosh & W. Bird (toim.), *Oxford textbook of nature and public health: The role of nature in improving the health of a population*, (s. 132–138). Oxford University Press.

Gergen, K. J. (1973). Social psychology as history. *Journal of Personality and Social Psychology*, 26(2), 309–320. doi.org/10.1037/h0034436.

Hall, S. S., Gee, N. R. & Mills, D. S. (2016). Children reading to dogs: a systematic review of the literature. *PLoS One*, 11(2). doi.org/10.1371/journal.pone.0149759.

Hautamäki, L., Ramadan, F. & Vilhunen, T. (2021). *Millainen on hyvä eläinavusteinen interventio?: käsikirja eläinavusteisten menetelmien laadukkaaseen toteuttamiseen eri toimintaympäristöissä*. Helsinki: Kela.

Hautamäki, L., Ramadan, F., Ranta, P., Haapala, E. & Suomela-Markkanen, T. (2018). *Eläinavusteinen terapia: katsaus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaan Suomessa*.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2022). *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö* (2. painos). Helsinki: Gaudeamus.

Hyvärinen, M. (2017). Haastattelun maailma. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja* (s. 11–45). Tampere: Vastapaino.

Hänninen, V. (1999). Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Acta Universitatis Tamperensis. 696. Tampere: Tampereen yliopisto.

Hänninen, V. (2008). Narratiivisen tutkimuksen eettiset haasteet. Teoksessa A.-M. Pietilä & H. Länsimies-Antikainen (toim.), *Etiikkaa monitieteisesti: pohdintaa ja kysymyksiä* (s. 121–137).

Ikäheimo, K. (2019). Mietteitä eläinavusteisuuden tulevaisuudesta. Teoksessa M. Ylilauri & A. Yli-Viikari (toim.), *Kohti luonnollista hyvinvointia – näkökulmia luontoperustaisen toiminnan kehittämiseen* (s. 103–106). Vaasan yliopisto, Levón-instituutti.

Joki, A., Venäläinen, S., Konttinen, H., Mäkelä, J. & Fogelholm, M. (2023). Interpretative repertoires of long-term weight management. *Psychology & Health*, 38(12), 1702–1724. doi.org/10.1080/08870446.2022.2043316.

Jokinen, A. & Juhila, K. (1999). Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä* (s. 54–97). Tampere: Vastapaino.

Jokinen, A. (2016). Vaikuttavan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 273–299). Tampere: Vastapaino.

Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). Diskursiivinen maailma: teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 21–42). Tampere: Vastapaino.

Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 360–375). Tampere: Vastapaino.

Juuti, P. & Puusa, A. (2020). Johdanto. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 9–19). Helsinki: Gaudeamus.

Kakkuri-Knuuttila, M.-L. (1996). Retoriikka. Teoksessa M.-L. Kakkuri-Knuuttila (toim.), *Argumentti ja kritiikki: lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot* (s. 233–272). Helsinki: Gaudeamus.

Kamioka, H., Okada, S., Tsutani, K., Park, H., Okuizumi, H., Handa, S., ... & Mutoh, Y. (2014). Effectiveness of animal-assisted therapy: A systematic review of randomized controlled trials. *Complementary therapies in medicine*, 22(2), 371–390. doi.org/10.1016/j.ctim.2013.12.016.

Kiviniemi, K. (2001). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.), *Ikku-noita tutkimusmetodeihin* (s. 68–84). Jyväskylä: PS-kustannus.

Kruger, K. A. & Serpell, J. A. (2010). Animal-assisted interventions in mental health: definitions and theoretical foundations. Teoksessa *Handbook on animal-assisted therapy* (s. 33–48). London: Academic Press.

Lehti, L., Haapanen, L. & Kääntä, L. (2018). Diskurssintutkimus – monitieteinen ja monimenetelmäinen ala. *AFinLA-teema*, (11), 4–19. doi.org/10.30660/afinla.75057.

Lehti, L., & Eronen-Valli, M. (2018). Diskurssintutkimuksen menetelmiä digitaalisen retoriikan tutkimuksessa. Teoksessa L. Haapanen, L. Kääntä & L. Lehti (toim.), *AFinLA-e: Soveltavan kielitieteen tutkimuksia*, (11), (s. 156–176). doi.org/10.30660/afinla.69104.

Levinson, B. M. (1969). *Pet-oriented child psychotherapy*. Springfield, IL: Charles C. Thomas.

Lipponen, M., Vainio, I., Ikäheimo, K., Mattila-Rautiainen, S., Raukola-Lindblom, M. & Paasonen, T. (2023). *Eläinavusteisuus Suomessa*. Verkkosivu. Saatavissa <https://www.luke.fi/fi/documents/elainavusteisuus-suomessa>. Haettu 28.1.2026.

Lipponen, M., Vehmasto, E., Simkin, J., Keränen, K., Rätty, A. & Pursiainen, P. (2023). *Terveydsmetsätoiminta hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi*.

Locke, A. & Budds, K. (2020). Applying critical discursive psychology to health psychology research: a practical guide. *Health Psychology and Behavioral Medicine*, 8(1), 234–247. doi.org/10.1080/21642850.2020.1792307.

Marino, L. (2012). Construct validity of animal-assisted therapy and activities: how important is the animal in AAT? *Anthrozoös*, 25(Sup1), S139–S151. doi.org/10.2752/175303712X13353430377219.

Nikander, P. (1997). Diskursiivinen käänne (sosiaali)psykologiassa. *Psykologia*, 32(6), 404–414.

Nimer, J. & Lundahl, B. (2007). Animal-assisted therapy: a meta-analysis. *Anthrozoös*, 20(3), 225–238. doi.org/10.2752/089279307X224773.

Niska, M. (2024). Mikrokonstruktioismi ja diskursiivinen psykologia. Teoksessa M. Niska, S. Venäläinen, A. Olakivi & J. A. Cañada (toim.), *Sosiaalinen konstruktioismi: käsikirja versioihin ja sovellustapoihin* (s. 101–118). Tampere: Vastapaino.

Niska, M., Olakivi, A. & Vesala, K. M. (2018). Haastattelumenetelmän tulkinnot sosiaalitieteellisessä diskurssintutkimuksessa: esimerkkinä laadullisen asennetutkimuksen lähestymistapa. *AFinLA-teema*, (11), 93–113. doi.org/10.30660/afinla.69046.

Niska, M., Venäläinen, S., Olakivi, A. & Cañada, J. A. (2024). Sosiaalisen konstruktioismin juuret ja versiot. Teoksessa M. Niska, S. Venäläinen, A. Olakivi & J. A. Cañada (toim.), *Sosiaalinen konstruktioismi: käsikirja versioihin ja sovellustapoihin* (s. 13–57). Tampere: Vastapaino.

Nortio, E., Pettersson, K. & Varjonen, S. (2024). Etnisten ja kulttuuristen ryhmäsuhteiden tutkimus: kriittisen diskursiivisen psykologian näkökulma. Teoksessa M. Niska, S. Venäläinen, A. Olakivi & J. A. Cañada (toim.), *Sosiaalinen konstruktioismi: käsikirja versioihin ja sovellustapoihin* (s. 163–182). Tampere: Vastapaino.

Odendaal, J. S. (2000). Animal-assisted therapy – magic or medicine? *Journal of Psychosomatic Research*, 49(4), 275–280. doi.org/10.1016/S0022-3999(00)00183-5.

Odendaal, J. S. & Meintjes, R. A. (2003). Neurophysiological correlates of affiliative behaviour between humans and dogs. *The Veterinary Journal*, 165(3), 296–301. doi.org/10.1016/S1090-0233(02)00237-X.

O’Haire, M. E. (2013). Animal-assisted intervention for autism spectrum disorder: a systematic literature review. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 43, 1606–1622. doi.org/10.1007/s10803-012-1707-5.

Palonen, M. & Kylmä, J. (2022). Avoin haastattelu ja teemahaastattelu aineistonkeruumenetelminä laadullisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. *Hoitotiede*, 34(4), 281–294.

Panksepp, J. (2005). Affective consciousness: core emotional feelings in animals and humans. *Consciousness and Cognition*, 14(1), 30–80.

Parkkisenniemi, J. & Rimppi, A. (2020). Kouluttamisen merkitys eläinavusteisen työn edellytyksiin ja eläinten hyvinvointiin. Teoksessa L. Ervast & M. Raukola-Lindblom (toim.), *Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä: tutkittua tietoa ja kokemuksia* (s. 142–178). Helsinki: Sanasilta.

Pierce, D. (2001). Occupation by design: dimensions, therapeutic power and creative process. *The American Journal of Occupational Therapy*, 55(3), 249–259. doi.org/10.5014/ajot.55.3.249.

Potter, J. & Wetherell, M. (1987). *Discourse and social psychology: beyond attitudes and behaviour*. Lontoo: Sage.

Potter, J. (1996). *Representing reality: discourse, rhetoric and social construction*. Lontoo: Sage.

Puusa, A. & Juuti, P. (2020). Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 73–83). Helsinki: Gaudeamus.

Ranta, J. & Kuula-Luumi, A. (2017). Haastattelun keruun ja käsittelyn ABC. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja* (s. 413–426). Tampere: Vastapaino.

Rehn, A. K., Caruso, V. R. & Kumar, S. (2023). The effectiveness of animal-assisted therapy for children and adolescents with autism spectrum disorder: a systematic review. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 50, 101719. doi.org/10.1016/j.ctcp.2022.101719.

Ruusuvuori, J. & Nikander, P. (2017). Haastatteluaineiston litterointi. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja* (s. 427–444). Tampere: Vastapaino.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (2005). Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.), *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus* (s. 22–56). Tampere: Vastapaino.

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (2010). Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.), *Haastattelun analyysi* (s. 9–38). Tampere: Vastapaino.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. M. (2017). Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja* (s. 46–83). Tampere: Vastapaino.

Schuck, S. E., Emmerson, N. A., Fine, A. H. & Lakes, K. D. (2015). Canine-assisted therapy for children with ADHD: preliminary findings from the positive assertive cooperative kids study. *Journal of Attention Disorders*, 19(2), 125–137. doi.org/10.1177/1087054713502080.

Serpell, J. A. (2015). The human–animal bond. Teoksessa L. Kalof (toim.), *The Oxford handbook of animal studies* (s. 81–97). Oxford: Oxford University Press.

Serpell, J., McCune, S., Gee, N. & Griffin, J. A. (2017). Current challenges to research on animal-assisted interventions. *Applied Developmental Science*, 21(3), 223–233. doi.org/10.1080/10888691.2016.1262775.

Shen, R. Z., Xiong, P., Chou, U. I. & Hall, B. J. (2018). “We need them as much as they need us”: a systematic review of the qualitative evidence for possible mechanisms of effectiveness of animal-assisted intervention (AAI). *Complementary Therapies in Medicine*, 41, 203–207. doi.org/10.1016/j.ctim.2018.10.002.

Siltaoja, M. & Sorsa, V. (2020). Diskurssianalyysi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 228–248). Helsinki: Gaudeamus.

Sissons, J. H., Blakemore, E., Shafi, H., Skotny, N. & Lloyd, D. M. (2022). Calm with horses? a systematic review of animal-assisted interventions for improving social functioning in children with autism. *Autism*, 26(6), 1320–1340. doi.org/10.1177/13623613221085338.

Suoninen, E. (1999). Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä* (s. 17–36). Tampere: Vastapaino.

Suoninen, E. (2016). Kielenkäytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 43–62). Tampere: Vastapaino.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2025). *Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK)*. Haettu 21.1.2026 osoitteesta <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>.

Vehmasto, E. & Lipponen, M. (2021). Eläinavusteinen psykososiaalinen kuntoutus. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim*, 137(17), 1775–1780.

Vierimaa, J. & Pyyhtinen, O. (2025). Multispecies interaction in dog-assisted therapy sessions. *Theory, Culture & Society*, 42(5), 57–73.

Vuori, J. (2021). Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkko-käsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Haettu 21.1.2026 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/>.

Wetherell, M. (1998). Positioning and interpretative repertoires: conversation analysis and post-structuralism in dialogue. *Discourse & Society*, 9(3), 387–412. doi.org/10.1177/0957926598009003005.

Wetherell, M. & Edley, N. (2014). A discursive psychological framework for analyzing men and masculinities. *Psychology of Men & Masculinity*, 15(4), 355–364. doi.org/10.1037/a0037148.

Wetherell, M. (2015). Discursive psychology: key tenets, some splits and two examples. Teoksessa I. Parker (toim.), *Handbook of critical psychology* (s. 315–324). Hove: Routledge.

Wiggins, S. (2017). *Discursive psychology: theory, method and applications*. Lontoo: SAGE.

Wiggins, S. & Potter, J. (2017). Discursive psychology. Teoksessa C. Willig & W. Stainton-Rogers (toim.), *The SAGE handbook of qualitative research in psychology* (2. painos, s. 93–109). Thousand Oaks: Sage.

Willig, C. (2022). *Introducing qualitative research in psychology* (4. painos). Lontoo: Open University Press.

Liitteet

Liite 1. Tutkimustiedote

Eläimen merkitys osana terapiaprosesseja – terapeuttien käsitysten kokemusten ja tulkintojen mukaan

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa selvitetään sitä, mikä on eläimen rooli sekä osallistujana että osallisena terapeuttisia prosesseja. Olemme arvioineet, että sovellutte tutkimukseen, koska toimintanne edustaa tavoitteellista eläinavusteisesti toteutettavaa kuntouttavaa toimintaa (*animal-assisted therapy, AAT*). Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja Teidän osuuttanne siinä. Perehdyttyänne tähän tiedotteeseen Teille järjestetään mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimuksesta, jonka jälkeen Teiltä pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voitte keskeyttää tutkimuksen koska tahansa. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruutatte osallistumissuostumuksenne, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena on lisätä ymmärrystä ja yleistä tietoutta eläinavusteisesta terapiasta. Tutkimus pyrkii selvittämään eläinavusteista terapiaa harjoittavien terapeuttien käsityksiä, kokemuksia ja tulkintoja siitä, mihin eläinavusteisen terapian voima perustuu ja mikä eläimen rooli terapiassa on.

Tutkimuksen kulku

Tutkimuksen aineisto kerätään yksilöhaastatteluilla, jotka nauhoitetaan. Haastattelun kesto on 60–90 minuuttia. Haastateltavat edustavat tavoitteellisen eläinavusteisen terapian harjoittajia. Haastatteluun ei tarvitse valmistautua etukäteen. Tutkimuksen vaatimat asiakirjat on toimitettu haastateltaville etukäteen. Aineisto arkistoidaan jatkotutkimuksia varten.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Tutkimustulokset välitetään niistä kiinnostuneille ja valmis pro gradu- tutkielmani on luettavissa keväällä 2026. Haastatteluihin osallistunut voi missä tahansa tutkimuksen vaiheessa kysyä lisätietoja. Lisäksi painotan vapautta valita ja vaikuttaa.

Lisätiedot

Pyydämme Teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyvät kysymykset tutkijalle/ tutkimuksesta vastaavalle henkilölle.

Tutkijan yhteystiedot

Marleena Lammes

Itä- Suomen Yliopisto

Yhteiskuntatieteiden laitos, sosiaalipsykologia

Yhteystiedot

Liite 2. Haastattelurunko

Yleiset kysymykset

- 1) Millaista eläinavusteista terapeutista toimintaa harjoitat?
- 2) Miten kuvailisit tyypillistä asiakaskuntaa, jotka käyvät vastaanotollanne?

Terapeutin urapolku, koulutus

- 1) Kertoisitko omin sanoin urapolustasi?
- 2) Millainen on koulutuksesi?
- 3) Minkälaisia asiakkaita tyypillisesti käy teidän vastaanotollanne?

1. Eläinavusteisuus osana palvelu-/menetelmävalikoimaa

- 1) Miten olet päätenyt tarjoamaan eläinavusteisuutta osana palveluvalikoimaasi/ työmenetelmiä? Miksi?
- 2) Mitä eläin tuo lisää terapeutin toimintaan?
- 3) Mitä yrität saavuttaa eläimen avulla terapeutin toiminnassa?
- 4) Koetko eläinavusteisuuden toimivaksi? Missä tilanteissa erityisesti?

2. Tyypillinen terapiatapaaminen ja sen kulku

- 1) Miten valitset eläimen asiakkaan kanssa työskentelemiseen?
- 2) Onko tilanteita, joihin et ottaisi eläintä mukaan?
- 3) Mitä jos asiakas ei ole kiinnostunut eläimestäsi? Tai haluaisi työskennellä muun eläimen kanssa?

3. Eläin yhteistyökumppanina

- 1) Minkälainen työkaveri eläin on? (Mahd. yleisestä yksityiseen → omaan)
- 2) Onko jotain mitä pitää ottaa eläimen kanssa työskenneltäessä huomioon?

- 3) Miten suunnittelet eläimen kanssa tapahtuvaa asiakastapaamista? Mitä siinä tulee ottaa huomioon?
 - a) Miten konkreettisesti valmistaudutte tapaamisiin?
 - b) Onko eläimen mahdollisuus vaikuttaa valintoihin, käyttökö jonkin kaltaista "neuvottelua"?

4. Eläimen rooli terapiassa ja terapiaprosessissa

1. Voisitko kuvailla, minkälainen asiakastapaamisten tyypillinen kulku on?
 - a) Mitä eläin tyypillisesti ja konkreettisesti tekee ja/ tai mikä sen tehtävä on asiakastapaamisilla?
 - b) Missä ja minkälaisessa ympäristössä tapaatte?
2. Teitähän on terapiasuhteessa kolme eli kolminaisuus, miten sitä hallitaan/ säädel-
lään ja mitä pitää ottaa huomioon?
 - a) Mitä eläinavusteinen terapia vaatii eläimeltä?
 - b) Mitä eläinavusteinen terapia vaatii asiakkaalta?
 - c) Mitä eläinavusteinen terapia vaatii terapeutilta?

5. Eläimen taika(voima) terapiaprosessissa

- 1) Mikä käsityksesi ja kokemuksesi mukaan on eläinten taika(voima)?
- 2) Miten eläin vaikuttaa/ eläimen vaikutus näkyy asiakkaissa?
 - a) Onko vaikutus välittömästi havaittavissa vai pidemmän prosessin tulos?
 - b) Miten ja minkälaisin keinoin näitä voidaan arvioida? Arvioidaanko, miten?
- 3) Miksi eläinavusteinen terapia on mielestäsi toimiva terapiamuoto?
- 4) Mikä eläimen kanssa työskenneltäessä on antoisinta tai mielenkiintoisinta?
- 5) Onko jotain, mikä tuntuu haastavalta tai vaikealta?
- 6) Voiko eläimen kanssa tulla vaara-/konfliktitilanteita ja/tai yhteysskatkoksia? Mitä
siinä tilanteessa tulee ottaa huomioon?
 - a) Miten ne ratkaistaan, jotta pystyy jatkamaan?

- b) Pystyykö työskentelyä aina jatkamaan/ jatketaanko vaihtoehtoisia reittejä?

6. Eläinavusteisena terapeuttina työskentely

- 1) Millaista on työskennellä eläinavusteisesti toimivana terapeuttina?

7. Eläinavusteista terapiaa koskettava kritiikki

- 1) Oletko törmännyt eläinavusteista terapiaa kyseenalaistaviin/kritisoiviin kommentteihin/ näkemyksiin?
 - a) Jos olet millaisiin ja missä yhteyksissä?
 - b) Mitä ajattelet näistä?

8. Koontikysymys: kaiken edelle olevan yhteenveto

- 1) Miten eläin käsityksesi ja kokemuksesi mukaan vaikuttaa terapiaprosesseissa ja terapiaprosesseihin?

9. Eläinavusteisen terapeuttisen työskentelyn tulevaisuus

- 1) Miltä eläinavusteisen terapian tulevaisuus mielestäsi näyttää? Onko sinulla toiveita sen suhteen/ mitä se kaipaisi/ mitä haluaisit sanoa?

10. Mitä mutta haluaisit sanoa tai kertoa, tähän tai muuhun liittyen?